

ALEKSZANDR BELJAJEV
A LEVEGŐKERESKEDŐ

Elátkozott vidék

“Elátkozott vidék”-mondta V. G. Korolenko író a Turuhan vidékéről. Nos, ez az elnevezés tökéletesen ráillik Jakutföldre is. Amerre néz az ember, satnya növényzet szomorkodik mindenütt: a szélvédett helyeken csenevész cédrusok, topolyák, göcsörtös nyírfák; északabbra betegesen görnyedező cserje, kúszó nyír árválkodik, éger és hanga görnyed a föld felé; még távolabb a mocsarak és mohák világa. A csenevész, szomorú fák, cserjék láttán olyan érzése támad az embernek, mintha a szerencsétlen növények a fagyos szelek elől a föld alá akarnának bújni, hogy ne is lássák ezt az “elátkozott vidéket”, ahová rossz sorsuk vetette őket. Ha tehetnék, kihúznák gyökérzetüket az örökké fagyott földből, s délebbre kúsznának, oda, ahol áldott a nap és cirógaóan meleg a szél... De a fáknak ott kell elpusztulniuk, ahol világra nőttek; egyebet nem tehetnek, mint hogy meggörnyedve fogadják a végzet szélrohamait, és beletörődnek sorsukba.

Nem így az ember! Ő maga választja meg útját és sorsát, otthagyja a napot, a meleget, a kényelmet, mert ismeretlen, barátságtalan országokba hajtja harci kedve, hogy legyőzze a természetet vagy a csenevész, göcsörtös nyírfák alatt, a hideg földön hajtsa le örökre a fejét...

Ezek a kissé borongós gondolatok jártak a fejemben, amikor a jakut Nikolával, kíséreléssel és segítőtársammal a Jana folyó mentén haladtunk. Expedíciónk Verhojanszkban, a “jakut fővárosban” állomásozott, melynek egész lakossága elfért volna egy közepes nagyságú moszkvai házban.

Verhojanszk külsőleg mit sem változott az évek alatt. Néhány tucatnyi faház, ugyanannyi jurta rendetlen összevisszaságban a Jana két partján, a nagyobb tavakkal tarkázott, mély fekvésű mocsaras vidéken. Jószerivel mindegyik háznak volt egy “saját” tava, de zavaros vizük ihatatlan volt, így a helybeliek kénytelenek voltak egész évre jeget vermelni. Első pillantásra csak a szovjet kormányhivatalok, a szövetkezet és a jakut kereskedelmi tröszt boltjainak cégtáblái utaltak a jelenkorra.

Kényes és drága műszereimet, a Richard-barográfokat, mikrobarográfokat, anemométereket* és barométereket Verhojanszkban hagytam. Csak egy kisebb barométert, egy termométert vittem magammal és a meglehetősen kezdetleges szélzsákot, amely szörnyen tetszett Nikolának. Neki éppolyan szórakoztató apróság volt, mint a játék-szélmalom.

A vezetésem alatt álló expedíciót azért szervezték, hogy tanulmányozza a Verhojanszk környékén elterülő hidegöv meteorológiai viszonyait, főleg pedig azért, hogy derítse ki a szélirányok megváltozásának okait.

Egy idő óta ugyanis különös jelenséget észleltek a meteorológusok. A passzát és monszun szelek iránya ugyanis fokozatosan megváltozott. Az egyenlítői zónában uralkodó szelek rendszerint keletről fújtak az egyenlítő felé, most azonban északi irányba tértek el, s ez az eltérés északabbra egyre észrevehetőbb volt. A szinoptikus térképek kimutatták, hogy Verhojanszk térségében valamiféle centrum alakult ki, mely úgy gyűjti össze a szeleket, mint egy óriási lencse a fénysugarakat. Ennek következtében (egyelőre még alig észrevehetően) megváltozott az átlagos hőmérséklet: az egyenlítőnél valamelyest csökkent, északon viszont emelkedett. A jelenség érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy a Déli-sarkról a hideg szelek az egyenlítő felé, az egyenlítői meleg szelek viszont észak felé fújnak. Észleltek egyéb furcsaságokat is, bár ezeket még csak a pontos fizikai műszerek és a pneumatikus gépek munkáját figyelemmel kísérő mérnökök fedezték fel. Azt tapasztalták, hogy némileg süllyedt a légnyomás. Kimutatható volt ez a hangerő vizsgálatakor is, különösen nagyobb magasságokban (a pilóták is panaszkodtak, hogy a repülőgép motorok már kétezer méteren kihagynak).

Az emberek még egyáltalán nem érzékelték, nem vették észre e meteorológiai változások káros és veszélyes voltát, de a műszereik mellett virrasztó tudósok aggodalmaskodtak.

Egyelőre nem akarták nyugtalanítani a közvéleményt, de igyekeztek kideríteni a furcsa jelenségek okait. Az a megtiszteltetés ért, hogy én is részt vehettem ebben a munkában.

S míg az expedíció gazdasági vezetője Verhojanszkban befejezte az utolsó előkészületeket, lovakat meg kutyákat vásárolt, addig én felszerelés nélkül előre mentem, hogy pontosabban meghatározzam útvonalunkat. Ezen a földrajzi szélességen erős és egyenletes nyugat-kelet irányú szél fújt, még

* Barográf – a légnyomás értékének folyamatos feljegyzésére szolgáló műszer. Anemometer – szélesebségmérő.

egyszerű műszereimmel is elég pontosan tudtam tájékozódni. Utunk a verhojanszki hegygerinc nyúlványa felé vezetett.

Társam és kísérom jellegzetes jakut férfi volt – keskeny, hosszúkás kezű, rövid, görbe lábú, mozgása lassú és nehézkes. Nikola életideálja így hangzott: keveset dolgozni, sokat enni és meghízni. “Ideálja” ellenére remek, megbízható munkatárs és fáradhatatlan gyalogló volt. A természet jókora életkedvvel ajándékozta meg, enélkül aligha élhetett volna ezen az “elátkozott vidéken”. Ámbár az igazsághoz hozzátartozik, hogy Nikola szemében ez a vidék korántsem volt elátkozott: a Jakutföldet a világ legszebb vidékének tartotta, és moháit, göcsörtös nyírfáit fel nem cserélte volna a pompázatos délvidéki pálmákkal.

Nikola vagy a fapipáját szívta, vagy dúdolgatott a napról, mely soha nem nyugszik le, a folyóról, a kőről, a repülő madárról, egyszóval mindenről, ami a szeme elé került. Márpedig kissé ferde vágású, sötét szeme sok mindent meglátott, ami az én figyelmemet elkerülte, jóllehet bizonyos színeket nem tudott megkülönböztetni: túl szegényesek voltak szülőföldjének színei, s Nikola majdnem olyan szürkének látta a világot, amilyenek mi a moziban.

– Erősen jó nyár – mondta és köpött egy dohányzárgát. – Erősen meleg.

Igaza volt: szokatlan errefelé az ilyen meleg nyár. A hőmérséklet még éjjel sem süllyedt nulla fok alá (ilyenkor a nap sem nyugszik le), nappal pedig 30 Celsius fokra, sőt olykor még magasabbra is emelkedett.

Átkeltünk a folyón, és egy hegyoldalon kapaszkodtunk fel, ahol fűzek, vörösfenyők és bokros nyírek zöldelltek. Bár nagyon meleg volt, időnként mégis jégrétegeken csúszkáltunk, jókora darabokon még most sem olvadt el a jég. A kegyetlen hideg alaposan megdolgozta a földet, óriási repedések szabdalják olyan sűrűn, mint Nikola arcát a ráncok.

Leszállt a “vörös éjszaka”. Északon lassan ballagott a nap, vörösre színezte a hóborította dombtetőket.

Szerencsésen átvergődtünk egy hegyi patakon. Én már helyet kerestem, ahol megéjszakázhatunk, mikor Nikola egyszer csak megállt, kivette a szájából pipáját, köpött egyet, aztán csendesen így szólt:

– Kiáltoz.

– Kicsoda kiáltozik?

– Kiáltoz ember.

Én azonban hiába füleltem, egyetlen hangot sem hallottam.

– Nem hallom – néztem Nikolára.

– Messze kiáltoz! – S valahová oldalra mutatott. – Baj történt, azért.

– Akkor gyerünk. Segítsünk rajta. Talán egy vadász került bajba.

– Ahogy akarsz. Menjünk. Nem kell kergetni vadat, ha nem tudol löni. Nem tudol löni, varjú is árt – jegyezte meg kioktatóan Nikola, és nekirugaszkodott a hegynek.

Alig bírtam követni.

Talán egy kilométert mehettünk, amikor végre én is meghallottam a távoli kiáltásokat. Nikola hallása bámulatos volt! A kiáltás félbeszakadt, s rögtön utána két tompa dörrenést hallottam.

– Erősen bolond. Először kiáltoz, aztán lő. Először kell löni – zsörtölődött Nikola.

Felkapaszkodtunk a hegytetőre, és egy mocsaras tisztás tárult elénk. A köves parttól néhány méternyire megláttam a férfit, derékig süllyedt a mohával benőtt ingoványba.

Ő is észrevett bennünket és integetni kezdett, A köveken ugrálva siettünk a segítségére. A süllyedő embernek odanyújtottam a puskacső végét, jobb kézzel belekapaszkodott, bal kezében valamit szorongatott, ami engem egy henger alakú, sáros petróleumkannára emlékeztetett.

– Dobáld el edényt! – kiáltott oda Nikola.

De a férfi szemlátomást nem akart megválni a kannájától. Nyögött, erőlködött, de a kannát nem engedte ki bal kezéből.

– Dobd a partra! – kiáltottam én is.

Ezt a tanácsot megfogadta. Kidobta a kannát, s most már két kézzel kapaszkodva a puskacsőbe, lassan kimászott a hínárból.

Nagy nehezen sikerült partra húznunk az ismeretlen férfit. Meglepett a külseje. Borotvált, európai típusú arca volt. Sáros, de kitűnő szabású alpesi túraruhát és sötét sportsapkát viselt.

Mihelyt partot ért, felkapta a kannát, amelyet láthatóan nagyon féltett. Majd kezét nyújtott, s hibás orosz kiejtéssel megszólalt:

– Nagyon köszönöm! Ezen a vidéken hiába vártam volna segítséget. Hallotta a lövéseimet?

– Igen. De Nikola már jóval előbb meghallotta az ön kiáltozását.

Az idegen biccentett Nikolának.

– A pisztolyom odaveszett, de nem érdekes – folytatta. – Derék jakut. Csodálkozik? Az Angol Királyi Földrajzi Társaság Északi-sark-kutató expedíciójának vagyok a tagja. Ön szintén tudós?

– Igen, a Szovjet Tudományos Akadémiától... Nem óhajtja megszáritani a ruháját? – kérdeztem, s jobban szemügyre vettem.

Amit kannának néztem, valami más lehetett, de nem tudtam megállapítani, hogy mi. A vékony nyakú henger, mely higányszerűen fénylett a sárregegen keresztül, elég nehéznek látszott, lehúzta a férfi karját.

– Száritkozni? Ó nem, köszönöm. Nincs rá szükségem. Köszönöm.

Biccentett, hirtelen megfordult és sietve megindult a hegyoldalra.

Ertetlenül bámultam utána. Figyelmesebb is lehetett volna, elvégre megmentettük az életét. Hogy került ide? Nem hallottam róla, hogy angol expedíciót küldtek volna errefelé. És az a furcsa kanna...

– Erősen bolond. Pisztolt eldobta, edényt féltette! – fejezte ki Nikola a véleményét az idegenről.

Elgondolkozott, rosszállóan csóválta a fejét, majd rőzsét gyűjtött, hogy tüzet rakhassunk. Magunk is átnedvesedtünk, miközben az angolt kihúztuk.

– Hé! Hé! – kiáltott vissza az idegen.

Nagy, mohás kövön állt és integetett.

– Jótett helyébe jót várj! – kiáltotta. – Ne menjenek arra – s a szél irányába mutatott –, ott a halál várja magukat!

– Majd biccentett, leugrott a kőről és eltűnt a szemünk elől. “Micsoda furcsa figyelmeztetés! – gondoltam magamban.

– Ne menjünk arra, amerre a szél fúj?” De hiszen nekem éppen arra kellett mennem, hogy felkutassam azt a “fókusz”, amerre a föld összes széláramlatai tartanak.

A halálhajó

Mihelyt letelepedtünk, elleptek a szúnyogok. Ám kiderült, hogy ez semmi ahhoz képest, ami más nyarakon van errefelé.

– Erősen kevés szúnyog – mondta Nikola. – Szél elfújja.

– Még ennél is több van? – dünnyögtem.

– Erősen több. Nap nem látni, hegy nem látni, annyi szúnyog jön – magyarázta. Meggyújtotta a tüzet, villás ágat szúrt a földbe, s ráakasztotta a teafőzőt.

Míg felforr a víz, rápipált, leheveredett a földre és gondolataiba merült. Szokása ellenére nem dalolt és egy árva szót sem szólt. Meglehetősen hosszúra nyúlt a csönd. Aztán nagy sokára, sűrű füstfelhőt eresztve megszólalt.

– Azért nem jó. Erősen nem jó. Láttam rajta, hogy valami nyugtalanítja.

– Mi nem jó, Nikola?

– Ez ember... Erősen nem jó. Süllyedt inkább el... Három nyár és három tél előtt én láttam ilyen embert.

– Ismered? – kérdeztem meglepetten.

– Nem. Ő hasonlít rá. Ott volt!... – bökött észak felé.

– Beszélj érthetőbben – sürgettem türelmetlenül. – Miről van szó?

És Nikola szegényes szókincsével, ám nagyon szemléletes és rendkívül kifejező nyelven elmondott egy különös történetet.

Három éve történt. Apjával és bátyjával a Szeljah öbölben halásztak. Nyár vége volt. A szél még a partról fúj, de az Északi-Jeges-tengeren egyre több lett a jégtömb, ami a tél közeledtét jelezte. Nikola azt tanácsolta az apjának, hogy forduljanak vissza, de jó fogásuk volt, és a tapasztalt öreg halász nem sietett. Biztos volt benne, hogy a fagyokkal együtt megjön az északi szél is, és egykettőre partra röpíti őket.

Ám a távozó nyár nem akarta harc nélkül átadni a helyét a télnek. Viharos déli szél támadt, és a Makar sziget felé sodorta a halászokat. Leszakadt a kis vitorla, egy jégtáblának ütődött és eltörött a kormányvezető. A tarajos hullámok úgy dobálták a csónakot, mint egy szalmaszálat. De a halászokat a munkájuk hozzászoktatta a veszélyekhez, s nem veszítették el lélekjelenlétüket. A jég bőségesen adott

édesvizet, halban sem volt hiány. Csak a hidegtől szenvedtek, ámde ők a föld leghidegebb vidékén nőttek fel. Szervezetük kitartóan ellenállt. Mulatságos történetekkel tartották egymásban a lelket.

Bolyongásuk harmadik napján érte őket a szerencsétlenség: csónakjuk két jégtábla közé került, és mint egy tojáshéj, összeroppant. Éppen csak hogy fel tudtak ugrani egy jégtáblára.

Megkésve bár, de beteljesült Nikola apjának jóslata: elcsitult a parti szél, hamarosan érezték Észak egyenletes, hideg leheletét. A jégtábla a part felé úszott, csakhogy a part messze volt. Most már az éhség gyötörte a hajótörötteket. A hal odaveszett a csónakkal együtt. Kézzelek pedig nem könnyű halat fogni. Az éhség legyengítette őket. A szélirány változása felkorbácsolta a tengert. Tetőtől talpig nedvesek voltak a jeges vízcseppektől. Olykor átsaptak felettük a hullámok.

– Erősen rossz volt, meghalni kellett – mondta Nikola.

Egyik éjszaka – akkor már eltűnt a nap a látóhatár mögött, de az éjszakák mégis nagyon világosak voltak – megláttak egy “erősen nagy hajót”. A kivilágított hajó egyenesen feléjük tartott.

Olyan nagy hajó volt, amilyent Nikola még életében nem látott. A halászok kiáltoztak és integettek. A hajó közeledett, de teremtett lelket sem láttak rajta. Mivel egyenest a jégtábla felé tartott, úgy vélték, hogy észrevették őket. Ahogy a hajó közeledett, egyre nagyobbak látszott, “így kellett nézni rá” – magyarázta Nikola, és az ég felé emelte arcát.

Örömük hamarosan odalett. Elszörnyedve látták, hogy az óriás hajó orra már csak néhány méterre van tőlük, de a fedélzetén még egyetlen ember sem tűnt fel... A következő pillanatban a hajó orra belehasított a jégtáblába és kettétörte. Iszonyú reccsenés hallatszott, a jeges víz elbontotta Nikolát, érezte, hogy a jégtábla kicsúszik a lába alól. Mire felbukott a vízből, az apját és a bátyját sehol sem látta. A jégtáblának azon a felén álltak, amely a hajó bal oldalához került, Nikola viszont a jobb oldalra... Azóta nem látta őket, és nem tudja, mi van velük.

Nikola rúgkapált, a hajótest elúszott mellette. Tudta már, hogy a hajósok nem vették őket észre... Halálra volt ítélve, hacsak nem segít önmagán. A víz elsodorta a hajótól, de Nikola jó úszó volt, összeszedte minden erejét és a közelében maradt. Most a kivilágított hajóablakok suhantak el előtte. De hiába ordította Nikola, senki sem jelent meg az ablakokban.

S akkor megpillantotta a fedélzetről lebecsátott hajókötelet. Félő volt, hogy ha megragadja, a kötél kitépi a karját, de azért utána vetette magát. Egy hullám azonban elsodorta, és a kötél a kezétől fél méternyire úszott el. Kétségbeesett, de még nem jött el a halála órája. A víz felett a kötélhágcsó himbálózott. Nikola felmászott egy jégdarabra, és felugrott, hogy elkapja a fedélzetről lelógó kötélhágcsót. A jégtábla átfordult alatta, de a hágcsó akkor már a kezében volt. Megmenekült. Gyorsan felkapaszkodott a fedélzetre; szentül hitte, hogy csodálkozó matrózokkal fog találkozni.

De csak ő csodálkozott, mert a fedélzet üres volt. Sehol egy lélek! Halálhajó! Csak a hatalmas gépek dübörögtek a hajó mélyében...

Nikola hírből sem ismerte a Bolygó Hollandit, de a szegény jakutot olyan rémület fogta el, mintha erre a legendás hajóra került volna fel.

Annyira megrémült, hogy az első pillanatban kis híján visszaugrott a vízbe. De amint lenézett a háborgó tengerre, meggondolta magát.

“Talán fáznak az emberek, és behúzódtak a kabinokba” – gondolta és szemügyre vette a hajót; óvatosan lelopakodott a lépcsőn, mint egy tolvaj, végigcsont a folyosókon. A kabinokban, a parancsnok kajütjében, a kormányosfülkében, a fedélközben, de még a hajókonyhán sem talált senkit.

Rémületét lassan értetlenség váltotta fel. Ha mindenki meghalt, hol van azoknak a hullája, akik túléltek a többiekét? Ha elmenekültek, hogyan megy a hajó? Ha pedig megy, akkor a gépészek, a fűtőnek és a kormányosnak okvetlenül a helyén kell lennie.

Lement a kazánházba, de nem talált senkit. Üres volt a gépház is, mintha egy kísértet láthatatlan keze kormányozta volna a hajót. Nikola érezte, hogy minden hajszála az égnek áll. A félelemtől remegve visszatért a fedélzetre és belépett a kormányosfülkébe. Sehol senki! Rémülten rohant a hajó orrába. S itt végre meglátott egy embert: lehorgasztott fejjel állt.

– Hé, én vagyok!... Te ki vagy? – kiáltott rá Nikola rekedt hangon.

Az ember nem mozdult. Furcsa volt ez is, mint minden ezen a hajón, de Nikola már annyira szeretett volna látni legalább egyetlen élőlényt, hogy legyőzte rémületét, odalépett a hajó orrában álló férfihoz, belenézett az arcába. Halott volt! Most vette csak észre, hogy vékony kötéllal a mellvédhez erősítették...

Nikola szerint a halott nagyon hasonlított az angolhoz, akit a mocsárból húztunk ki. Ugyanolyan borotvált arcú volt, ugyanolyan ruhát viselt. Most már érttem Nikola komor hangulatát: ez a találkozás

az angollal élete legtragikusabb eseményét juttatta eszébe.

- No és, mi történt aztán, hogy megláttad a halottat?
- Én üvöltöz, mint farkas – válaszolt Nikola.

S folytatta a történetet. Soha életében nem látott szörnyűségesebbet ennél a “halálhajónál”. De itt legalább meleg volt. Végül is éhsége legyőzte rémületét, és Nikola elindult, hogy ennivalót keressen. Talált is néhány hordó édesvizet, az élelemmel azonban rosszabb volt a helyzet. Csak egy zsák kétszersültet lelt az üres ládák mögött. De az igénytelen jakut ezt is nagyszerű zsákmánynak találta.

“Úgy látszik, a halottak keveset esznek, csak isznak” gondolta Nikola, s nem minden félelem nélkül bekapott egy kétszersültet. Attól tartott, hogy a háta mögül egyszerre előrenyúlik egy élettelen kar és a halott rászól: “Add vissza a kétszersültet!”

De a halottak engedékeny fickóknak mutatkoztak, nem zavarták Nikolát, aki egyszerre tíz kétszersültet falt be, s megivott rá két merítőkanál vizet.

Most, hogy evett és megszáritkozott, egészen túrhetően érezte magát. Kiválasztott egy kényelmes kabint, mindenestre megdicsérte a halottakat jóságukért, majd ruhástul belefeküdt a puha ágyba. Utolsó gondolata az volt, hogy a hajót nyilván egyenesen neki küldte egy jó szellem. Szomorú, hogy apja, bátyja odaveszett, de ilyen az élet: az egyik életben marad, a másik meghal!...

Mélyen és sokáig aludt; recsegés-ropogásra ébredt fel. A hajó himbálózott. Mikor felnyitotta a szemét, hosszú ideig fel sem fogta, mi történt vele. Aztán eszébe jutott, hogy egy “halálhajón” van, és felpattant. Úgy látszik, a hajónak valami baja esett: mintha a halottak támadtak volna fel és táncolnának csontjaikat zörgetve. Nikolát megint elfogta a rémület. Felsietett a fedélzetre. A viharos, hideg északi szél kis híján ledöntötte a lábáról. A dülöngélő hajóról lenézett a vízre és meghűlt benne a vér. Hatalmas jégablak úsztak, ütköztek egymásnak, törtek össze recsegve a hajó körül. Csakhogy Nikola nem ettől ijedt meg. Az erős áramlás elkapta a hajót, s örült iramban repítette egy keskeny öböl két meredek sziklafala között egy harmadik hasonlóan meredek kőfal felé. Ugyancsak rossz viccek vannak a halottaknak; a hajót tehát nem egy jó szellem küldte...

Odarohant a hajó orrában kikötött hullához, megragadta a vállát és úgy rázta, hogy minden bizonnyal ki is rázta volna a lelkét, ha valaki más nem tette volna már meg jóval előbb.

- Mit te csinál? Nem lától? – ordított Nikola. – Hátra! Vissza!

A halott előrebukott, ellenzős sapkája beleesett a vízbe. És persze nem hallgatott Nikolára. A hajó rohant egyenesen a sziklának. Nikola a kormányhoz ugrott, de nagyon hamar megértette, hogy a kormánykerék már nem segít ebben a szűk szorosban. Aztán felvillant előtte az utolsó reménység, berohant a parancsnoki fülkébe, s beleordított a hallócsőbe.

- Hátramenet! – kiáltotta le a gépháznak, ahogy a Lénán hallotta a hajóskapitánytól.

De a szellemgépész nem akart engedelmeskedni, a gépek tovább dohogtak...

– Erősen bolondok! – szidta Nikola nem létező útítársait. Nikola hozzászólt, hogy gyorsan döntsön. Látva, hogy hiábavalók erőfeszítései, a katasztrófát nem akadályozhatja meg, minden lehető megtett menekülése érdekében: lerohant a kabinba, felhozta a kétszersültös zsákot, behajította egy mentőcsónakba, s utánaugrott maga is. Aztán várta, mi lesz. Az események gyorsan peregtek. A hajó olyan erővel rohant a sziklának, hogy Nikola csónakostul együtt a fedélzetre repült. Az iszonyatos recsegést elfojtotta a kazánrobbanás sokkal szörnyűségesebb robaja, s a hajó süllyedni kezdett. Jobb oldalára dőlt, a hullámok átcaptak a fedélzeten. Nikola ezt a pillanatot használta ki, hogy belökje a vízbe a csónakot.

Az örvény megpörgette. A jégablak miatt nem tudott evezni. Márpedig a süllyedő hajó magával rántja, ha nem távolodik el tőle. Nagyon veszélyes pillanat volt. Nikola figyelte a hajót, s nagy nehezen eltávolodott tőle. Végre belekerült a szikla tövében sodródó áramlásba. Szinte repült a meredek kőszirt mentén, s elérte a végét, mielőtt a süllyedő hajó iszonyatosan kavargó örvénye a mélybe rántotta volna.

Megmenekült. Két nap múlva csónakjával elérte a Makar szigetét, onnan már a jég hátán – időközben ugyanis beköszöntött a tél – gyalogolt ki a partra...

Ez volt hát Nikola Odüsszeiájának története. Hogy mindezt elmondta, elhallgatott. Egy botot faragott mammutcsont nyelű vadászkesével, mely feszülő nyakú, hosszú jávorszarvas fejét mintázott. Nikola bámulatosán értett a csontfaragáshoz.

Magam is gondolataimba merültem... Ez a “halálhajó” történet olyan különös volt, mintha a képzelet szülte volna. Én azonban ismertem Nikolát: ki tudta színezní az eseményeket, de nem volt nagyotmondó. S ekkor váratlanul eszembe jutott valami.

– Mi volt a neve annak a hajónak? Nikola vállat vont és megrázta a fejét.

– Láttad a feliratot a mentőöveken? Gondolkodj, hátha emlékszel legalább az első betűre. Mire hasonlított?

Nikola hosszú töprengés után a kés hegyével tenyerére rajzolt egy ábrát, amely eléggé hasonlított az A betűhöz.

Helyes lenne a feltevésem?...

Az jutott eszembe, hogy három éve angol expedíció indult el az Arctic jégtörőn, Mr. Bayley nagytőkés finanszírozta.

Az expedíciót gondosan készítették elő, s az volt a tervük, hogy végighajóznak a szibériai partok mentén, egészen Alaszkáig. Több nagy tudós is a hajó fedélzetén tartózkodott.

De az expedíció tragikus véget ért. Az utolsó rádióadásokat a Borhaja fok közeléből sugározta. Ezután néhány napig nem adott hírt magáról, majd SOS jelzéseket küldött. Azóta nyoma veszett. Egy évvel később találták meg a halászhajók a jégtörő két összetört csónakját az egyik kisebb szigeten, s a Léna torkolatánál fedeztek fel egy partra sodort mentőövet. Ennyi maradt a jégtörőből. A bátor hajósokról méltóképpen megemlékeztek, nevüket bejegyezték a tudomány áldozatainak hosszú listájára, az Arctic nevét pedig törölték a hajók jegyzékéről. Ezzel az ügyet lezárták.

S most, ezen az “elátkozott vidéken”, egy jakuttól olyan történetet hallok, amely némi fényt vet ugyan a jégtörő sorsára, de még titokzatosabbá tette az eseményeket. Hová tűntek a hajó utasai? Hogyan mehetett a hajó teljes gözzel, irányítás nélkül? A gépek nem működhetek csak úgy maguktól. A kazánoknak vagy fel kellett robbanniuk, vagy ami még kézenfekvőbb, fűtés nélkül ki kellett volna húlniuk.

No és ki ez az angol férfi, akit kimentettünk a mocsárból? Azt mondta, hogy az angol sarkkutató expedíció tagja. Csakhogy nem úgy festett, mint aki néhány éve hajótörést szenvedett és sokáig élt a világ egyik legelhagyottabb pontján. Végül mit jelent a figyelmeztetése? Miért lennék halálfia, ha arra megyek, amerre a szél fúj? Valami titok lappang a figyelmeztetése mögött! Engem ugyan nem ijeszt meg! “Kövessük a szél irányát!” – ez expedíciónk feladata.

Óvatosnak kell lennem. A józan ész azt diktálta, hogy térjek vissza Verhojanszkba és az expedícióval együtt kutassak tovább. S ha a józan eszemre hallgatok, sok minden másképp történt volna. Csakhogy kíváncsi és nyughatatlan természetem nem hagyott békén, űzött tovább. Azzal nyugtattam magam, hogy csak néhány kilométert megyek még előre, hadd lássam, milyen veszély fenyegethet.

– Kész van tea – mondta Nikola, és leemelte a tűzről a forró főzőt.

Aj-Tojon «orrlika»

A bolyongásban alaposan elfáradtunk, a szúnyogok ellen fejünkre húztuk a takarót, és mélyen aludtunk mindketten. Amikor Nikola felrázott, a látóhatár szélén a nap már megint keletre ért. Reggel újból feltámadt a szél. Egyenletesen, szünet nélkül fúj, s fokozatosan erősödött.

– Arra megyünk – mutattam Nikolának a szél irányát. Meredek kövonulat előtt álltunk.

– Mindig arra? – nézett rám Nikola; jól láttam, hogy nyugtalan. – Visszafelé kell. Én nem megyek tovább.

Válasza meglepett. A félelmet nem ismerő, szolgálatkész Nikola nem akar tovább jönni?! Ennyire ráijesztett az angol?

– Miért nem jössz? – érdeklődtem.

– Egy társam, meg még egy másik társam mentek, de nem jöttek vissza – felelte elkomorodva. – Onnan senki sem jön vissza. Az ott Aj-Tojon orrlika.

Akkor már tudtam, hogy Aj-Tojon – a “szent aggastyán” – a jakutok főistene. De az “orrlikát” eddig még sohasem hallottam emlegetni.

– Te még hiszel a jó meg a rossz szellemekről szóló dajkamesékben? Velem leszel, miért félsz?

– No, no... Tudom én, te erősen nagy ember vagy. Bolsevik. De onnan senki nem jött vissza.

Nikola nem hízelt, amikor “erősen nagy embernek”, bolseviknak nevezett. (Egyébként minden embert bolseviknak tartott, Oroszország bármely nagyvárosából jött is.) Szavai őszinték voltak. A jakut kereskedelmi tröszt megszabadította őt is, társait is a hal- és vadnagykereskedőktől, akik előbb vodkával leitatták a jakutokat, aztán potom pénzért felvásároltak tőlük mindent. Nikola gyermekei iskolába jártak, kigyógyították feleségét a betegségből (amelyet a gonosz szellem küldött rá). Ezek Nikola számára is

érthető, beszédes tények voltak. Ahol pedig kétségessé válik az istenek mindenhatósága, ott megrendül a hit is. Azt gondoltam, Nikola már elvesztette eleven hitét, s csak költői kitalálásnak tekinti az isteneket, ahogy mi is emlegetjük a “fortunát” meg a “nemezist”, feledve rég e szavak vallásos eredetét, csak a közismert jelentést tulajdonítva nekik. Nikola istenei szemlátomást agonizáltak már, de még nem haltak meg a tudatában. S fel is támadtak, mihelyt Nikola érthetetlen, félelmetes jelenséggel találkozott, így történt a halálhajón, és úgy látszik, most is. A félelem elfojtotta az ész szavát, s életre keltette az ártó szellemekbe vetett ősi hitet...

– Tulajdonképpen mi az Aj-Tojon orrlíka?

– Hát rendes orrlík. Aj-Tojon lélegzik. S az ott – mutatott Nikola a hegy felé – az orrlíka.

– De miért csak befelé szívja a levegőt? Láthatod, hogy a szél egész idő alatt egy irányba fúj néztem Nikolára.

– Aj-Tojon erősen nagy. Azért tízezer évig beszívja a levegőt, tízezer évig kifújja...

No lám, tanúja vagyok egy új legenda születésének.

– Ostobaság! Menjünk, Nikola, aztán magad is látni fogod, hogy nincs ott semmiféle Tojón.

Nikola azonban csak rázta a fejét és nem mozdult.

– Jössz?

– Erősen félek. Azért ne menj te se! – figyelmeztetett.

Nem tudtam, mitévő legyek. Egyedül kockázatos lett volna elindulnom. Az az angol nemhiába mondhatta, amit mondott. Előre nem látható veszélyek leselkedhetnek rám. De feltámadt a becsvágyam. Ha nem megyek tovább, Nikola még azt hihetne, hogy én is hiszek ebben az ostoba orrlíkban.

– Ha nem, hát nem! Akkor egyedül megyek! – jelentettem ki határozottan, s megindultam felfelé a hegyoldalon.

Hátszéllel elég könnyen haladtam.

– Ne menjél! – kiáltott utánam Nikola. – Ne menjél! Vissza se nézve folytattam az utam.

A sziklák egyre magasabbak és meredekebbek lettek. Hamarosan elfáradtam, lassabban haladtam. Az egyik meredek kapaszkodó előtt megálltam, hogy kifújjam magam, amikor szuszogást hallottam a hátam mögül. Visszafordultam. Nikola állt előttem, széles jókedvvel mosolygott, elővillantak szabálytalan fogai.

– Mész te, mész én is. Azért – jelentette ki értetlen arcom láttán.

– Derék ember vagy, Nikola – mondtam örömmel. Kiabálnom kellett, mert úgy süvöltött és füttyült a szél, hogy csak nagy nehezen értettük egymás szavát.

– Nem félsz, Nikola?

– Azért erősen félek. Gyerünk!

Felkapaszkodtunk a sziklákra. Nemsokára lerepült a hátamról a szélzsák. Nikola utána akart ugrani, de visszatartottam. Úgyszínt rá szükség ilyen szélben. Nikolát viszont ez az örült szél még lesodorja a szakadékba.

– Gyere, kapaszkodj belém! Menjünk együtt! – kiáltottam a jakutnak.

Összefogózkodtunk, s egymást támogatva folytattuk az utat. Jól hátra kellett dőlnünk, de még így sem tudtunk mindig megállni a lábunkon. Elestünk, s csak nagy nehezen tápázkodtunk fel. A szél úgy a földhöz lapított, mintha homokzsákokat raktak volna ránk. Patakokban folyt rólunk a veríték, kimerültünk. Már megbántam hebehurgyaságomat, de nem akartam visszafordulni. Közel jártunk a csúcshoz, s megfogadtam magamban, hogy csak megnézem, mi történik a túloldalon, aztán indulunk is vissza. Nem kísértjük tovább a sorsot. Az utolsó, nem túl nagy távolságot hason csúszva tettük meg a csúcshoz. Olyan sűrű és nehéz volt a szél, mintha az óceán mélyén lennénk, és több száz tonna víz súlya nehezedne ránk. Becsuktuk a szánkat, fuldokoltunk, nehezen lélegeztünk, mint az asztmások.

Tudtam, hogy a hegygerincen még hevesebb lesz a szél. Nehogy valami szakadékba sodorjon bennünket, elővigyázatosan kinéztem a sziklák között egy mélyedést, s arrafelé kúsztam, hogy a kiszögellések mögé bújva haladjunk tovább.

Szerencsésen végigkúsztunk a keskeny mélyedésen, s végre feljutottunk a gerincre. Kidugtam a fejemet és lenéztem. Meglepő látvány tárult a szemem elé.

Holdkráterre hasonlító, hatalmas katlan volt alattam. Ám leginkább az lepett meg, hogy olyan sima volt a fala, mintha lecsiszolták volna. Egyetlen kő, egyetlen kiszögellés sem látszott benne. Tökéletesen sima tölcsér volt, s mélyen lent, pontosan a közepén meghökkenően szabályos átmérőjű kerek lyuk tátongott. Vajon természetes eredetű ez a csiszolt tölcsér meg ez a geometriailag szabályos lyuk a kráter

aljában? Aligha.

Nikola egyik kezével belekapaszkodott a szikla köszögellésébe, a másikkal pedig mutogatott valamit, kiáltott is, de sehogysem értettem. Inkább a jelzett irányba néztem. Egy fatörzs repült el a kárter fölött, olyan szabályos kört írva le, mintha légörvény forgatná. Meredten figyeltük a fát. Szabályosan körözött, minden kör kisebb és alacsonyabb volt, közben a sebessége egyre gyorsult. Afféle Malström-örvény* volt, csak légörvény!... Néhány kör után elnyelte a fatörzset a kráter mélyén sötétlő akna.

Újabb rejtély! Nem volt kétséges többé, hogy a szél valahová a föld alá fűj. Ám ez legalább olyan érthetetlen és értelmetlen volt, mint Aj-Tojon orrlíka.

“De hol van a másik lyuk, amelyiken kijön a levegő?...”

Figyelmemet újabb jelenség kötötte le. A csúcstről levált egy óriási, legalább egy tonnás szikladarab. De nem zuhant alá, ahogy természetes lett volna, hanem a kráter felületének mintegy kétharmad részében spirálvonalban repült, mielőtt elérte az alját és eltűnt az aknában.

“Micsoda szélerősség kell ehhez!” – gondoltam, és önkéntelenül megrázkódtam, amint a szikla helyébe képzeltem magamat.

Egészen rendkívüli, rejtélyes természeti jelenség előtt álltunk, s bár nem hittem az isteni “orrlikban”, már nagyobb tisztelettel gondoltam a mítoszteremtő Nikolára: ötletében jókora igazság volt. Valamilyen csodálatos “lyukat” fedeztünk fel a föld kérgén, mely elszívja a felszínről a levegőt.

“Ez a közlés óriási szenzációt kelt majd a tudományos világban” – villant fel bennem a hiú gondolat. Csakhogy most nem volt időm ilyesmin töprengeni. Hogyan szabaduljunk ki ebből a légörvényből? A lehető legóvatosabban fél kezemmel elengedtem a sziklát és megérintettem Nikola vállát, intettem neki, hogy forduljunk vissza.

Eppen azon töprengtem, hogy miért nem dugul el a lyuk, amikor olyasvalami történt, ami nyomban kisöpört a fejemből minden gondolatot.

Nikola túl gyorsan és óvatlanul engedte el mindkét kezével a sziklát, és a sűrű légtömeg gyors iramban taszította lefelé a kis teraszról, amelyen hasaltunk. Alig tudtam elkapni a lábát, de máris rémülten éreztem, hogy vele csúszok én is a kráter felé. Megpróbáltam csizmám orrával belekapaszkodni a gödrökbe, de hiábavaló kísérlet volt: nem lehetett bennünket megállítani. Nikola teste félig már a levegőben lógott.

A szél belekapott a hátán levő tarisznyába, és mert a szíj még tartotta, vízszintesen lebegett a feje előtt. A következő pillanatban Nikola egész teste a szakadék fölött lebegett. Rángatta a lábát, mintha ki akarná szabadítani a kezemből. Nem értettem, mit akar. Aztán kínlódva felém fordította a fejét.

– Hagyjál! – kiáltotta.

Hűséges társ, igazi férfi volt. Látva, hogy az ő pusztulása elkerülhetetlen, legalább engem szeretett volna megmenteni. Nem fogadhattam el tőle ezt az áldozatot, s továbbra is erősen fogtam a lábát. Teste megfeszült, mint a húr. A tarisznya az élelemmel, a teaforzóval és a műszerekkel leszakadt a hátáról és balra repült, az óriási tölsér mentén. Abban a pillanatban Nikola akkorát rántott a lábán, hogy önkéntelenül elengedtem, és örült sebességgel elrepült a tarisznya után, mintha utol akarná érni. A következő pillanatban én is követtem...

Feledhetetlen, borzalmas percek voltak! Meg akartam kapaszkodni a kráter szélében, de csak nagy erőfeszítéssel tudtam oldalra nyújtani a karomat. A szikláktól talán egy méternyire repülhettem. Könnyebben lélegeztem.

Nikola előttem repült. Láttam, hogy ő is a kráter falában akar megkapaszkodni. Lábával egy pillanatra súrolta a kőfalat. Ez némileg lefékezte ugyan, de nem állította meg röptét. Átfordult, most közelebb került hozzám. Teste újból megfeszült, feléje nyújtottam a kezem, hogy megragadjam. De akkor sem tudtam volna utolérni, ha mindössze egy centiméter választott volna el bennünket. A kettőnk közötti távolság változatlan maradt. Nem tehattünk semmit.

Tarisznyánk időközben leírt egy teljes kört, és most valamivel alattunk repült. Nyomában Nikola, majd én is megtettem ezt az utat. Közelebbről nézve nem volt olyan sima a kráter fala. Itt-ott repedések, gödrök, kiszögellések tarkították, de lehetetlen volt megkapaszkodni bennük. Ha netán sikerült volna, az orkán úgy kitépte volna a karunkat, mint egy légy lábát. Bele kellett törődnünk sorsunkba, s várni, hogy mi lesz.

Bizonyára egyszerre néztünk le Nikolával, hogy lássuk, mi vár ránk. Alattunk kerek lyuk sötétlett, s

* Malström-örvény – a Norvég-tengerben, Lofoten környékén képződő, árapály által okozott örvényszerű tengeráramlás.

egyre nagyobb lett, ahogy egyre kisebb köröket írva és egyre nagyobb sebességgel közeledtünk felé a légszerpentinén...

Szédülés környékezett. Egyre mélyebben repültünk, a körök állandóan szűkültek... Ütött a halálunk órája. Tudtam, hogy a vég elkerülhetetlen. Lezuhanok a mélybe és halálra zúzom magamat a köveken. Már az akna fölött repültünk, amikor végső erőfeszítéssel még egyszer lenéztem és – lázalom lehetett – óriási villanyégőket és egy rácsot véltem felfedezni. Hirtelen forogni kezdett a rács, a lámpák kialudtak, elvesztettem az eszméletemet...

Váratlan találkozás

Lassan tértem magamhoz. Először csak azt éreztem, hogy sajog minden porcikám. Még csukott szemmel feküdtem, amikor éreztem, hogy valaki megérint. Amint nagy keservesen felnyitottam a szemem, Nikolát, hűséges társamat és barátomat láttam magam előtt. Alig ismertem rá. A megszokott rénszarvasprém ruha helyett szürke kórházi köpenyben volt.

Ablaktalan, kis szobában, frissen húzott ágyneműben feküdtem, puha, szürke takaró alatt. A mennyezetről villanyégő lógott.

– Megérkeztünk! – üdvözölt Nikola elmaradhatatlan mosolyával.

– Aj-Tojon orrlíkába? – próbáltam tréfára fogni a dolgot. – Elhiszed már, Nikola, hogy semmi ilyesmi nem létezik?

– Miért, te már láttad? Lehet, hogy így néz ki – mutatott körbe a szobában.

– Villanyvilágítás is van benne?

Nem tudtunk tovább beszélgetni. Nyílt az ajtó, fehérköpenyes fiatal lány lépett a szobába; bizonyára a nővér. Nem kételkedtem többé, hogy kórházba kerültem. Ám azt képtelen voltam eldönteni, meddig feküdtem eszméletlenül, miként maradtam életben, hogyan kerültem kórházba.

A nővér számomra ismeretlen nyelven kérdezett tőlem valamit. Kézmozdulatokkal adtam tudtára, hogy nem értem, s közben szemügyre vettem. Fiatal, pirospozsgás, nagyon helyes lány volt. Egy szőke hajtincs kiszabadult fehér kendője alól. Felnevetett, elővillantak szabályos, fehér fogai, és angolul ismételte meg a kérdést. Ez a nyelv sokkal ismerősebb volt; olvastam angolul, de beszélni nem tudtam. Megint széttártam a karom. Harmadszorra németül szólalt meg.

– Hogy érzi magát?

– Köszönöm, jól – válaszoltam, bár őszintén szólva kutyául voltam.

– Fáj valamije?

Valamim? Mindenem! Mintha malomkövek közé pottyantam volna!

– Rosszabbul is végződhetett volna – vigasztalt kedves mosollyal.

– Legyen olyan kedves és mondja meg, hol vagyok?

– Hamarosan megtudja. Fel tud kelni? Megpróbáltam felemelkedni, és összeszorítottam a fogam a fájdalomtól.

– Feküdjön csak, azonnal hozom a reggelit. – Nesztelenül lépkedve a könnyű papucscipőben, kiment.

Nikola jobban érezte magát. Igaz, hol az oldalát, hol meg a hátát dörzsölgette, de talpon volt. Le-föl járkált a kis szobában, közben nagyokat nyögött, s a jobb térdét fogta.

– Pipa oda, dohány oda, füstölni akarnék – mondogatta. Újból nyílt az ajtó, a lány jött vissza egy harminc év körüli, borotvált arcú férfi társaságában, aki kötött gyapjümellényt és bélelt lóbőr csizmát viselt. Ruhája láttán olyan érzésem támadt, hogy valamelyik sarkkörü országba csöppentem. A férfi a magáéhoz hasonló ruhát hozott nekem meg Nikolának, a nővér pedig reggelit: lágytojást, vajjas kenyeret meg két csésze gőzölgő kakaót.

– Egyen – mondta szívélyesen –, és ha fel tud kelni, vegye fel a ruhát és nyomja meg ezt a csengőt.

Intett a mellényes férfinak és elmentek. Nekiláttam a tojásnak, amit az ágyam mellé készített az asztalkára. Az átélt izgalmak ellenére jó étvággal reggeliztünk. A kakaó soha nem ismert gyönyörűséget szerzett Nikolának. Még a szemét is behunyta, és nagy kortyokban, cuppogva szűrte a forró italt.

Úgy gondoltam, ebben a kórházban egyetlen dolog sokáig heverészni, így hát reggeli után nagy nehezen felkeltem. Végignéztam magamon: valaki lemosdatott és tiszta fehérneműt húzott rám. Bár tele voltam kék-zöld foltokkal, nem tört el egyetlen csontom sem. A jobb vállam megdagadt és nagyon fáj. Olyan érzés volt, mint amikor helyre rakják a kifecamodott kart... Valóban, végződhetett volna

rosszabbul is...

Segítettünk egymásnak felöltözködni, aztán megnyomtam az ajtónál a csengőt. Kisvártatva bejött a mellényes férfi, s intett, hogy kövessük.

Végigmentünk egy kanyargós, hosszú folyosón, amelyet villanyégők világítottak meg. Kétoldalt számozott ajtók sorakoztak: 32, 33, 34... szemben pedig 12, 13, 14. Mint egy szállodában vagy egy hivatalban.

Elég sokáig mentünk a kanyargós folyosón. Valahol hatalmas gépek működtek, állandó, egyenletes zúgás hallatszott. Mégis inkább gyár lesz ez, gondoltam.

Kísérőnk egyszer csak megállt az 1. számú ajtó előtt és kopogott. Nagyon szép bútorral berendezett, szőnyeggel borított tágas dolgozószobába léptünk. Rögtön feltűnt, hogy ez a helyiség is ablaktalan. Körben könyvszekrények, a falakon műszaki rajzok. A sarokban páncélszekrény állt, a nagy íróasztal mellett pedig forgatható irattartó állvány. Az íróasztalnál, amelyet zöld ernyős lámpa világított meg, egy borotvált férfi ült és valamit írt. Megszólalt az asztalon a telefon. A férfi felemelte a kagylót.

– Halló! – Számomra ismeretlen nyelven rövid utasítást adott.

Aztán hátradőlt a forgószékekben és szembefordult velünk. Szürke kabát, hegyes kivágású szürke. kötött gyapjúmellény volt rajta, alatta sporting és kockás nyakkendő. Azt hittem, hogy a gyár igazgatójának irodájában vagyunk. Miután szemügyre vettem a ruháját, feljebb emeltem tekintetem és ahogy megláttam az arcát, meglepetten felkiáltottam. Az angol volt, akit kihúztunk a mocsárból.

Szemlátomást őt is meglepte ez a találkozás.

– Ó, régi ismerősök! – kiáltott fel. – Foglaljanak helyet. Leültünk az asztal közelében. Az angol töprengve nézett ránk egy darabig, majd dobolni kezdett a szögvonalzóval és rosszallóan csóválta a fejét.

– Mégsem fogadták meg a tanácsomat – szólalt meg.

– És egyelőre élünk – jegyeztem meg; igyekeztem fesztelenül viselkedni.

– Egyelőre! – válaszolt az angol jelentőségteljesen. – Merő véletlen, hogy nem törtek össze, mint a tojáshej...

Ujjjaival dobolt az asztalon, majd hirtelen a székekkel együtt elfordult és papírjait kezdte nézegetni. Látszólag meg is feledkezett rólunk. Meglehetősen kínos szünet következett. Aztán ugyanolyan hirtelen megint szembefordult velünk.

– Akik a széllal jönnek, soha nem térnek vissza! – ismételte meg tagolva Nikola szavait, amelyeket nemrég mondott nekem. – Előbb vagy utóbb meghalnak... De maguk megmentettek engem. Lekötelezettjük vagyok, s nem kívánom a halálukat. De... – emelte fel ujját. Aztán oldalt fordult, gyorsan feljegyzett valamit egy papírlapra és megkérdezte:

– Nevük? Honnan jöttek?

– Klimenko, Georgij Petrovics. Őt Nikolának hívják.

Gondosan felírta válaszaimat, akár egy vizsgálóbíró. Megkérdezte, hány éves vagyok, mi a beosztásom, iskolai végzettségem, utam célja (ez utóbbi mindennél jobban érdekelte). Nem tartottam szükségesnek, hogy bármit is eltitkoljak előle.

– És én megtudhatom, kihez van szerencsém? – kérdeztem, hogy némileg egyenlítsek.

Szinte felhorkant, amint odavetette:

– Megtudhatja. Bayleyhez van szerencséje.

– Mr. Bayley? – kérdeztem vissza meglepetten. – Aki az expedíciót szervezte az Arctic jégtörővel?

Őn tehát nem halt meg!

– Mindenki számára meghaltam, aki a széllal szemben van. De az önök számára, mint látja... Egyszóval, Mr. Kalimenko...

– Klimenko – javítottam ki.

Mr. Bayley azonban nem tudta kimondani a nevemet.

– Ön, Mr. Kalimenko, nem jut ki innen. Ön is halott mindenki számára, aki a széllal szemben él. Jól jön nekem egy meteorológus. Hasznomra lehet. Majd intézkedem, hogy ne keressék a maga... elvtársai.

– Lehetetlen! Mihelyt észreveszik, hogy nyomtalanul eltűntem, mentőexpedíciót indítanak felkutatásomra.

– Ó, önök nagyon szeretik felkutatni az elveszett embereket! – jegyezte meg gúnyosan. – Honfitársaikat is, idegeneket is: Nobilét, Kulikot, Gorszkijt...

Meglepődtem. Bayley tehát mindenről tudott, ami a "széllal szemben", vagyis a világban történik.

Tehát rádióállomása is van.

– Nem szokásunk cserbenhagyni a segítségre szorulókat – válaszoltam kissé indulatosan.

– Nagyon dicséretes – folytatta Bayley gúnyosan. – De majd úgy rendezzük a dolgot, hogy ne legyen szüksége segítségre. Ne nyugtalankodjék. Mondtam már, hogy megkegyelmezek magának. De fogjuk a ruháját, amiben idejött, összetépjük, kicsit bevérezzük, s elhelyezzük az úton, ahol majd keresni fogják. Tiszta sor, széttépték a vadállatok! Meghalt! Az expedíció visszafordul. Nem akarom, hogy bárki is idetévedjen. Maga elmehet – fordult hirtelen Nikolához.

Miután Nikola távozott, Mr. Bayley felállt az asztaltól, végigsétált a szobában.

– Beszélnem kell még önnel – mondta.

– Nekem is önnel – válaszoltam, mert még mindig próbáltam játszani az egyenrangút, már amennyire ilyesmiről szó lehet egy magamfajta fogoly és a között az ember között, akinek a kezében volt az életem.

Nem hagytam Bayleyt szóhoz jutni, gyorsan folytattam:

– Ha jól értettem, nem óhajtja, hogy bárki is tudomást szerezzen az ön létezéséről és megtalálja az idevezető utat. Csakhogy ez lehetetlen. Tételezzük fel, hogy sikerül halálom látszatát keltenie. A tudományos kutatást azonban nem hagyják abba. Nem tudom még, mit művel ön itt, de azt már tisztán látom, hogy ön változtatta meg a szél irányát, s ennek következtében az éghajlatot is. A lakosság egyelőre nem nagyon nyugtalankodik, de a világ tudósai már régóta aggodalommal figyelik a szokatlan légköri jelenségeket. Előbb vagy utóbb mindenki megérzi a légnyomás süllyedést. A mi expedíciónk nyomában újabbak jönnek a “szél nyomán”, mely okvetlenül idevezeti őket.

– Tudom – vágott közbe Bayley türelmetlenül. – Ez előbb vagy utóbb bekövetkezik. Idejönnek, és... az lesz a vesztük! Ön pedig... Önt egyszer már figyelmeztettem, de nem hallgatott rám. Most arra figyelmeztetem, hogy ne próbáljon megszökni innen. Az életébe kerülhet. Többször nem kegyelmezek. Ezt közölje a jakutjával is. Megértett? Némi szabadságot biztosítok önnek, ha szavát adja... Egyébként, ne is adja a szavát: magától is rá fog jönni, hogy lehetetlen megszökni innen. Sok munkája lesz. Most távozhat, Mr. Kalimenko. William megmutatja a szobáját. Csöngetett. Belépett a szolga.

– William! Kísérje el Mr. Kalimenkót a hatvanhatos szobába. Vizontlátásra.

– Megengedi, hogy Nikolával egy szobában lakjam? – szóltam távozóban.

Bayley gondolkodott.

– Kérem... mondta végül. – De ne feledje: semmi összeesküvés. Vizontlátásra.

Meghajoltam és követtem Williamot a hosszú körfolyosón. Aztán egy emelettel lejjebb mentünk. Meglepett, hogy ebben a labirintusban nem talákoztunk senkivel. Megkérdeztem kísérőmet, hol vannak az emberek, de nem válaszolt. Talán nem tudott sem oroszul, sem németül, ám sokkal valószínűbb, hogy nem akart beszélni.

Az égből pottyant tanuló

Beléptem “börtöncellámba”. Talán négy méter magas, mintegy harminc négyzetméter alapterületű szoba volt, falait furnérlemez burkolta. Egy lámpa a mennyezeten, egy az íróasztalon. Két keskeny ágy és néhány eléggé kényelmetlen szék volt a szobában.

Mr. Bayley fényűző dolgozószobája után ez több mint szerény volt. De... “rosszabbul is végződhetett volna” jutottak eszembe a nővér szavai, és nem nagyon búslakodtam. William távozott, én pedig a fél falat beborító műszaki rajzot kezdtem nézegetni.

A kék fénymásolaton Bayley föld alatti telepének metszetét és az emeletek alaprajzát pillantottam meg. Bár magyarázó feliratok nem voltak rajta, azért teljes képet adott a létesítményről. Középpontjában az az óriási kürtő volt, amelybe belepottyantunk. Ekörül helyezkedtek el a számozott helyiségek. Öt emelet a föld alatt és három a kráter falában.

A nyolcadik emelet alatt két, látszólag természetes barlang volt.

A központi fekvésű kürtőtől jobbra, a fentről lefelé számított ötödik emelet mentén oldalirányú csatorna húzódott, mely kivezetett a szabadba. Leginkább ez a csatorna érdekelt. Első gondolatom az volt, hogy ezen távozik a fentről elszívott levegő. De ha ezen ugyanannyi levegő megy ki, mint amennyit beszívtak, akkor egy másik légáramlatnak is kellene lennie a felszínen, és nem fogyna a levegő. Márpedig gondosan vezetett szinoptikai térképeink azt mutatták, hogy minden légáramlás egy irányban halad, nem észleltünk semmilyen ellenáramlatot.

Ha viszont a föld alatti telepről nem távozik a beszívott levegő, akkor – az ördögbe is! – a telepnek már réges-rég fel kellett volna robbannia, mint egy túlhevített kazánnak...

Nikola lépett a szobába. Gondosan becsukta az ajtót, megvakarta a fejét és felsóhajtott. Azt vártam, hogy szemrehányást tesz nekem, amiért nem hallgattam rá, de másról kezdett beszélni. Közölte, hogy az egyik folyosón a “két Ivánnal” találkozott, azzal a két jakuttal, aki egy esztendeje tűnt el az Aj-Tojon “orrlikában”.

– Még mindig hiszel benne? – kérdeztem tőle.

– Inkább az Aj-Tojon orrlikába estél volna, nem ennek a gonosznak a birodalmába jegyezte meg gondterhelten.

Sikerült néhány szót váltania a jakutokkal, és megtudta, hogy valamilyen óriási csatornában dolgoznak, eltávolítják a kürtöbe jutott hulladékot. Még egyszer megnéztem a tervrajzot. A csatorna tehát ezt a célt szolgálja!...

A “két Iván” elpanaszolta Nikolának, hogy sehová sem mehetnek, úgy bánnak velük, mint a rabszolgákkal, de “a koszt erősen jó”.

Kopogtattak. William jött vissza, érthetetlen nyelven mondott valamit, és intett, hogy kövessük.

Utána mentünk. Az “idősebb Iván” az ajtó előtt várakozott, William ajakul gondjaira bízta Nikolát, mi pedig átvágtunk a folyosón és beszálltunk az 50. számú liftbe. Egy emelettel feljebb kiszálltunk és megálltunk a 13. számú ajtó előtt. William kopogtatás nélkül benyitott, én követtem a tágas helyiségbe. Laboratórium volt. Bámulatos rendben bonyolult műszerek, légszűrők, rézcsövek, csőkégyök és hűtőberendezések sorakoztak az asztalon. Mellettük ezüstös felületű poharakon, csészéken, edényeken csillant meg a két ívlámpa fénye.

E ragyogó edények olyan látványt nyújtottak, mint amikor a gazdag örökös kiszedi a ládából az antik ezüstöt, hogy gyönyörködjék kincsében. De én tudtam, hogy ilyen hővisszaverő, ezüsttel bevont edényeket cseppfolyós levegővel végzett kísérleteknél használnak.

Cseppfolyós levegő!? Sűrűsége nyolcszázszorosa a légkörinek. Csak nem levegőt cseppfolyósítanak Bayley gyártelepén?

Annyira lekötöttek gondolataim, hogy nem vettem mindjárt észre az egyik asztal fölé hajló, fehérköpenyes nőt. Felemelte a fejét – a nővér volt. Ő is megismert, majd látva az arcomon tükröződő értetlenséget, rám mosolygott.

– Fáradjon be a dolgozószobába. Apám várja – mondta, s a másik ajtó felé mutatott.

Kopogtam és beléptem. A szoba majdnem akkora volt, mint az első, de ebben nem voltak műszerek. A falak mentén könyvespolcok sorakoztak, a nagy íróasztalon vegyi képletekkel teleírt papírlapok heverték.

Magas, idős, de fiatalos, szőke hajú, szürke szemű és pirospozsgás arcú férfi állt fel az asztal mellől. Barátságos mosolya a lányára emlékeztetett. Keményen megszorította a kezemet, majd így szólt:

– Mr. Bayley és Eleonóra beszélt már önről. Szükségünk van ilyen emberekre. Sajnálom, hogy nem vegyész, ámbár szakmája közel áll az enyémhez... Mindketten “a levegőből élünk” – jegyezte meg mosolyogva.

Olyan közvetlenül beszélt, mintha jószántamból jöttem volna hozzá, hogy felajánljam tudásomat, munkámat.

– Engelbrekt vagyok – mutatkozott be. – Foglaljon helyet.

– Engelbrekt?! – kiáltottam fel meglepetten és állva maradtam. – Ön Swante Engelbrekt, aki odaveszett az Arctic jégtörőn, akit elsíratott a tudományos világ?

– Halálhíremet fölöttébb eltúlozták – idézte Mark Twain élcét a híres svéd tudós. – Igen, én az élő Swante Engelbrekt vagyok.

– De hát... mi készíteti önt arra, hogy elrejtőzzék? Elkomorodott.

– Kérem, foglaljon helyet – szólított fel ismételtén. – Főmérnök vagyok, Mr. Bayley alkalmazottja. Cseppfolyós levegőt, hidrogént és héliumot állítunk elő, nitrogént és oxigént vonunk ki a levegőből...

– És mit csinálnak vele? – csúsztott ki a számon.

– Ez már munkaadómra, Mr. Bayleyre tartozik. Bizonyára eladja...

– De hogyan?... Soha nem hallottam ilyen koncesszióról...

– A dolog jogi vonatkozása kevésbé érdekel – szakított félbe Engelbrekt kissé türelmetlenül. – Erről Mr. Bayleynél tájékozódhat. Szerződésem van, és a laboratóriumokon kívül semmi nem érdekel. Mr. Bayley rendkívüli kezdeményező készséggel megáldott, fölöttébb agilis ember. Nem fukarkodik a

pénzzel, hogy biztosítsa számomra a zavartalan tudományos kutatást. Majd ha megismeri munkánkat, látni fogja, hogy figyelemre méltó tudományos felfedezéseink vannak, amelyekről még nem tud a világ. Mr. Bayley hozza forgalomba, ez az ő dolga. A pénzügyeibe nem avatkozom – mondta még egyszer a tudós, s láttam, igyekszik minél gyorsabban közölni velem a legszükségesebbeket. – Minden rendelkezésemre áll, de kevés a laboráns. Az időből nem futja arra, hogy minden kísérletet magam végezzek el. Én csak itt kísérletezem – mutatott a képletekkel telerótt papírlapokra. – Eleonóra, a lányom segít nekem.

– Az ápolónő?

Engelbrekt elmosolyodott.

– Ápolónő, tudományos laboráns, azonkívül ő vezeti szerény háztartásomat – mondta meleg szeretettel a hangjában. – Derék leány. Remélem, ön segítségére lesz a laboratóriumban. Eleonóra majd betanítja. Ha valamilyen feladattal nem boldogul, kérem, jöjjön be hozzám, bármikor szívesen segítek... Tehát, munkára fel! – fejezte be Engelbrekt, s kezet nyújtott. – Ne vesztegetse az időt.

Meghajoltam, átmentem a laboratóriumba.

– Megegyeztek? – kérdezte Eleonóra.

Karomat széttárva jeleztem, hogy beletörődtem sorsomba.

– Foglaljon helyet és lássunk munkához – mondta közvetlenül, és maga mellé húzott egy üres széket.

Érdeklődő arcot vágtam, mint egy szorgalmas tanuló, ő pedig a legkomolyabban vizsgáztatni kezdett.

– A cseppfolyós levegő előállításának módja?... Hm... Előállítható – kezdtem a felelést, s közben a haját nézegettem, amely kicsúszott a fehér kendő alól – ...előállítható hűtéssel, ami a levegő dilatációjával érhető el. Fokozatosan sűrítik kétszáz atmoszférára, azután hirtelen húsz atmoszférára csökken a nyomása, s ekkor, a dilatáció következtében, mínusz harminc fok alá süllyed a hőmérséklete. Ezt az eljárást többször megismétlik, mígnem eléri a mínusz száznyolcvan fokot. Ekkor húsz atmoszféra nyomás alatt cseppfolyóssá válik...

“Milyen szép haja van...” – ezt persze csak gondoltam.

Eleonóra észrevette pillantásomat, megigazította a haját, tartózkodóan elmosolyodott, és fontoskodva megszólalt, ami egyáltalán nem illett hozzá.

– Felületes, nem egészen pontos, de kezdetnek jó. Ismeri ezt a készüléket?

– Linde-féle légsűrítő – vágtam rá, s úgy örültem tudásomnak, mint egy diák.

Bólintott.

– Igen, de ez gyerekjáték. Majd megismeri a bonyolultabb gépeket is, amelyeket apám szerkesztett.

A vizsga folytatódott.

– Önnek még elméleti ismereteket kell szereznie. A cseppfolyósított levegő előállítása...

Folytatta a munkáját, s közben megtartotta az első órát. Igyekeztem odafigyelni, de gondolataim minduntalan elkalandoztak. Ebben a pillanatban sokkal inkább szerettem volna azt megtudni, hogyan került apjával együtt a föld alatti “városba”, hogyan pusztult el az Arctic, ki volt az a halott, akit Nikola a hajó orrában látott, mire kell Bayleynek a cseppfolyósított levegő, milyen viszonyban áll Engelbrekkel... Ezernyi kérdés kavargóit a fejemben, de nem szántam rá magamat, hogy tanítónőmet zaklassam velük.

–...A cseppfolyósított levegő áttetsző, halványkék folyadék, normális atmoszféra nyomáson mínusz százkilencvenhárom Celsius fok hőmérsékletű – folytatta Eleonóra. – A berendezésből kikerülő anyag rendszerint zavaros a levegőben elenyésző mennyiségben található szénadtól. Ha átengedjük papírszűrőn, áttetszővé válik...

“Szegény lány. Bizonyára nem szívesen lakik ilyen eldugott helyen. Vajon öként vállalták ezt a száműzetést?” – gondoltam magamban.

–... A cseppfolyósított levegő lepárlásakor először a forrásban levő nitrogén válik ki, forráspontja mínusz százkilencvennégy Celsius fok, azután az argon... Mi válik ki a lepárlásakor? – kérdezett vissza váratlanul, mert észrevette szórakozott tekintetemet.

– Az argon – vágtam rá gépiesen; még a fülemben csengett az utolsó szava.

Eleonóra összevonta a szemöldökét.

– Nem figyel – mondta szemrehányó hangon.

– Bocsásson meg, de csak néhány órája pottyantam ide az égből. Gondolom, belátja, hogy egy ilyen légiutazás után kissé váratlan fordulat belecsöppenni a cseppfolyós levegőről tartott előadásba.

Végre felderült a szigorú tanító néni arca, nem bírta tovább, vidáman felkacagott.

– Igaza van. Valóban pihennie kellene, hogy kissé összeszedje magát.
Nagyon megörültem ennek a “szünetnek”, és sietve megkérdeztem.
– Mondja már, hogyan maradtam életben?
– Véletlenül észrevették magukat. Leállították a ventilátorokat, így viszonylag puhán estek rá a felső rácsra. A kürtőben több törmelékzsűrő rács is van. Majd megérti, ha megtekinti a berendezést. Holnap vasárnap lesz, megmutatom...
– Még egy kérdést...
Eleonóra azonban már munkájába merült.
Menjen és pihenje ki magát – szolt rám erélyesebben. Nagyon elkeseredett képet vághattam, mert ahogy rám nézett, kedvesen mosolyogva sietve hozzátette:
– Ma még találkozunk a könyvtárban, hat után. Második emelet, negyvenegy. – Biccentett és folytatta munkáját.
Én pedig visszatértem a szobámba.

A föld alatti telep

“Fogságom” második napján közelebről is megismerkedtem a teleppel. Eleonóra készségesen magyarázott.

Legfelül voltak a vezetők lakószobái. Itt lakott Mr. Bayley, Engelbrekt, rajtuk kívül itt laktak a mérnökök és... a tiszték.

– Tiszték? – néztem meglepetten a lányra.

Eleonóra zavarba jött. Úgy látszik, a kelleténél többet árult el nekem, s most nem tudta, hogyan hozza helyre baklövését.

– Ilyen fontos telep nem maradhat őrizet nélkül – magyarázta. – Afféle rendőrségünk, illetve őrségünk van, ennek a vezetőit nevezzük tisztéknek... Kérem, nehogy elárulja valakinek, hogy megmondtam. Mr. Bayley a lelkemre kötötte, hogy az őrségről ne beszéljek önnek, én meg fecsegek, mint valami vénasszony! – mondta bosszankodva.

Megígértem, hogy néma leszek, mint a hal.

– S hány tagú a rendőrségük? – kérdeztem.

Eleonóra azt bizonygatta, hogy semmi többet nem tud a fegyveres erőkről.

– Az emeleket felülről számítjuk – folytatta a különös telep felépítésének ismertetését. – A második emeleten, a két külső gyűrűben laknak a középfokú képzettséggel rendelkező alkalmazottak.

Engem is itt szállásoltak el. Meg is jegyeztem élcelődve:

– A magamfélék?

– Igen, csak hogy ők valamivel többet tudnak önnél. A belső gyűrűben a könyvtárak és a laboratóriumok vannak. A harmadik emeleten munkások laknak. Ezen a szinten található az élelmiszer-raktárak, konyhák, ebédlők, fürdők, klubok, a mozi...

– Mozi is van?!

– És színház. Miért lepődött meg? Ha nem volna szórakozási lehetőségünk, sokan talán meghalnának az unalomtól.

– Nem lenne egyszerűbb megszökni az unalom elől?

Eleonóra mintha nem is hallotta volna kérdésemet.

– A negyedik emeleten, vagyis az első föld alatti szinten üzemelnek azok a gépek, amelyekkel ammóniák, nitrogénsav és cianamid formájában nitrogént nyerünk a cseppfolyós levegőből; ezek rendkívül fontosak az ipar és a mezőgazdaság számára. – Megállás nélkül beszélt, attól tartott, hogy újból félbeszakítom. – Több mint egymillió tonna nitrogénsavat állítunk elő évente, és egyre bővítjük a termelést. Azonkívül oxigént is állítunk elő. Az egyik negyedik emeleti részlegen válogatják azt az anyagot, amely kívülről, a kürtőn át érkezik. Szűrőrendszer van itt a kürtőben, olyan rácsok, amelyeken átfér egy ember, és olyan sűrűk is, hogy a porszemet sem engedik át.

– Ezek szerint minket is “szortíroztak”?

– Természetesen. Néha egészen meglepő tárgyak és lények hullanak be a kürtőbe. Olykor tövestül kitépett fenyőket, jegenyefenyőket, vörösfenyőket is hoz a szél. Ezt eltüzeljük. Tavasszal és ősszel, mikor a madarak költöznek, hihetetlen mennyiségű szárnyas kerül be. Egy részüket megfagyasztva elraktározzuk télire, a többit cseppfolyós levegővel megkövesítjük, aztán porrá őrölve raktározzuk, bár

az is lehet, hogy exportáljuk. Időnként bekerülnek kisebb négy lábú ragadozók, olykor nagyobbak is: medvék, sarki rókák. Előfordult, hogy a légi úton egy jegesmedve, sőt tigris jött hozzánk vendégségbe. Az ötödik emelet magasságában húzódik az a csatorna, amelyen át sűrített levegővel eltávolítjuk a negyedikről lehulló főlegesen hulladékot. A negyedik és a nyolcadik emelet között minden föld alatti szinten cseppfolyósítjuk a központi kürtőből érkező levegőt. Mindegyik emeleten vannak raktárak, ahol a cseppfolyósított levegőt tároljuk, a hatodikon a legtöbb. A hetedik és nyolcadik emelet a legérdekesebb. A hetediken cseppfolyós levegővel folyékony hidrogént állítunk elő, amelynek a hőmérséklete mindössze húsz fokkal magasabb az abszolút nullapontnál.*

A cseppfolyós hidrogénnel pedig folyékony héliumot állítunk elő. Ez a legnehezebb és legbonyolultabb munkafolyamat. A nyolcadik emeleten csak a rendkívül értékes folyékony héliumot tároljuk. Sikerült már több százezer litert gyártanunk.

– De hát mire használják fel ezt az óriási mennyiséget?

– Nem érdeklődünk Mr. Bayley kereskedelmi ügyletei iránt – felelte Eleonóra, megismételve ugyanazt, amit az apjától már hallottam.

Szerettem volna még kérdezni néhány dolgot, például azt: hol van a gépház, mit tartalmaznak a föld alatti barlangok. Ám ekkor megszólalt a reggelit jelző villanycsengő, így többet nem tudhattam meg.

Vasárnap volt, amikor Eleonórával az első emeleti kör alakú "sétányon" járkáltunk. Nem valami szívderítő dolog körbe-körbe sétálgatni. A számozott ajtók láttán olyan érzése támadt az embernek, mintha börtönben lenne. Ezt a benyomást csak fokozta, hogy a folyosó egészen üres volt. Mintha a "foglyokat" sétára sem engednék ki.

Később tudtam meg, hogy a telep lakói, elsősorban a kivételes helyzetű első emeletiek, a környékbeli erdőkben és hegyekben is barangolhattak. Természetesen senki sem akadt, aki ne a friss levegőt választotta volna inkább a "börtönfolyosó" helyett.

A csengő szavára kinyíltak az ajtók, s a folyosó egyszerre benépesült. Érdeklődéssel nézegettem a "város" lakóit. Egyetlen nő sem volt köztük. Eleonóra jelenléte éppoly kivételes volt, mint régen a kapitány lánya lehetett a kalózhajón. Valamennyien fiatal emberek voltak, a legidősebb sem lehetett több harmincöttnél.

Hiába kerestem közöttük egyenruhás férfiakat. Mindenki civilben volt. De némelyikük testtartása elárulta, hogy az illető katona. Ámbár nem tévedek, ha azt mondom, hogy szinte mindegyikük kijárta a katonaiskolát.

Újonc és idegen voltam közöttük. De jólnevelt emberek lévén, nem zavartak kíváncsiskodó pillantásokkal. Szívélyesen köszöntötték Eleonórárt, futó pillantást vetettek rám, és a számomra ismeretlen nyelven vidáman társalogva mentek tovább.

Az első emeletieknek külön ebédlőjük volt a saját emeletükön. Nagyon szerettem volna bejutni ide, hogy közelebről megismerhessem a helybeli "arisztokráciát". Mr. Bayley azonban ügyelt rá, hogy ne érintkezhessen a telep lakóival. Mindaddig a laboratóriumban kellett maradnom, amíg a munkások vissza nem tértek szobáikba; a laboratóriumba viszont később mentem, amikor már mindenki elfoglalta a helyét. Ezenkívül a közös éttermekbe sem mehettem. Az ebédet a szobámba hozták, a reggelit pedig a laboratóriumban fogyasztottam el Eleonórával. Vasárnap a szobában reggeliztem.

Elbúcsúztam Eleonórától, és liften lementeni a második emeletre.

Annyira szerettem volna látni a telep munkásait, hogy elhatároztam, megszegem a számomra előírt szabályokat; nem álltam meg a második emeleten, hanem lementem a harmadikra. A folyosón szembe találok az ebédlőbe igyekvő emberekkel. Meglepetten néztem őket. Külsejükben egyáltalán nem különböztek a felső emeletiektől. Szinte választékosan jól öltözöttek, elegánsak voltak, arányos, kisportolt, egészséges, inkább ügyes, mint erős természetűek.

Akárcsak az első emeleten, itt sem találok nővel vagy idősebb férfiakkal. Kizárólag fiatal emberek voltak.

Ez a furcsa jelenség meglepett és felkeltette érdeklődésemet. De nem nézelődhettem tovább, vissza kellett térnem. Felsiettem a második emeletre. William már a szobámban várt és gyanakodva nézett rám. Azt mondtam neki, hogy szórakozottságomban egy emelettel lejjebb mentem.

Reggelizés közben fél szemmel Williamot figyeltem. Természetesen az a feladata, hogy szemmel tartson, most azonban ez kevésbé érdekelt. Az arcát vizsgálgatva próbáltam összehasonlítani azokkal, akiket a folyosókon láttam. Valamivel idősebb lehetett a többinél, de az ő arca is ápolt volt. Ilyesforma

* Abszolút nullapont – mínusz 273,16 °C, ennél alacsonyabb hőmérséklet nincs.

ábrázata lehet egy nagy kereskedelmi cég igazgatójának. S lám, ez az “irodafőnök” úgy találja elém a reggelimet, mint valami inas!

Ej, furcsa város ez! Furcsa gyára van Mr. Bayleynek...

Szökési kísérlet

A laboratóriumban a munka ment a maga útján. Néhány nap múlva Eleonóra már meg is dicsért.

– Még viszi valamire – jegyezte meg.

Máskor és más körülmények között talán örültem volna ennek a dicséretnek. Csakhogy eszembe sem volt itt karriert csinálni, Mr. Bayley engedelmes alkalmazottjaként fejezni be életemet. Nem hagyott nyugton a szökés gondolata. Ha munka után visszamentem spártai szobámba, alig vártam Nikolát, aki valamivel később érkezett. Suttogva tanácskozni kezdtünk.

A többi jakuthoz osztották be, abban a csatornában dolgozott, amelyben sűrített levegővel eltávolították a szemetet és a telep egyéb hulladékát. A szemét a kráter szomszédságában levő jókora szakadékba került. Nikola időközben megismerkedett a kínai szakácsokkal, valahogy szót értett velük, s elmondta nekem telepünk gazdasági életének néhány sajátosságát.

Itt semmi nem veszett kárba. A kürtőbe hullott vadak tartalékolásáról már tudtam. Ezenkívül vadásztak is, hogy friss húshoz jussanak. A telep lakói sűrített levegővel működő fegyvereket használtak. Volt még egy meglehetősen érdekes módja a vadászatnak: a nagyvadakat hóálló hüvelybe helyezték, cseppfolyós levegővel töltött gránátokkal terítették le.

Amint elfordították a “biztosítót”, a gránátban gyors ütemben hó fejlődött. A folyékony levegő kitágult, gázneművé vált, s az eldobott gránát robbant.

Nikola csak a gránát hatását ismerte, de ebből én már el tudtam képzelni a szerkezetét is. A folyékony levegőn kívül más energiaforrása is volt a telepnek. Amikor új járatokat vágtak, másfajta robbanóanyagot alkalmaztak. Ismeretlen volt a különös gyár hatalmas teljesítményű gépeinek energiaforrása is.

– Ez nem az én részlegem – felelte Eleonóra, mikor erről faggattam.

“Ebben a gyárban túl sok termelési titok van... – gondoltam. – Nem elég, hogy Bayley megfosztott szabadságomtól és rabszolgájává tett, s talán arra kényszerít, hogy az angol tőkéseknek dolgozzak... De mi lesz, ha ez a folyékony levegő iszonyú erejű fegyverré válik a kezükben, amelyet majd ellenünk használnak fel? Minél előbb meg kell szöknöm, hogy figyelmeztessem a kormányt a veszélyre.”

Nikolával többször is a lehető legrészletesebben elmondattam, milyen a csatorna felépítése, ugyanis a tervrajz nagyon vázlatos volt. Nikola szerint a csatorna legalább két kilométer hosszú. Régebben feltehetően ott volt a szakadék széle, ahol a csatorna végződött, de a kihordott szemét fokozatosan feltöltötte a csatorna előtti területet, most már fél kilométer hosszú lehet ez a feltöltött rész. Vágány vezet rajta, csilléken szállítják a szakadék széléhez a szemetet. A szemétdomb oldala meglehetősen meredek, a szakadék fala még meredekebb, de Nikola szerint azért ki lehet jutni belőle. Másfelé nem szökhettünk.

Megint odaálltam a tervrajz elé és alaposan szemügyre vettem a csatornát. Most tűnt csak fel, hogy valaki körömmel vagy gyufaszállal nyilakat rajzolt a tervrajzon a csatorna külső végére, amelyek a belső torkolat felé mutattak. A nyilak fölött felkiáltójelek álltak.

Vajon mit jelentenek ezek a jelek? Ki rajzolhatta őket? Talán valamelyik elődöm, aki hozzám hasonlóan fogoly volt ebben a szobában, s így figyelmeztet, hogy ne menjek ezen az úton, ahol valamilyen veszély leselkedik rám... A nyilak a szél irányát jelenthetik. De a szél a csatornából fúj, a szemetet vitte ki. Kívülről csak a központi kürtő szívta be a levegőt. Nikola azt mondta, hogy személtakarításkor és éjszaka egyáltalán nem fúj a szél a csatornában. Akárhogy, akármint, csak errefelé próbálkozhattunk kijutni, és nem késlekedhettünk, hiszen figyelmeztetnem kellett a kormányt a fenyegető veszélyre.

Nem halogattuk a dolgot, eldöntöttük, hogy már másnap éjszaka útnak indulunk, amint a többiek elalszanak.

“Vajon örködnek-e éjjel?” – töprengtem. Tudtam, hogy a folyosókon éjjel-nappal égnek a lámpák, nemigen lehet elrejtőzni. Ezenkívül kockázatos lett volna szellebélelt öltönyeinkben elindulni. Időközben beköszöntött az ősz, éjszakánként már fagyokra számíthattunk. Ezen a vidéken egykettőre megjön a tél. Az élelem kevésbé nyugtalanított. Nem volt ugyan fegyverünk, de velem jött Nikola, aki

íjat, nyilat, sőt a saját hajából még hurkot is tudott mesterkedni. Mellette nem fenyegetett az éhhalál, ezerféle módját ismerte a madár-, vad- és halfogásnak.

Csendesen üldögéltünk a szobában, figyeltük a távolról beszűrődő zajokat. Valahol, mélyen a föld alatt zúgtak a motorok, fölöttünk a kürtön süvített a szél. De hamarosan minden elcsendesedett: éjszaka nem dolgoztak a laboratóriumokban...

Éjfél volt. Intettem Nikolának és elindultunk. Ő ment elől. Végigosontunk a folyosón, szerencsénkre senkivel sem találkoztunk, lementünk az ötödik emeletre, majd egy kisebb lépcsőn feljutottunk abba a csöpp szobába (nem volt nagyobb egy liftfülkénél), ahonnan a csatornába lehetett jutni. Az ör a fülkében aludt. Visszahőköltem, de Nikola egyszer csak halkan megszólalt jakutul. Az idősebb Iván volt az ör. Úgy láttam, hogy Nikola gyözködi valamiről, de az csak rázza a fejét, sóhajtozik és gyér szakállát simogatja.

– Nem akar engedni – tájékoztatott Nikola. – Erősen fél, és nekünk se engedi. Haláltól fél.

Majd újra kezdte a rábeszélést. Iván lassan beadta a derekát. Végül legyintett, kinyitotta az ajtót és előttünk belépett.

– Velünk jön együtt pusztulni – magyarázta Nikola.

A csatorna akkora volt, mint egy vasúti alagút. Mihelyt becsukódott mögöttünk az ajtó, koromsötét lett. Bármily halkan osontunk, a vaslemezekkel burkolt alagút felerősítve verte vissza lépteink zaját. A vége lejtősen elkanyarodott kissé, s ahogy befordultunk, megpillantottam a sápadt holdfényt... Izgalomba jöttem: ez a fény a szabadságot jelképezte számomra. Még néhány lépés, aztán kiszabadulunk börtönünkől! Szinte már éreztem az avar, a moha illatát.

A nyílás egyre tágult. A hold megvilágította a csatorna falát. S akkor észrevettem néhány vaslemezt, amelyek mint kis híd keresztezték a csatornát. Nikola már majdnem rálépett, de megragadtam a karját és visszatartottam. Arra gondoltam, hogy ez a hidacska talán automatikus jelzőberendezés. Bár keskeny volt, aligha tudtuk volna átugrani. Töprengeni kezdtem, hogyan jutunk tovább. Nikola nem értette, miért nem igyekszünk. Elmondtam aggályaimat.

Tanácskozni kezdtünk. Nikola azt ajánlotta, hogy ketten emeljük fel és dobjuk át a hídon Ivánt, mert ő a legkisebb és a legkönnyebb. Azután Iván hoz deszkákat vagy fadarabokat, "hidat építünk a híd fölé" és ezen megyünk át, anélkül, hogy a vaslemezeket érintenénk. Iván azonban nem vállalkozott a rövidke repülésre, félt, hogy összetöri magát.

– Én így is átfutok – mondta. – Oldalt, oldalt...

S mielőtt bármit is szólhattunk volna, visszahátrált, nekifutott és szaladni kezdett a híd mellett, a lejtős csatornafalon. Néhány lépést sikerült is tennie, de a végén megcsúszott a sima, nyirkos lejtőn és rázuhant a vashídra... Ha netán össze volt kötve a jelzőberendezéssel, akkor most már javában működik!

Mást nem tehattünk, minthogy nem törődve a híddal, Iván után rohanjunk. Két ugrással kint voltam a csatornából, Nikola követett. Rohantunk a talpfákon, kerülgettük a csilléket. Két-három perc alatt megtettük a meredek falú szakadékig hátra levő távolság felét.

Teljes erőmből rohantam. A görbe lábú Nikola nem maradt el mögöttem, Iván azonban régen gyakorolhatta a futást, mert leszakadt. Megálltam, hogy bevárjuk, de Nikola rám ordított.

– Utolér! Fussál! – és már csörtetett előre.

Futottam megint, hogy Nikolát utolérjem. Már látszott a feltöltött rész vége. A szakadék túlfelén komor sziklák nyúltak a magasba.

S akkor egyszerre valami zajt hallottam a hátam mögött. Lassan erősödött, majd egyenletes zúgássá fokozódott. Éreztem, hogy hirtelen ellenszél kerekedett. "Talán megindult a központi ventilátor" – gondoltam, de még korán volt. A munkanap hatkor kezdődött, most legfeljebb éjjel egy lehetett.

A zaj fokozódott, az ellenszél pedig olyan erős lett, hogy előre kellett dőlnöm. Futásom egyre jobban lelassult. Sűrűsödött a levegő, fuldokoltam. Értettem már mindent: a hátunk mögött kapcsolták be a ventilátort. Nem tudtam, hogy a csatorna nemcsak kifelé fújhatja, de be is szívhatja a levegőt...

"Ezt jelentették hát a tervrajzon a nyilak meg a felkiáltójelek!" – villant át az agyamon. Ebben a pillanatban felsüvöltött a szél, mint egy dühös szörnyeteg, amely látja, hogy a zsákmány kicsúszik a mancsából.

A szél orkánba csapott át. Lehajtottam a fejemet, így próbáltam áttörni az egyre nyomasztóbb, láthatatlan akadályt. De már egyetlen lépést sem tudtam tenni. Nikola elesett, négykézláb mászott tovább. Követtem példáját. De ez sem segített. Hihetetlen erőfeszítéssel kapaszkodtunk kézzel-lábbal a földbe, de a szél irgalmatlanul tolt visszafelé.

Tüdőnk úgy megtelt levegővel, akár egy léggömb. Szédültünk, a halántékunk lüktetett. De még nem adtuk meg magunkat. Csak a feltöltött rész széléig eljutnánk... De már nem is láttuk. A szél megfordított, és a porfelhőben észrevettem Ivánt. Az orkán úgy pörgette, dobálta, repítette a csatorna szája felé, mint az ördögszekeret.

Valami puha ütődött a fejemnek; nem tudtam megfordulni, hogy megnézzem, csak sejtettem, hogy Nikola. Fuldokoltam, minden összefolyt a szemem előtt. Hiábavaló volt tovább küzdeni... Izmaim elernyedtek, karom erőtlenül lebegett a szélben, amely visszafelé sodort a csatornába. Elájultam.

«Mr. Fátum»

A csatornában tértem magamhoz, a bejárati ajtó közelében. Nikola és Iván mellettem feküdt. Ezúttal jóformán semmim sem fájt. Bizonyára kikapcsolták a ventilátort, amint beértünk a csatornába, és az összesűrűsödött levegő fékezte repülésünket. Megráztam Nikola vállát.

– Erősen, erősen fűjt – sóhajtozott szinte félálomban. Hamarosan Iván is magához tért.

Beléptünk az ajtón. Iván fejét csóválva elbúcsúzott tőlünk, s folytatta az örködést, mi pedig visszamentünk a szobánktea. Senkivel sem találkoztunk, mindenki aludt. Elkeseredetten dőltem le az ágyra, le sem vetkőztem, vártam, hogy mindjárt jönnek és letartóztatnak a szökési kísérletért.

De múltak az órák, senki nem háborgatott bennünket.

“Talán nem is vették észre szökési kísérletünket? A ventilátor automatikusan is működhet, a zúgást pedig úgy megszokták már a föld alatti telep lakói, hogy valószínűleg észre sem veszik” – nyugtatgattam magamat, s közben elaludtam.

A csengő a szokott időben, hat órakor ébresztett. Nikola korábban indult, csukott szemmel hallgattam, amint öltözködés közben szuszogott és dúdolgatott. Irigyeltem a nyugalomát. Aztán tovább aludtam a második csöngetésig, vagyis fél nyolcig. Felhörpintettem egy csésze kávé, bekaptam néhány kétszersültet és mentem a laboratóriumba.

– Ma valahogy sápadt – nézett rám Eleonóra.

– Nem aludtam ki magamat – válaszoltam.

– Zavarta valami?

– A gondolataim. Nem tudok beletörödni a fogságba, és soha nem is fogok beletörödni.

Eleonóra elkomorodott, s ezt a magam módján értelmeztem. Talán tetszem neki, és elkeseríti, hogy a szabadságot többre tartom a társaságánál. De hamarosan kiderült, hogy más járt az eszében.

– Bele kell törödni a sors akaratába – sóhajtott fel, mintha ő is olyan helyzetben lenne, mint én. Ez meglepett és kíváncsivá tett.

– Miért kell beletörödni? Ez a Mr. Bayley, aki meglehetősen gyanús dolgokkal kereskedik, ez a külföldi, aki önkényesen tartózkodik a földünkön, egyáltalán nem hasonlít a fátumra. És ha maga ilyen fatalista... – kezdtem kissé ingerülten.

– Nem vagyok fatalista – vágott közbe. – Nem kell fatalistának lenni, hogy az ember megértse azt az egyszerű tényt, hogy olykor a körülmények erősebbek nálunk.

– Tehát mi vagyunk a gyöngébbek – csattantam fel, s éreztem, hogy fájó pontot érintettem.

– Maga ezt nem érti! – sóhajtott nagyot és belemerült a munkájába.

Én azonban nem akartam elszalasztani az alkalmat. A lány szemlátomást olyan hangulatban volt, hogy ha kicsit erőszakosabb vagyok, elmondja talán azt is, amit máskor nem mondana el.

– Megértem, ha megmagyarázza! A szavaiból csak az derül ki, hogy maga is fogoly, akárcsak én.

– Téved – válaszolta. – Éppen ma reggel akart rávenni az apám, hogy menjek el innen és... Mr. Bayley sem ellenezné...

– Maga mégsem utazik. Valami tehát visszatartja. Fogoly tehát, talán nem Mr. Bayley foglya, hanem azoké a körülményeké, amelyek lehetetlenné teszik, hogy elmenjen. Bocsásson meg, de azt hiszem, értem. Az apja rá akarta venni, hogy menjen el? Együtt mennének vagy csak maga?

Eleonóra zavarba jött.

– Csak én – válaszolta halkán.

– Akkor félig-meddig értem már. Maga nem akar nélküle menni, az édesapja pedig vagy nem tud, vagy nem akar elmenni. Valószínűbb persze, hogy “Mr. Fátum” nem engedi.

Kényszeredetten elmosolyodott és nem válaszolt.

– Egyik alkalommal elmondta, hogy a családja nagyon híres Svédországban – folytattam lelkesen –,

jóllehet nem olyan értelemben, ahogy hangzatos nevük után gondolná az ember. Maga azt mondta, hogy egyik őse, Engelbrekt bányatulajdonos vezette a tizenötödik században a Pomerániai Erik király elleni népi felkelést.* Tiszteletreméltó ő!... Ötszáz év alatt kihalt volna az Engelbrektekből dicső elődjük szabadságvágya, és már csak arra képesek, hogy fejet hajtsanak az előtt, aki fogva tartja őket?

Elvettem a sulykot. Nem gondoltam, hogy ez ilyen érzékenyen érinti Eleonórárt. Többször említette lázadó őseit, láthatóan büszke volt rá. S most felháborodott ezen az utódokra nézve nem hízelgő összehasonlításon. Felpattant, kihúzta magát, felvetette fejét. Elsápadt, a szeme szikrázott. Sohasem láttam még ilyennek.

– Maga... Maga... – elfulladt a lélegzete. – Maga nem tud semmit – fejezte be halkán, majd tenyerébe temette az arcát és sírva fakadt.

Zavarban voltam. Eszem ágában sem volt megbántani, csupán arra szerettem volna rábírni, hogy legyen hozzám őszinte. Nagyon elkésérített, hogy megharagudott rám.

– Bocsásson meg – könyörögtem olyan szívhezszólóan, hogy még a kő is meglágyult volna tőle.

Hamar visszanyerte önuralmát.

– Bocsásson meg, nem akartam megbántani... Kényszeredetten elmosolyodott.

– Felejsük el... rosszak az idegeim... Óvatosabban! – kiáltott fel, látva, hogy egy vasdarabot dobok az asztalra az üvegszerű, szilárd alkoholtömb mellé (épp az imént fagyasztottunk tiszt szeszt cseppfolyós levegőben). – Már elfelejtette, hogy a szilárd alkohol nem ég, de ütéstől felrobban?

– “Az éter kristályos tömbbé fagy – utánoztam tréfálkozva tanítós hangját –, a kaucsukcső a cseppfolyós levegő hatására kemény, törékeny és porítható lesz, az élő virág porcelánszerűvé válik, a nemezkalapot darabokra lehet törni, akár a porcelánt.”

– Azt miért nem mondta el, miként változik meg a fémek rugalmassága a cseppfolyós levegő hatására? – nevetett fel.

Az iménti hangnemben folytattam:

– “Az ólom szakítószilárdsága majdnem megkétszereződik... – válaszoltam] – Növekszik a fémek többségének rugalmassága és szakítószilárdsága...”

– Elég! – szakított félbe. – Lássunk munkához.

Felemelt egy ezüstözött falú poharat. Valami szennyeződést találhatott az égszínkéék folyadék tetején, mert hirtelen beledugta ujját a cseppfolyós levegőbe.

– Mit csinál? – kiáltottam rá ijedten. – Megégeti az ujját.

Nemrég tartott “bemutatót”, amikor cseppfolyós levegővel telített edényt jégkockára helyezett, s az egyszerre hidegen gőzölögve “felforr”, mert a rendkívül alacsony hőmérsékletű cseppfolyós levegőhöz képest még a jég is forró test. Ez az abszolút hideg anyag jobban éget, mint a legtüzesebb fém.

De meglepetésemre Eleonóra nem sikított fel; nyugodtan kihúzta ujját a folyadékból, megrázta és felém nyújtotta. Sértetlen volt.

– A cseppfolyós levegő az ember ujjá körül erősen párolog, mert a hőmérséklete sokkal alacsonyabb. Az ujj körül tehát burok képződik, amely – mint látta – egy pillanatra megvédte az ujjamat az égéstől. De ne ismétlje meg a kísérletet – figyelmeztetett, amikor én is az edény felé nyúltam. – Ügyesen, nagyon gyorsan kell csinálni, és nem szabad az edény falához érni.

Belemerültünk a munkába. Eleonóra látszólag megfélemedezett összetűzésünkről, én azonban képtelen voltam túltenni magamat rajta. Szegény Nóra! – mert magamban már így hívtam. Tehát ő is Bayley szerencsétlen áldozata! Ez a felismerés csak növelte rokonszenvedtem. Gondolatban pedig még egy büntényt írtam fel Mr. Bayley számlájára.

Magam sem tudom, miként történt, de már arra gondoltam, hogy Eleonórával együtt fogunk megszökni innen.

Elmélyülteti dolgoztunk. Megremegtem, amikor a laboratórium csöndjét felverte a robbanás.

– Már megint nagyon szorosan dugaszolta le az edényt – oktatott ki Nóra.

Valóban hibáztam. A cseppfolyós levegő gyorsan párolog a laboratóriumi szobahőmérsékleten, s a nyomás kilöki a dugót.

– Ha szorosan zárom le, felrobban, ha gyöngébben, túl gyorsan párolog – dünnyögtem.

– Nehéz a munka? De legalább amiatt nem panaszkodhat, hogy egészségtelen... – felelte. – Levegőnk

* Engelbrekt (Engelbrektsson) – legyőzte Eriket, Dánia, Svédország és Norvégia királyát; a parasztok kormányzónak jelölték, de a nemességnek sikerült a maga jelöltjét győzelemre segíteni. Néhány év múlva az arisztokrácia meggyilkoltatta Engelbrektet.

van elég.

– Ezért olyan rózsás az arca?

Szeme, most először, nőies évődéssel villant rám, s ennek nagyon örültem, mert láttam, hogy nem haragszik.

Nyílt a laboratórium ajtaja, megjelent William és angolul mondott valamit. Eleonóra lefordította.

– Mr. Bayley hívhatja Mr. Klimenkót. Fáradjon át raportra – tette hozzá mosolyogva.

“Már mindenki tud a szökésünkről?” – gondoltam, de Nóra nyugodt mosolya valamennyire felbátorított. Nem tudtam, hogy Nóra apján kívül Mr. Bayley mindenkit csak raportra hívat a szobájába. A föld alatti telepen ő volt a legfőbb bíró, döntései megfellebbezhetetlenek.

Nehéz szívvel indultam Mr. Bayleyhez.

– Kívánom, hogy könnyen megússza! – kiáltott utánam Nóra.

«Öfelsége» kegyelmet ad

Nikola és Iván már az irodában volt. Három gentleman kísért fel őket, kezükben sűrített levegővel működő automata pisztoly. Mr. Bayley az íróasztalánál állt.

– Jöjjön közelebb! – szólt hozzám ridegen, s nem kínált helyet.

Odaléptem az asztalhoz. Mr. Bayley leült. Nem volt kedvem ácsorogni előtte, fogtam magam, s én is leültem. Bayley szeme villámokat szórt, szemöldöke összerándult.

– Szökni akartak?! – kérdezte, de a mondat sokkal inkább állításként hangzott.

– Sétálni szerettünk volna – válaszoltam mosolyogva.

– Ne hazudjon és ne kerteljen! Maguk szökni akartak. Én figyelmeztettem a következményekre.

Mr. Bayley valamilyen parancsot adott az egyik fegyveres fickónak, aki hozzám lépett és intett, hogy kövessem.

A bírósági tárgyalás egy percig sem tartott, már csak az ítélet végrehajtása volt hátra. Felálltam és követtem a fickót. A másik kettő Nikolát és Ivánt vezette el. A kanyar után ők befordultak, mi pedig egy emelettel lejjebb, a folyosó másik felén megálltunk egy keskeny vasajtó előtt. Kísérőm kinyitotta és minden teketória nélkül belékölt a sima vaslemezzel burkolt kamrába. Gyöngye fényű lámpa világított a mennyezeten. Csapódott az ajtó, kattant a zár, egyedül maradtam.

“Zárka... Nem is olyan szörnyű. Elég olcsón megúsztam” – gondoltam, s körülnéztem börtönömben. Száraz és tiszta volt a levegő, ámbár meglehetősen hideg. A Celsius hőmérő a falon lógott; mindenütt ilyeneket használtak a szobákban meg a folyosókon. A föld alatti telepen gondosan ügyeltek a hőmérsékletre. A hőmérő hat fokot mutatott.

Gyöngye és törődött voltam az álmatlan éjszaka és az átélt izgalmak után. Szerettem volna aludni, alig álltam a lábamon. Leültem a hideg padlóra (szék nem volt a kamrában) és elszundítottam, de hamarosan arra ébredtem, hogy reszketek a hidegtől. Felálltam, megnéztem a hőmérőt: mínusz két fokot mutatott. “Mi ez? – villant át rajtam. – Figyelmetlen a fűtő vagy... szándékos?”

Járkálni kezdtem, hogy felmelegedjek, de olyan szűk volt a hely, hogy csak két lépést tehettem előre meg hátra. Inkább ugráltam és hadonásztam. Még jobban elfáradtam, de legalább sikerült meggyorsítanom a vérkeringésemet. Amint leültem, nyomban átjárta testemet a hideg. A fogam vacogott. Megint megnéztem a hőmérőt, már mínusz tizenegy fok volt.

Éreztem, hogy a csontomig hatol a hideg. Elszorult a szívem, de már nemcsak a hideg miatt. Belém nyilallt a szörnyű felismerés: Mr. Bayley elhatározta, hogy megfagyaszt! Ösztönösen az ajtóhoz ugrottam és dörömbölni kezdtem.

– Nyissák ki!... Nyissák ki!... – ordítottam őrvjögve.

De nem válaszolt senki. Véresre vertem az öklöm, végül leroskadtam a padlóra...

S akkor eszembe jutottak Eleonóra szavai: “Nem kell fatalistának lenni, hogy az ember megértse azt az egyszerű tény, hogy olykor a körülmények erősebbek nálunk.” De én legalább harcoltam, megpróbáltam szökni, azért halok meg, mert védtem a szabadságomat! De ő?... Ámbár ki tudja, lehet, hogy ő is harcolt. Eszembe jutott, mit mondott Nikola a jégtörő orrába kikötött hulláról. Mr. Bayley tehát így számol le az ellenségeivel. Igaza lenne Eleonórának, hogy Bayley vei nem lehet ujjat húzni?...

Milyen hideg van! Elviselhetetlenül fáj a kezem, a lábam. Dörzsölöm az ujjaimat, de olyanok, mint egy darab fa, nem hajlanak... Keservesen feltápáskodom, a hőmérőre meredek. Mínusz húsz fok... a harcnak vége! Bele kell törödnöm sorsomba.

Visszaültem a padlóra és töprengeni kezdtem. Végeredményben a fagyhalál nem olyan borzalmas. Ha meggondolom, kellemesebb a villamosszéknél. Hamarosan nem fogok érezni semmit, elalszom...

Valaki matat az aj tónál. Vagy csak képzelődöm? Próbálok felállni, de a hideg megbéklyóz. Csönd van. Mégis képzelődtem.

Úgy érzem, melegebb van a kamrában. Érzéki csalódás. A test átadja melegét a levegőnek, a test és a levegő hőmérséklete között csökken a különbség, ezért érzi úgy az ember, mintha melegebb volna. Mindenkiel ez történik, mielőtt megfagyna. Tehát vége...

Múlt az idő, s a meleg érzete fokozódott. Furcsa! Hogy elűzzem kétségeimet, megmozgattam ujjaimat. Meglepetten láttam, hogy könnyedén mozognak, pedig az előbb még merevek voltak. A hőmérőre pillantottam.

Plusz öt fok!

A hőmérséklet emelkedik! Megmenekültem, fölösleges volt a rémületem. Ezek szerint Mr. Bayley csak rám akart ijeszteni.

Néhány perc múlva a hőmérséklet elérte a föld alatti lakóhelyiségekben szokásos tizenkét fokot. Felálltam, megmozgattam tagjaimat. Ujjaim megpuffedtek és kivörösödtek, de éreztem, hogy a vér felmelegíti. Nem fagytak el, mert a hőmérséklet ugyanolyan fokozatosan emelkedett, mint ahogy csökkent.

Vajon mi lesz velem ezután? Sokáig kell még a magánzárkában ücsörögnöm?

S mintegy válaszul a kérdésemre, újra motoszkálás hallatszott az ajtónál, megfordult a kulcs a zárban. William lépett be, s intett, hogy kövessem.

Most már elhittem, hogy életben maradok, s bizakodva léptem ki a kamrából. William Mr. Bayley szobájába kísért.

Bayley ezúttal hellyel kínált, ő viszont le-föl sétálgatott a szobában.

– Mr. Kalimenko. Ön rászolgált a halálos ítéletre, és Miss Engelbreknek köszönheti, hogy életben maradt.

Csodálkozva néztem Bayleyre.

– Én halálra ítéltém. A legkellemesebb kivégzési módot választottam. Már kiadtam a parancsot az ítélet végrehajtására... De kevés a szakképzett munkatársunk. Miss Eleonóra nem győzi... ön segített neki, s mielőtt végleg lezártam volna az ügyét, megkérdeztem Eleonórától, lényeges segítséget nyújt-e a munkájában. Nem tudta, mi vár magára... Egyszerűen véleményt kértem tőle... Azt mondta, hogy ön kitűnően dolgozik és pótolhatatlan segítséget jelent neki. Nem egyezett bele, hogy... más beosztásba helyezzem. Kénytelen voltam megmásítani döntésemet. Kegyelmet kapott! – fejezte be szörnyen ünnepélyesen, s nyilván azt várta, hogy köszönetet mondok neki.

De én csak némán bólintottam. Mr. Bayley gúnyosan elmosolyodott.

– Miss Engelbrek nagyon hevesen... mondhatni túl hevesen bizonygatta az ön hasznosságát. Nem tud a szökéséről? Nem mondott el neki semmit?

– Nem, semmit.

– Milyen hálátlan! El akart szökni tőle?

– A rabságból, a fogságból – javítottam ki Mr. Bayleyt.

– És az ő jelenléte, a társasága sem tartotta vissza?

– Kérem, Mr. Bayley, ne avatkozzon a magánéletembe – mondtam fagyosan. – Ehhez önnek semmi köze.

– Gondolja? Nem, Mr. Kalimenko, nagyon is sok közöm van hozzá!

Értettem már a gondolatmenetét. Azt akarta megtudni, hogy Eleonóra meg én szerelmesek vagyunk-e egymásba. A szerelem megszépítené a lány életét, engem pedig odaláncolna a föld alatti gyárhoz. Annyira felháborított ez a cinikus számítás, hogy születőben levő érzéseimet nagy veszély fenyegette. Bayley rossz pszichológus volt. Nyilván nem tudta, hogy semmi sem fojtja el úgy a szerelmet, mint a kényszerűség. Ráadásul nem is rejtette véka alá, hogy szíves örömet eljátszana a násznagy szerepét, hogy a házasság bilincseiből olyan láncot kovácsoljon, amivel “gyárához” köthet.

– Ha még emlékszik – folytatta –, kértem, adja szavát, hogy nem szökik meg, de végül mégsem ragaszkodtam hozzá. Nem hiszek az emberi becsületszóban, kiváltképp nem hiszek az olyan ember szavában... – ne idegeskedjen! –, aki az önéhez hasonló körülmények között adja. Hogyan is mondja a közmondás? “Kutyából nem lesz szalonna!” Úgy gondoltam jobb, ha magától jön rá, hogy innen nem lehet megszökni. Akkor majd megnyugszik és dolgozni fog. Ön megpróbálta... Most már a mi

emberünk... Remélem, nem fog nálunk unatkozni, különösen ha... nincsen fából.

Olyan dühös ábrázattal emelkedtem fel a székből, hogy Mr. Bayley néhány lépést hátrált, majd ridegen felnevetett.

– Ne haragudjon – mondta békülékenyen. – Hiszen nem sértettem meg sem önt, sem Miss Eleonórárt. Igazán bájos lány, akármelyik férfinak dicséretére válna. Jöjjön. Most megmutatok sok mindent, amit még nem látott. Hasznára válik.

A föld alatti kirándulás

Mr. Bayley kinyitotta a titkos ajtót és átment a szomszédos szobába. Követtem.

– Egyébként ha érdekli, meghallgathatja a legfrissebb rádióhíreket. Magát már javában siratják. Azt hiszik, hogy Nikolával együtt a Lénába fulladtak. Csak a tarisznyájuk maradt meg a műszerekkel. Nagyon gondosan elrendeztünk mindent, Mr. “Megboldogult”.

Eközben egy nagy szekrényhez lépett és kinyitotta. Búvárruhák lógtak benne, legalábbis azt hittem. Mr. Bayley azonban felvilágosított.

– Dehogy búvárruhák! Ilyen öltözékekben a világűrben is lehetne sétálgatni, ahol abszolút hideg, vagyis mínusz 273 Celsius fok van. Tökéletesen hőálló anyagból készültek, és oxigéntartályokkal vannak felszerelve.

– S ez itt? – mutattam a szkafander sisakján a gömb végű fémrúdra.

– Antenna. A ruhában miniatűr rádiótelefon is van. Így majd beszélgethetünk. Öltözzön!

Leemeltem az akasztóról a ruhát. Könnyebb volt, mint a búvárfelszerelés. Mr. Bayley segített öltözködni, gondosan becsatolta a különleges kapcsokkal.

– Készen is vagyunk – mondta. Kitűnően hallottam, bár a vastag sisak is a fejemen volt. – Ugye, milyen kényelmes? Örülnének neki a bűvárok.

– Ön nyilván nem azért készítette őket, hogy a társadalom rendelkezésére bocsássa – jegyeztem meg epésen.

– Társadalom! – sziszegte megvetően. – Mit adhat nekem a társadalom? Nincs időm ilyen jelentéktelen dolgokkal foglalkozni.

Mr. Bayley a falhoz lépett, elfordított egy kart, mire középen megnyílt a padló. Lenéztem. A keskeny lépcső egy vékony vasráccsal bekerített platóra vezetett.

– Parancsoljon – mondta Bayley.

Lemásztam a platóra, Bayley követett, majd elfordított a rácson egy kart, simán ereszkedni kezdtünk. Elég sokáig mentünk. Amikor a lift megállt és Bayley kinyitotta az ajtót, egy keskeny vasajtó előtt álltunk. Az ajtó nagyon keskeny szobába nyílt. Bayley kinyitotta a második ajtót is, mely fekete és sima volt, mint az ebonit, képtelen voltam rájönni, miből készült.

– Hőszigetelő ötvözet – világosított fel Bayley.

A második éppoly kicsi szoba következett, s egy újabb ajtó. Öt ajtót nyitottunk ki, öt szobán mentünk át.

– Minden fülkében körülbelül ötven fokkal alacsonyabb a hőmérséklet, mint az előzőben – folytatta Bayley. – Ebben a helyiségben majdnem olyan hideg van, mint a világűrben.

Ahogy kinyitotta a hatodik ajtót, csodálatos látvány tárult a szemem elé!

Hatalmas mesterséges barlangban voltunk. A több tucat lámpa óriási, gyönyörű szép kék vizű tavat világított meg.

Olyan volt, mintha egy darabka égbolt hullott volna le ide a barlangba.

– Cseppfolyósított levegő – közölte Bayley.

Megdöbentem. Ez ideig csupán kis laboratóriumi edényekben láttam. Elképzelni sem tudtam, hogy ilyen óriási mennyiségű cseppfolyós levegőt lehet előállítani és így lehet tárolni.

Ugyanakkor éreztem, hogy szkafanderem összepréselődik. Nem értettem az okát.

– Nagy itt a nyomás. Lepénnyé lapítana, ha nem lenne különlegesen rugalmas anyagból a ruhánk. Mr. Engelbrekt segítségével elértem, hogy a cseppfolyós levegő jóformán alig párolog. Nézze csak a boltozatot. Hőszigetelő anyag borítja. Ebben a barlangban még a lámpák is különlegesek: világító baktériumokkal működnek! Abszolút hideg fényűék... Bizony, ez a kék tó elegendő lenne ahhoz, hogy feltámadjon a Hold, ezzel légkört adhatnánk neki, ha meg tudná tartani ezt az ajándékot. Több ilyen tavam van. De mindez kevés, nagyon kevés. A cseppfolyósított levegő sűrűsége csak nyolcszázszor

nagyobb a levegő sűrűségénél. Óceánok kellenének, hogy cseppfolyóssá sűrítsük az egész légkört. Számoljon csak: a föld felszíne körülbelül 510 millió négyzetkilométer. Tehát egy kilométer vastag levegőréteg, a föld felszínétől számítva, körülbelül félmilliárd köbkilométer. Márpedig többé-kevésbé azonos sűrűségű levegőt találunk nyolc kilométer magasságig. Ez már meghaladja az öt trillió kilogrammot, vagyis a föld tömegének egymilliomod részét... Látja, mennyi felhasználatlan nyersanyag van még!

– Nyersanyag? – tört ki belőlem. Bayley zavartalanul folytatta.

– Természetesen nagyon nehéz pontosan kiszámítani a levegőkészletet. A világűr fokozatosan alakul át földi légkörre a ritka gázok zónájában. Kilenc kilométer magasságban pontosan meghatározták a levegő vegyi összetételét. A műszeres léggömbök harminchét és fél kilométerre emelkedtek fel. A meteoritok százötven-kétszáz kilométer magasságban égnek el. Tehát még ebben a magasságban is elég sűrű a levegő. Nissel hétszáznyolcvan kilométer magasságban is fedezett fel égő meteort. A légkör magasságát mutatja a sarki fény is. Az ember régóta gyönyörködik ebben az égi fényjátékban és csak nemrég tudtuk meg, hogy e különlegesen szép fények főleg a nemesgázok, elsősorban a hélium színképvonalából állnak. A sarki fény oxigén, nitrogén, neon és hélium vonala ragyog még nyolcszáz kilométeres magasságban is. Meglehet, hogy az elektromos viharok kiszakítják és magasban a légkör fölé hajtják ezeket a gázoknak az atomjait. Akármint van, tény, hogy ezek az atomok megtalálhatók ebben a magasságban is. S ez még nem minden. Ne gondolja, hogy csak a földfelszín fölött van légkör. Clark amerikai tudós kiszámította, hogy a megfigyelhető tizenhat kilométer vastag légrétegben a gáznemű anyagok csak háromszázad részét alkotják az anyag teljes tömegének. A levegőnyersanyag-tartalék tehát...

– Csak nem akarja megfosztani a földet az egész légkörtől? – kiáltottam fel csodálkozva.

– Miért ne? – válaszolta Mr. Bayley. – Gyerünk tovább, s meggyőződhet róla, hogy nem mondtam lehetetlent. Swante Engelbrekt zseniális tudós, megéri azt a pénzt, amit fizetek neki.

“Hát itt van a kutya elásva?! – gondoltam magamban.

– Lehetséges, hogy Nóra apja kapzsi. Jól megfizetik, ezért zárkózott be ebbe a vakondlyukba a lányával, ezért nem óhajt visszatérni hazájába. Nóra majd belepusztul az unalomba, de nem akarja elhagyni apját... Vajon nem ebben rejlik a tragédiája?”

– De hisz... ez katasztrófális lenne!

– Ó, persze – gúnyolódott Bayley. – Az emberek megfulladnak, a növényzet kipusztul az emberekkel együtt, a világűr hidege megdermeszti a Földet. Megszűnik majd az élet, és a Föld ugyanolyan halott bolygó lesz, mint a Hold... Márpedig így lesz, így ám! – kiáltott fel Bayley.

Ebben a pillanatban villant át rajtam először, hogy ez az ember örült.

– El akarja pusztítani az emberiséget?

– Semmi közöm az emberiséghez! Úgyis el fog pusztulni. Elvégre nem örök életű a bolygónk. Nem én ítélem pusztulásra. Előbb-utóbb utoléri a vég. Hát nem mindegy, mikor?

– Nem! Egyáltalán nem mindegy! Az emberiség még több millió évig élhet. Bolygónk nagyon fiatal még. Sokkal fiatalabb a Marsnál.

– És maga kezeskedik, hogy az emberiség még több millió évig élni fog? Összeütközik valamelyik erre tévedt üstökössel, és a maga gyönyörű földgolyója idő előtt elpusztul.

– Ennek minimális a valószínűsége.

– A maga rövidlátó, földigiliszták szempontjából nézve. A csillagászok mást mondanak. Hatalmas fellobbanásokat észlelnek a világűr minden pontján. S ha kozmikus méretekben gondolkodunk, akkor a mi úgynevezett galaktikai rendszerünkben, a világmindenség Tejút nevű mellékutcajában valószínűleg éppoly gyakoriak az összeütközések, mint a nagyváros utcáin a gépkocsi-balesetek.

– Meglehet. Csakhogy számunkra, földigiliszták számára, millió éveket jelent a katasztrófák közötti intervallum... S miért akarja elpusztítani az emberiséget?

– Mondtam már, hogy semmi közöm az emberiséghez. Nem akarom elpusztítani, de céljaimról sem mondok le azért, hogy megmentsem.

– Milyen céljairól?

Mr. Bayley nem válaszolt.

A csodálatosan kék tó partján haladtunk. Fölötte alig észrevehető felhő gomolygott. Minden elővigyázatosság ellenére kissé párologóit a cseppfolyós levegő. A föld és a nap melege minden szigetelést áttört.

A barlang falában ajtó feketéllett.

– Menjünk be – mondta Bayley.

Kinyitotta az ajtót, végighaladtunk egy lejtős folyosón, mely egy másik barlangba vezetett. Sokkal kisebb volt az előbbinél, kék tó sem volt benne. Valamilyen raktár lehetett. Illetve egész kisváros, ahol a házakat hatalmas, fényes szekrények helyettesítették. Az “utcák” derékszögben keresztezték egymást, mint az amerikai városokban. Bayley kinyitotta az egyik szekrény ajtaját, valamilyen gépezet segítségével kihúzott egy fiókot, s megmutatta a benne levő dió nagyságú csillogó gömböket. Érdeklődéssel vártam magyarázatát.

– Bizonyára tudja – kezdte Bayley –, hogy egy liter normális hőmérsékletű víz hétszáz liter ammóniákgázt nyel el, de a nulla fokon elnyelt ammóniák mennyisége meghaladja az ezernegyven litert, anélkül, hogy a víz terjedelme lényegesen megnövekedne.

Bólintottam.

– A gáz a vízmolekulák között helyezkedik el.

– Pontosan. A gázmolekulák közötti távolság a molekulák terjedelméhez viszonyítva óriási. Elhelyezkedésüket a naprendszer bolygóinak elhelyezkedéséhez hasonlíthatnánk, melyek méreteikhez képest rendkívül nagy távolságra vannak egymástól. Ha netán olvasta Flammarion művét, akkor emlékszik rá, hogy ő üstökösökről beszél. A ritka gázokból álló és több százezer köbkilométer térséget betöltő üstökös egy gyűszűben elférne, ha összesűríténénk ezeket a gázokat... Nos, ilyen “gyűszűk” vannak ön előtt. Az agyafűrt Engelbrektnak sikerült rendkívül sűrű testet előállítania cseppfolyós levegőből. Egy ilyen labdában több levegő van, mint az iménti hatalmas tóban. Próbálja kivenni valamelyik gömböt.

Megpróbáltam, de meg sem tudtam mozdítani.

– Össze vannak forrasztva – jegyeztem meg. Bayley felnevetett.

– Mennyi egy köbméter szobalevegő súlya? – nézett rám.

– Körülbelül egy kilogramm.

– Egy kiló huszonöt deka. S e gömbben egy köbkilométer levegő van összesűrítve.

Döbbsen hallgattam, és ezzel nagy örömet okoztam Bayleynek.

– Most már elhiszi, hogy fel tudnánk dolgozni bármennyi levegőt? El tudom képzelni, micsoda riadalom támad majd a világban, ha már fuldokolni kezdenek az emberek.

S a csillogó gömböcskék felé nyújtva kezét, patetikusan felkiáltott:

– Uralkodom a világon!

Meglepett, hogy akaratlanul, szinte szó szerint idézte Puskin “Fukar lovagja”-t.

– Mi ne hódolna nékem? – idéztem fennhangon, s folytattam:

... Mint valami démon,

Uralkodom e helyről a világon,

Ha kedvem szottyán, kastélyt rakatok.

.....

Nincsen fölöttem úr, mindenki csak

Szolgál s a vágyaknak nincsen hatalma

Rajtam. Nyugodt vagyok. Tudom, mit érek:

S nekem elég ez öntudat...

GÁSPÁR ENDRE FORDÍTÁSA

– Nagyszerű! – mondta Bayley, miután figyelmesen végighallgatott. – Nem is tudtam, hogy maga költő.

– Ezt Puskin mondta, nem én.

– Mindegy. Jól mondta. Puskin? Ja persze, emlékszem. A mi Byronunkat és Walter Scottunkat utánozta. A befejezés azonban nem jó. Nekem nem elég a hatalom tudata. Tőkés vagyok, kereskedő. A holt tőke nem tőke. Kereskednem kell és kereskedem is... Levegővel kereskedem! Óriási! Ki hinné?

– De hát kivel kereskedik? – kérdeztem.

– Maga szerint kivel kellene kereskednem? – kiáltott fel ingerülten Bayley. – Talán a maguk kereskedelmi népbiztosságával?

– Tehát a külfölddel? Nem merném állítani, hogy törvényes dolog lenne. Ön a mi területünkön

építette fel a gyárát...

– És feldolgozom remek orosz levegőjüket, és megsértem a külkereskedelmi monopóliumot, és így tovább, és így tovább. Angliával, Németországgal, Franciaországgal fogok kereskedni, aztán maguk majd elveszik tőlem, amit megkerestem? Angliába megyek, de maguk ott is forradalmat csinálnak és elveszik a tőkém? – mondta egyre ingerültebben. – Hát ebből elég volt! Maguk tönkretették a világot. Nincs a földnek olyan zuga, ahol ne fenyegetne a vörös veszély. Egyetlen pillanat alatt le tudnám törni a szarvukat. Maga még nem ismeri a lehetőségeimet. De elegendő volt. Nyugodtan és biztonságosan akarok kereskedni.

– Akkor jobban tenné, ha átköltözne a Holdra – jegyeztem meg gúnyosan.

– Semmi akadály! Nem is olyan mulatságos ez. Csakhogy a Hold kicsi ahhoz, hogy megtartsa a légkört, bár építhetnék hold alatti lakóhelyiségeket. Levegő lesz elég! A bolygóközi utazáshoz pedig sokkal jobb lehetőségem van a lőporos rakétánál.

– Komolyan beszél? – bámultam rá értetlenül.

– Egészen komolyan.

– Ott akar levegőt árusító céget alakítani? De hiszen azt mondta, hogy máris kereskedik.

– Hogyne, még hozzá nem is rosszul.

– Megtudhatom, kivel?

– A Marssal – válaszolta. – A marslakókkal. Nagyon előnyös piac a levegőnek. Tudja, hogy a Marson tizenkétszer alacsonyabb a légnyomás, mint nálunk. Szegény marslakóknak nincs elég levegőjük. Nagyon jól fizetnek.

“Örült – gondoltam. – Még csak ez hiányzott!”

– No és ők repülnek ide, vagy ön küld hozzájuk ügynököket?

– Erre nincs szükség. Különleges ágyúból lövöm fel a Marsra ezeket a gömböcskéket. Ott felrobbannak és levegővé válnak. A marslakók ugyanígy küldik nekem a saját terméküket, az iliumot.

– Mi az az ilium?

– Hatalmas energiájú radioaktív elem. Ezzel az energiával működtetem a gépeimet, ezzel működik az ágyú, amellyel a Marsra lövöm a gömböket. Az ilium a rakétát is meghajtja, amellyel a Holdra repülhetek.

– Miért nem jöttek a marslakók a Földre levegőért? A Mars sokkal öregebb bolygó, bizonyára megelőztek minket a technikai fejlődésben.

– Persze hogy megelőztek. Csakhogy a marslakóknak nagyon gyenge a szervezetük. Már hatszáz éve megkísérelték az űrrepülést. De elpusztultak, nem bírták elviselni az űrutazás viszontagságait. A repülés alatt a test súlytalan. Ez az állapot károsan hatott vérkeringésükre és egyéb életfunkcióikra. A bátor űrhajósok vagy útközben pusztultak el, vagy nem sokkal azután, hogy visszatértek a Marsra.

– Honnan tud ön erről? Hogyan lépett kapcsolatba velük? Mr. Bayley elkomorodott.

– Elégedjen meg azzal, amit elmondtam. Ha nem hiszi, megmutatom az iliumot. De hisz már látta, amikor kis híján belevesztem a mocsárba. Tudja, akkor vettem át a Mars-szállítmányt.

Én azonban nem hittem Bayleynek, mindez annyira fantasztikus volt, s tovább faggattam:

– Miért nem izzott fel ez a küldemény, mint egy meteordarab, amikor bejutott a Föld légkörébe?

– Maga is úgy gondolta, hogy a marslakók technikailag sokkal előbbre járnak, mint az emberek. Lövedékükön szabályozó berendezés van, és mérnökeik rádióon vezérlik a küldeményt.

Szerettem volna feltenni még néhány kérdést, de Bayley bezárta a szekrényt, és így szólt hozzám:

– Gyerünk tovább. Mutatok magának még valami érdekeset és tanulságosat.

Egy keskeny ajtón gyöngén megvilágított folyosóra jutottunk.

– Még egy kérdést. Miért Jakutföldön építette fel a gyárát?

– Ez a hely a legalkalmasabb. Itt hideg van.

– Grönland központja sem melegebb, ott még nyáron sincs több mínusz harminc foknál.

– Ez csak látszólag előnyösebb. Ahogy megindítottam volna a ventilátoraimat, a délről érkező meleg levegő jelentősen emelte volna Grönlandon a hőmérsékletet. Egyébként a környező levegő hőmérséklete ma már nem olyan fontos számomra. Csak kezdetben számított. Most már az egyenlítőnél is lehetne a föld alatti városom. Egyébként Grönlandon amerikai meteorológusok kószálnak, a “ciklonok szülőföldjét” tanulmányozzák. Ilyen eldugott vidéket kellett találnom, ahol a kutya sem törődik velem, míg el nem indítom a termelést. Most már nem félek az emberektől, ám ők félhetnek tőlem. Jaj annak, aki idejön a szél után!... Erről jut eszembe, hogy még nem tudja a legújabb híreket. Magát nem keresik

többé, de mihelyt megérkezik az utódja, útnak indul az expedíciója. Biztosíthatom, hogy mindnyájan elpusztulnak. Jön a tél. Olyan vihart kavarak, hogy az expedíció tagjai Verhojanszk és a telepem között fele úton megfagynak.

– Jövő nyáron újabb expedíciót indít a kormány. Önt nem hagyják békén – jelentettem ki.

– Annál rosszabb nekik – felelte Bayley és kinyitotta az ajtót.

Hatalmas, kerek, félig megvilágított barlangba jutottunk. Mr. Bayley elfordította a kapcsolót, s egyszerre fény ragyogta be a szemem elé táruuló bámulatos látványt.

A mennyezetről a legszeszélyesebb formájú cseppkövek lógtak alá, a földről hasonló alakzatok nyúltak felfelé. Fent hegyi kristály csillogott. Csavart oszlopok körös-körül, mint egy buddhista templomban, a falakon különleges lerakódások, a sarkokban függönyszerű képződmények, s mindez fantasztikus külsőt kölcsönzött a barlangnak.

Középen hatalmas mammut állt. Ormányja előrenyúlt, mintha az irdatlan állat harci riadót készülne fűjni. Az emberderéknél is vastagabb lábait szétrakta, fejét előreszegezte. A monumentális hústömeg úgy fénylett, mintha üveg borítaná. A mammut körül az állatvilág kisebb képviselői helyezkedtek el: barna- és jegesmedvék, farkasok, rókák, cobolyok, hermelinek. Egész jégállatkert!

A sziklák kiszögellésein csillogó madarak – bagoly, vadludak, vadkacsák és varjak – ültek. A fal mentén a sarkköri országok... “kétlábú” képviselői sorakoztak: jakutok, szamojédek, vogulok, csukcsok, mindnyájan népviseletben, kezükben saját készítésű íjak, nyilak, csapdák. Vadászok, amint a vadra mennek, mások kutya- vagy rénszarvas-fogaton, megint mások szigonyt, evezőt tartottak a kezükben. Használati tárgyakat és szerszámokat is láttam mellettük.

Hihetetlenül gazdag és változatos múzeum volt. A kiállítási tárgyakat áttetsző, üvegszerűen csillogó anyag borította, amely lehetővé tette a legapróbb részletek megfigyelését is.

– Bámulatos! – kiáltottam fel.

Mr. Bayley gőgösen elmosolyodott.

– Az önök tudósai még csak tervezgetik a jégmúzeumot, én pedig már meg is csináltam. Ön is tudja, hogy az örök fagy tökéletesen konzerválja a tetemet. Ez a mammut már több ezer éve feküdt a földben, amikor kiástuk, de a húsa olyan friss, hogy megsütve nyugodtan fogyasztható. A kutyáink nagy élvezettel ették a mammutpecsenyét.

– De itt nemcsak kiásott állatok vannak, hanem medvék, rókák... és az emberek?...

– Igen, élő példányokat is gyűjtöttem.

– *Élő embereket?*

– Miért ne? Mi a különbség? Előbb vagy utóbb széttépte volna őket egy medve vagy természetes halállal haltak volna meg. Eltűntek volna nyomtalanul, mint az állatok. Aki a múzeumomba került, arra szép jövő vár. A hidegben legalább olyan hosszú ideig megmaradnak, mint az egyiptomi múmiák. Halhatatlanná tették magukat.

– Minek? Ki látja őket?

– Ön, én! Nem mindegy? Nem szándékszem iskolai szertárt csinálni a múzeumomból és akárkinek mutogatni. Ez az én szórakozásom. Nem lehet mindig csak dolgozni. Szórakozni is kell.

– És ezért... embert ölt?

– Nem én mondom először, hogy a legszórakoztatóbb dolog emberre vadászni... De ne higgye, hogy eszembe jutna “kétlábú állatokra” vadászni. Csak azok kerülnek ide, akik óvatlanul túl közel merészkedtek a telepemhez, amelyről senkinek sem kell tudnia. Aki pedig eljött a “széllal”, többé nem tért vissza...

– De ez nem minden – folytatta rövid szünet után. – Megmutatom múzeumom még egy részlegét. Jöjjön!

Átmentünk a szomszédos barlangba. Jóval kisebb volt. A barlang mélyén üveggé csillogó emberszobrok álltak a fal mentén.

Közelebb léptünk.

– Nos, gyönyörködjék – mondta Bayley a szobrokra mutatva. Ilyen sors vár azokra, akik szökni próbálnak. Látja ezt a talapzatot? Az öné volt.

Mr. Bayley bekapcsolt egy nagy lámpát, erős fény ömlött el a szobrokon. Ahogy közelebb lépve megnéztem őket, megremegtem. Holttestek voltak, amelyeket folyékony üveggel vagy valamilyen átlátszó anyaggal vontak be.

– Megfagyasztom az embereket, majd leöntik őket vízzel, ami pillanatok alatt megfagy. A

feltámadásig elállnak így... Tanulságos látvány? Megmutatom ezeket a múmiákat mindenkinek, aki először vétkezik, s a hatás rendszerint nagyszerű: a bűnösöknek elmegy a kedvük tőle, hogy vétsenek a törvényeim ellen... Munkatársakra pedig szükségem van, különösen szakképzett emberekre...

Tizenegy holttestet számoltam meg. Öt jakut volt, három valószínűleg külföldi, a többiek talán szibériai vadászok lehettek. A vékony jégréteg alatt jól látszott minden vonásuk. Abban a ruhában voltak, amelyben utolérte őket a halál. A legtöbbjük arca nyugodt volt, csak az egyik jakut arcán láttam hátborzongató grimaszt.

– Nos, hogy tetszik a “panteonom”? – kérdezte meg Bayley.

– Visszataszító látvány. Ön túlságosan biztos lehet abban, hogy nem éri utol a büntetés, ha büntettének bizonyítékait így megőrzi.

– Ön tehát még mindig hisz a megtorlásban? – kérdezte Bayley gúnyosan. – Mondják, hogy könnyebb az élet ilyen illúziókkal. De most már ideje visszatérnünk.

A föld alatti telep foglyai

Letörten, lehangoltan tértem vissza a kirándulásról. Bayley azonban még mindig nem mutatott meg mindent! Nem láttam a gépeket, a fegyvereket, az ilium működését. De az eddig látottaktól is odalett a nyugalmam. Bayley erősebb és veszedelmesebb, mint gondoltam. Rendkívül nehéz lesz vele a harc. Esztelen tetteivel pedig veszélyezteti az egész emberiséget.

Bayley ugyanúgy rejtély maradt számomra, mint eddig volt. Üzleti tevékenységének nem lehetett csak a haszonszerzés a célja. Mire használhatja fel mérhetetlen vagyonát egy olyan ember, aki a társadalmon kívül helyezte magát, sőt szörnyű pusztulásra ítélte az emberiséget és minden életet a földön? Ezt csak egy őrült teheti.

Bementem a laboratóriumba. Nóra vidáman bólintott, csöppet elpirult. A kémcső fölé hajolt.

– Miss Engelbrekt – szólaltam meg fölöttébb ünnepélyesen –, engedje, hogy megköszönjem...

– A jó véleményt? Szót sem érdemel. Maga rászolgált. Ha nem töpreng, kitűnően dolgozik... Csak ne nyomja be olyan szorosan a cseppfolyós levegőt tartalmazó edény dugóját és ne...

– Szót sem érdemel? – szakítottam félbe izgatottan. – Megmentette az életemet!

Meglepetten, kissé ijedten nézett rám.

– Nem tréfál?

– Nem. A szökési kísérletért halál várt rám.

– Ó! Nem gondoltam, hogy ilyen komoly a dolog, különben sokkal jobban... De hát ki veszélyeztette a maga életét? Csak nem...

– Természetesen Mr. Bayley. Nem kegyelmez azoknak, akik nem engedelmessé válnak neki! Láttam már Bayley borzalmas “panteonját”?

Megrázta a fejét, és megkérdezte, miről beszélek. Elmondtam neki Bayley társaságában tett kirándulásomat a föld alatt és mindent, amit a “levegőkereskedőtől” megtudtam.

Legnagyobb meglepetésemre Nóra feszült figyelemmel hallgatott végig. Láttam rajta, hogy sok mindenről most hall először. Aztán meglepetését hitetlenség váltotta fel, a hitetlenséget pedig felháborodás.

Elmondtam mindent, aztán felemeltem egy folyékony levegővel telített poharat.

– Ebben az edényben mérget keverünk az emberiségnek – folytattam. – Csak azért hagyták meg az életemet, hogy közreműködjek mások halálában, gyönyörű Földünk pusztulásában, a rajta élők elveszejtésében. Nem tudom, örüljek-e megmenekülésemnek vagy... ne igyam-e ki magam ezt a poharat?

A telefon szakított félbe. Nóra gyorsan felvette a kagylót. Halló... Igen... Mr. Klimenko, magát kéri Mr. Bayley. Átvettem a kagylót.

– Igen, én vagyok... Nem... Igen!

– Valami nyugtalanítja? – kérdezte Nóra, amikor letettem a kagylót.

– Mr. Bayley elkésett, elfelejtett figyelmeztetni, hogy hallgassak mindarról, amit láttam.

– És maga mit válaszolt?

– Hogy még nem mondtam semmit, és megígértem, hogy hallgatok.

Nóra megkönnyebbülten sóhajtott fel.

Aztán felemelte a cseppfolyós levegőt tartalmazó poharat, amelyik az imént az én kezemben volt,

töprengve nézte az égszínkék folyadékot, majd a földhöz vágta. Az üveg összetört. A cseppfolyós levegő kifolyt, s a meleg hatására sisteregve párologni kezdett. Néhány másodperc múlva csak az üvegszilánkok maradtak a padlón.

“Nagyszerű! – gondoltam. – Most már van szövetségesem!”

Nóra fürkészően nézett a szemembe.

– Mindent elmondott?

– Igen! – s hirtelen zavarba jöttem: eszembe jutott Bayley ötlete kettőnk házasságával kapcsolatban. Nem akartam erről beszélni. Nóra azonban észrevette zavaromat.

– Valamit titkol előlem. Nem mondott el mindent!

– Semmiség, nem is tartozik az ügyre.

– Ne kerteljen. Semmiségek miatt nem jön ilyen zavarba. Nehéz helyzetbe kerültem, s elhatároztam, hogy védekezés helyett támadok.

– Maga talán mindent elmondott nekem? Emlékezzék csak, amikor akaratlanul is megbántottam?... Bocsásson meg, hogy emlékeztetem rá. Akk'or azt mondta nekem: “Maga nem tud semmit”. Miért nem mondott el akkor mindent amiről nem tudok?

Most Nóra jött zavarba.

– Vannak dolgok, amelyekről nehéz beszélni...

– Ezzel most felmentést adott nekem is.

– Nem, nem adtam felmentést. Nem hagyta, hogy befejezzem. Vannak dolgok, amelyekről nehéz beszélni. De vannak körülmények, amikor nem szabad hallgatni. Mindent el kell mondanunk, bármilyen nehéz is.

– Maga is elmond mindent?

– Igen. Feltéve, ha nem titkol el semmit.

Beleestem a saját csapdámba. Az alku állt, nem volt mit tennem, el kellett árulnom titkomat. Mindenesetre igyekeztem enyhíteni Bayley cinizmusát.

– Bayley azt mondta... hogy én fából vagyok, mert szökni akartam, s a szabadságomért feláldoztam volna egy olyan lány társaságát, mint maga.

Nóra először csak mosolygott: ez bóknak hangzott. De okos lány volt és hamar kitalálta, mi van a bók mögött. Szemöldöke összerándult.

– Hálás lehetnék Mr. Bayleynek, amiért ilyen nagyra tart – mondotta. – Sajnos, ő mindent üzleti szempontból mérlegel. Volt idő, amikor ő is pályázott a “társaságomra”... Már akkor úgy éreztem, hogy számításból teszi... Észrevette, hogy unatkozom, hogy vágyódom az emberek közé. Apámat tökéletesen leköti a munkája. Nagyon szeret engem, de... a tudományt jobban szereti – mondta alig észrevehető keserűséggel és féltékenységgel. – Unatkoztam, s ez zavarta a munkát. S Mr. Bayley... Megkérte a kezem.

– És maga? – kérdeztem.

– Természetesen határozottan visszautasítottam – felelte Nóra. – Akkor még nem ismertem az ügyeit, s nem is nagyon érdekelték. Egyszerűen nem tetszett nekem. Sokáig azt hitte, el tud kápráztatni a millióival, de végül békén hagyott, amikor határozottan kijelentettem, hogy ha tovább zaklat, elmegyek. Ez megijesztette, szavát adta, hogy “elfelejt”... Mr. Bayley tehát kidolgozta régi tervének új változatát, s ezzel két legyet akar ütni egy csapásra. Beszéljünk nyíltan: össze akar házasítani bennünket, így van?

Elpirultam. Nóra felnevetett. Nevetése megörvendeztetett. Mr. Bayley tervét tehát ezúttal nem tartja annyira ellenszenvesnek. Nóra azonban nyomban lehűtött. Vagy csak női ravaszság? Hamiskásan mosolyogva végigmért, és tárgyilagos hangon kijelentette:

– Természetesen eszem ágában sincs, hogy férjhez menjek magához, Mr. Klimenko.

– Hát kihez? – kérdeztem csüggedten. – Bocsásson meg, kicsúszott a számon... Ilyesmit nem szokás megkérdezni... Mi lesz, ma nem dolgozunk?! – próbáltam más irányba terelni a beszélgetést.

– Igaza van! – Azzal felemelt egy másik poharat, de kiöntötte az asztalra a cseppfolyós levegőt.

Olyan hirtelen történt, hogy már nem tudtam elkapni a kezemet. A folyadék egy része ráömlött az ujjaimra, sisteregve párologni kezdett. Megégetett.

– Istenem! Mit tettem! – kiáltott fel. – Bocsásson meg. A gyógyszeres ládához ugrott, kenőcsöt, vattát, kötszert vett elő.

Olyan őszinte ijedelem volt az arcán, annyi odaadással ápolt, hogy mindenért kárpótolt.

Nyílt a dolgozószoba ajtaja, s a küszöbön megjelent Nóra apja.

- Hogy haladsz, Nóra? Elkészültél? – kérdezte Engelbrekt.
- Nem tudtuk befejezni – válaszolt a lány. – Mr. Klimenko megégette az ujját.
- Súlyos a sérülés? – kérdezte a tudós.
- Semmiség – válaszoltam sietve.
- Legyen óvatosabb – oktatott ki a professzor. – Igyekezz! Az ajtó becsukódott.

Nóra már bepólyálta a kezemet, a helyünkre ültünk.

– Úgy gondoltam, hogy nem dolgozom tovább – sóhajtott fel –, de apám elvárja. Neki szüksége van rá...

– Az apja mindent tud Mr. Bayleyről?

– Ezt én is szeretném tudni. Beszélek apámmal és mindent megkérdezek tőle... Amikor ezt a szerencsétlen expedíciót szervezték, azt mondta nekem, hogy a Nagy Északi Utat fogjuk kutatni. Nem messze a Jana torkolatától partraszálltunk. Azt mondták nekünk, hogy a jégtörőről felszálltak a repülőgépek, s a pilóták szerint kelet felé jégpáncél borítja az óceánt. Itt kellett áttelelnünk. A hajóról mindent kiraktak. Sokkal nagyobb volt a rakomány, mint ami egy átteleléshez kell. Hatalmas ládahegyeket láttam. De nem tudom, mi volt bennük. Berendezkedtünk a télre. A legénység egy része a hajón maradt. Ott maradt két tudós is, az egyik rádiómérnök, a másik csillagász...

– Mi szükség volt csillagászra egy sarki expedícióban?

– Nem tudom. A két tudós már a hajóút alatt összeszólalkozott valamin Mr. Bayleyvel. Mindig félrevonultak, és időnként suttogva tárgyaltak valamelyik zugban. Egyik reggel, amikor kimentem a sátramból, hogy segítsék a kirakodásnál, nem láttam a hajót. Azt mondták, hogy éjszaka kisodorta a szél az óceánra a két tudóssal együtt. A csillagász holttestét később partra vetette a víz, de a rádiómérnök a hajóval együtt elpusztult. Nagyon csodálkoztam. Azon az éjszakán nem volt vihar. Meg is mondtam Mr. Bayleynek, de ő nevetett – képes volt nevetni! –, s azt válaszolta, hogy nagyon mélyen aludtam, azért nem hallottam a vihart. “De hisz egészen nyugodt a tenger” – válaszoltam, s a vízre mutattam. “Ebben az évszakban nincsenek nagy hullámok – mondta. – Az úszó jégtáblák enyhítik a hullámzást. Viszont erős szél fűjt, leszakította a hajót a horgonyról és kisodorta a tengerre.”

Eleonóra elhallgatott, valamit feljegyzett a füzetbe és a mérlegen álló lombikot figyelte. Majd újra beszélni kezdett.

– Van még egy furcsa dolog. A hajóról kiraktak két nagy teherszállító repülőgépet is. A teleléshez fölöslegesek voltak.

Mint később megtudtam, ezekkel szállítottak át mindent az ország belsejébe. A gépek egymás után vitték el a ládákat. Apám azt mondta, hogy Mr. Bayley megváltoztatta tervét. Minthogy a hajó elpusztult, úgy döntött, geológiai kutatásokat folytat a szárazföldön. A szállítás folytatódott. A szállítmányok egy részét szántalpas teherautókkal vitték el. Több hónapig tartott a munka és több emberéletet követelt. A matrózok helyett jakutokat alkalmaztunk, akik olykor az állomáshelyünkre tévedtek. Mert egyébként kihalt volt a vidék, zavartalanul dolgoztunk, távol a kíváncsi szemektől. Végül apámmal együtt elrepültünk az új állomáshelyre. Teljesen lakatlan hegyvidék volt. A fagyott földet fűrök túrták, mint a vakondok. Nemigen értek a gépekhez, de még engem is meglepett bámulatos erejük. Ha látta volna, hogyan dolgoztak! Időnként újabb gépeket és anyagokat hoztak a repülő. Nyilvánvaló volt, hogy Mr. Bayley kapcsolatban áll a külvilággal. A föld alatti telep hihetetlenül gyorsan épült fel.

Mindez nem hasonlított geológiai feltárásokra. Mr. Bayley azonban azt mondta nekem, hogy uránércet talált, és rádiumot fog előállítani. Ezenkívül elhatározta, hogy nitrogént von ki a levegőből, meg cseppfolyós levegőt is fog gyártani. Engem nem érdekelt, hogy mivel foglalkozik. Régóta segítettem apámnak tudományos munkájában, s már többször vele tartottam utazásain. Nem zavart az örökös vándorlás. De ilyen helyen még sohasem kellett élnem. Apám nagyon jó ajánlatokat kapott megbízható cégektől. Amikor megkérdeztem, hogy miért ezt az ajánlatot fogadta el, azt válaszolta, hogy Bayley egy évre százezer font sterlinget ajánlott. Egész vagyont! “Biztosítani akarom a jövődet” – mondta apám. Elmúlt az év, de apám továbbra is Bayleynél maradt. Egyszer meg is mondtam, hogy ideje lenne hazatérnünk. Zavarba jött kissé és azt felelte, hogy nagyon elfoglalt – akkoriban azzal kísérletezett, hogy oxigént hidrogénné alakítson át és nem akarja félbehagyni a munkáját. “Kitűnően felszerelt laboratóriumok vannak itt és olyan nyugalom, amilyen sehol a világon. Jól megy a munka.” Szinte mentegetőzött. Kicsit elkeseredtem. Apám akkor azt mondta, ha akarok, elmehetek, költöztem egy időre a nagynénémhez... Anyám egészen kicsi koromban meghalt... Nem akartam elhagyni apámat és itt maradtam a föld alatti telepen.

- Vajon mi készítette az apját maradásra? A nagy kereset?
- Nehogy azt higgye, hogy pénzsóvár – sietett válaszolni Nóra. – Senki sem mond le a pénzről, ha az ölébe hullik. De csak a pénzért nem maradt volna.
- De miért jött zavarba, amikor azt kérdezte tőle, hogy hamarosan elmennek-e?
- Nem tudom. Talán azért, mert a tudományt előbbre tartotta az én kérésemnél. Legalábbis akkor ezt hittem. De azok után, amit magától hallottam, most azt gondolom, hogy apám... nem egészen önként maradt Bayleynél. Vagy... De erre nem akarok gondolni sem... Mindent tisztáznom kell. Beszélék apámmal.
- S ha kiderül, hogy Mr. Bayley fogságban tartja az apját. Nóra arca elkomorult.
- Akkor... Akkor harcolni fogok, és maga segít nekem! Odanyújtottam ép kezemet, Nóra megszorította.
- Nóra! Hol tartasz a munkáddal? – hallottuk ismét Engelbrekt hangját.
- Még öt perc és elkészülök – felelte egy kis üvegcsével bajlódva.
- Tudja mit – szólaltam meg, mikor becsukódott az ajtó Nóra apja után –, fölösleges összetörnünk az edényeket és kiöntenünk a cseppfolyós levegőt. Ez gyerekes dolog. Rendesen fogunk dolgozni, mint eddig. Senkiben sem szabad a legcsekélyebb gyanút ébresztenünk.
- Nóra bólintott és belemerült a munkájába.
- Aznap éjszaka egyedül voltam a szobában. Nikola nem tért vissza. Bayley nyilván elhatározta, hogy külön költöztet minket. Ez nagyon érzékenyen érintett. Már hozzászoktam, sőt ragaszkodtam ajakuthoz. Azonkívül terveimben is nagy szerepet kapott. Előbb vagy utóbb nyílt harcba bocsátkozom Bayleyvel. Egyetlen percre sem tettem le arról a gondolatról, hogy megszököm vagy legalább figyelmeztetem kormányomat a fenyegető veszélyre.
- Nikola harmadnap este jött vissza. Szokása szerint vidám és gondtalan volt. A zord természet megedzette, könnyen elviselte a sorscsapásokat.
- Nikola! – kiáltottam fel boldogan.
- Jó napot, elvtárs – válaszolt. Aztán törökülésben leült a padlóra, s fejét ingatva kántálta: – Kenyéren és vízen élt Nikola, nem volt gondja. Nikola keveset evett, de sokat énekelt.
- Ejha, Nikola, te a rímekhez is értesz?! – kérdeztem meglepetten.
- Mit tudom én? – nézett rám. – A gyerekeim iskolába járnak, dalokat tanulnak. Én meg hallottam.
- Ivánnal mi van?
- Iván él. Velem ült. Munkába ment.
- Bayley tehát úgy vélekedett, hogy “büntársaim” nem szolgáltak rá a szigorú büntetésre. Illetve a munkaerőt féltette.
- Rosszul áll a szénánk, Nikola – néztem a jakutra. – Többször nem szöksz velem, igaz?
- Erősen akadály volt a szél. Semmi baj. Ha szöksz, én is megyek veled.

Új ismeretség

Bayley valószínűleg azt képzelte, hogy a tőle kapott lecke meg borzalmas “panteonjának” látványa végleg kiverte fejemből a szökés gondolatát és megbékített helyzetemmel. Mindenesetre kirándulásunk után nagyobb szabadságot kaptam, bejárásom volt azokba a részekbe is, amelyek azelőtt zárva voltak előttem. Csak a gépterembe és a fegyverraktárba nem léphettem be. Így aztán sikerült a rádióssal nagyon hasznos ismeretséget kötnöm.

Idősebb skót férfi volt, s elég tűrhetően beszélt németül. Valamikor egy németországi rádiógyárban dolgozott. Mr. Loock az angolokkal ellentétben rendkívül beszédes volt, s ez jól jött nekem. Ráadásul szenvedélyesen szerette a sakkot, s mivel én elsőosztályú sakkozó voltam, azt tűzte ki célul, hogy megver, noha elég gyöngén játszott.

A sakk közel hozott egymáshoz. Esténként, ha lejárt a szolgálata, megjelent nálam öntöttvas sakkfiguráival: a király meg a királynő az angol királyi párra hasonlított, a futók Don Quijotéra, a gyalogok pedig olyanok voltak, mint a középkori zsoldosok.

Loock hamar tűzbe jött, gyalogjai úgy koppantak a fatáblán, mintha igazi zsoldosok menetelnének egy hídon. Közben szüntelenül fecsegett.

– Gyalogság, előre!... Maga úgy? Akkor mi így!

Szándékosan töprengtem egy-egy lépésén, s közben kérdéseket tettem fel neki, kiszedtem belőle

mindent, amire szükségem volt és érdekelt, így tudtam meg, hogy Mr. Loock agglégény, egyedülálló; nincs honvágya és úgy látszik, önszántából dolgozik Mr. Bayleynél, jól keres és korlátlan mennyiségű gint fogyaszthat, amiért él-hal.

– Ott van a hazám, ahol sok a gin – mondogatta Loock. – De mértékkal iszom. Munka közben mindig színjőzán vagyok.

Számításba vettem ezt az új körülményt, s mindig volt a szobámban gin, amit a büfés korlátlan mennyiségben bocsátott rendelkezésemre. Bayley üzleti szemléletéhez az is hozzátartozott, hogy a lehetőségekhez képest kielégítse az önkéntes és nem önkéntes munkatársai kívánságait, s így elfojtsa szabadságvágyukat, elejét vegye az elégedetlenkedésnek.

Céljaim érdekében még sakk-presztízsemet is feláldoztam: időnként az utolsó játszmát elveszítettem. Amikor a gin és a győzelem mámora végleg megoldotta Loock nyelvét, előhozakodtam legfontosabb kérdéseimmel.

Elismerem, hogy nem éppen becsületes dolog volt. De vajon Bayley becsületesen járt el velem? Úgy gondoltam, hogy a vele vívott harcban minden eszköz felhasználható. A lehetőségekhez és körülményekhez alkalmazkodó katonai felderítésféle volt ez. Feladatomban fontosabbnak tartottam, mint a játékszabályok megtartását.

– Miről beszélt ma a rádió, Mr. Loock? – kérdeztem csak úgy mellékesen.

S Mr. Loock szépen beszámolt a legújabb hírekről, így tudtam meg, hogy helyettem egyik barátom, a fiatal tudós Sirjajev vezeti az expedíciót. Bár már benne jártunk a télben, az expedíció útnak indult. De tízes erősségű szél és hóvihár miatt kénytelenek voltak visszafordulni Verhojanszkba. Az expedíció helyzetjelentése után a központ úgy határozott, hogy tavaszig várjanak és addig a környéken végezzenek meteorológiai megfigyeléseket.

A hír megörvendeztetett és egyben elkeserített. Sirjajev óvatosabb volt nálam, nem akarta útítársai és a maga életét kockáztatni, így elkerülte azt a sorsot, amelyet Bayley szánt neki. Örültem, hogy így történt. De ez azt is jelentette, hogy tavaszig kintről semmi segítséget nem várhatok. Talán így a legjobb, nyugtatgattam magamat. Bayley elpusztít mindenkit, aki megközelíti föld alatti birodalmát. Csak akkor lehet legyőzni, ha az állam nagy erőket vet be ellene.

De a siker érdekében okvetlenül figyelmeztetni kell a kormányt, hogy komolyan felkészülhessen a harcra. Talán a tél folyamán sikerül valamilyen kapcsolatot teremtenem a külvilággal.

Türelmemre intettem magamat, s közben folytattam "kémtevékenységemet".

Loockkal egyre szívélyesebb lett a viszonyunk. S egy őszinteségi rohamában elárulta nekem az Arctic titkát. Loock egyike volt a kevés beavatottnak, bár Bayley vele sem közölt mindent. Loock elmondta, hogy az Arcticot teljes gözzel elindították észak felé, a nyílt tengerre, hogy a hajótörés látszatát keltsék. Bayleynak esze ágában sem volt kelet felé menni. Egyszerűen csak különböző ásványokat akart gyűjtögetni a Szovjetunió területén engedély nélkül.

– Mr. Bayley nagyon ravasz ember! – mondta Loock szinte lelkesen. – Na persze, üzletember! Miért is ne? Önöknél kihasználatlanul hever a kincs, a kutya sem törődik vele, ő meg pénzt csinál belőle. Jól átverte magukat! – hahotázott Loock. – A gépész gözt fejlesztett, a kormányos rögzítette a kormánykereket és – hopplá! Amikor az Arctic már teljes gözzel haladt, a jégtörőn tartózkodók motorcsónakba szálltak, visszatértek a partra, a hajó pedig személyzet nélkül folytatta útját.

– Senki sem maradt a hajón? – kérdeztem Loocktól.

– Egy lélek sem – válaszolta.

Attól féltem, gyanút fog, ezért nem érdeklődtem a két eltűnt tudós sorsa felől. Rövid tépelődés után azonban mégis megkérdeztem tőle nagy óvatosan:

– És partot is ért mindenki?

– Néhányan életüket veszítették, amikor a partról áttelepültünk ide, no meg elvesztettünk két tudóst. Azt beszélük, elmentek vadászni és nem tértek vissza.

– Keresték őket?

– Talán. De nem nagyon volt akkor ilyesmire idő. Nyakig voltunk munkával. Közeledett a tél.

Loock vagy nem akart elmondani nekem mindent, vagy ő sem tudott sok mindent. Mindenesetre rá nem számíthattam. A szovjet hatalomnak ellensége volt. Tipikus szolgálélek.

Egy alkalommal megjegyeztem, hogy nagyon érdekel a rádió, de sajnos, nem volt alkalmam közelebről megismerni ezt a nagyszerű találmányt.

– Ezen könnyen segíthetünk – jelentette ki. – Jöjjön le hozzám a rádiószobába. Legjobb lesz, amikor

éjszakai ügyeletes vagyok. Megmutatom magának.

Éltem az ajánlatával és gyakran felkerestem.

És milyen izgalommal hallgattam több hónapi szünet után a Komintern adó bemondójának a hangját. Hírek...

“... Most pedig hallgassák meg, milyen telet jósolnak a meteorológusok. Örömhírt közlünk a téli üdülőkkel, nem kell fagyoskodniuk víkendházaikban. A tudósok nagyon enyhe telet ígérnek, még a tavalyinál is enyhébbet...”

“Persze! – gondoltam. – Mr. Bayley ventilátorai sajátos légi Golf-áramlatot teremtenek. Az egyenlítő felől meleg légáramlatok tartanak az északi félteke felé és emelik a hőmérsékletet.”

“... Dél-Afrikában, Dél-Amerikában és Ausztráliában viszont lényegesen csökkent a hőmérséklet...” – folytatta a bemondó.

“Ez már a Déli-sarki jégsivatagok lehelete!” – válaszoltam neki gondolatban... Ó, ha odakiálthatnám innen, sok ezer kilométer távolságból, hogy ne örüljenek a meleg télnek, hogy szörnyű szerencsétlenség leselkedik az emberiségre!

“Most pedig zenét sugárzunk. A Studio zenekar Boccherini Menüettjét adja elő.”

Halk, finom zene következett. De ettől még nehezebb lett a szívem. A világban zajlik az élet. Az emberek dolgoznak, szórakoznak, úgy élnek, mint máskor, nem is sejtik, milyen szerencsétlenség fenyegeti őket.

Levettem a fülkagylót. Loock belemerült a vételbe, morsejeleket tett át. Gyorsan jegyezte a táviratokat. Ezeket minden reggel átadta Mr. Bayleynek.

Végre elkészült munkájával, és a fülkagylóval a fején megkérdezte tőlem:

– Érdekes?

– Igen. Már otthon is hallgattam rádiót. Inkább azt szeretném tudni, hogyan történik nemcsak a vétel, hanem az adás is. Itt van az adóállomás?

Lehet, hogy túlságosan gyanakvó és óvatos voltam, de úgy vettem észre, hogy Mr. Loock arcán valamiféle bizalmatlanság jelenik meg.

– Üzenni akar a rokonainak meg az ismerősöknek? – kérdezte mosolyogva. – Igen, van adónk, de nem használjuk. Nem akarjuk elárulni tartózkodási helyünket.

Abban a pillanatban hittem Loocknak. De hamarosan kiderült, hogy nem mondott igazat. Egy ízben a szokásosnál később kerestem fel, és éppen adás közben értem.

– Úgy döntött, hogy mégis elárulja tartózkodási helyünket? – kérdeztem mosolyogva. – Tetten értem?

Mister Loock elkomorodott, de aztán kényszeredetten felnevetett.

– Csak nem kémkedik utánam? – kérdezte tréfásan, de bennem meghűlt a vér.

– Ostobaság! – válaszoltam. – Miért tenném? – S tettetett sértődöttséggel kijelentettem: – Ha zavarom, elmehetek.

– Maradjon! Nem csaptam be: a nagyadónk valóban nem mőködik. De ez... Ilyen állomás még egy van a világon, az, amelyiken az adásomat veszik. Olyan rövidhullámon működik, hogy a közönséges rádiók nem tudják fogni, így az adó titka nem lepleződik le... Üzleti titok! – magyarázta. – Ide figyeljen, Mr. Klimenko, sok mindent elárultam magának, mert a barátom. De jobb lesz hallgatnia arról, hogy adás közben látott. És ne jöjjön ide ebben az időben... Ez szolgálati titok.

Megnyugtattam és visszatértem a szobámba. Az utóbbi felfedezés meggyőzött arról, hogy Bayleynek cinkosai vannak odakint. Ez még veszélyesebbé tette őt. Loock viszont mostantól kezdve bizalmatlanabb velem szemben. Ha nem félne attól, hogy elveszti sakkpartnerét, egész egyszerűen becsapná előttem a rádiós szoba ajtaját. Ezentúl tehát még óvatosabbnak kell lennem.

Vihar előtti csend

– A világ legtisztább, oxigénben legdúsabb levegőjét szívjuk a laboratóriumban. És valami mégis hiányzik – vallotta be Nóra. – Talán a “levegő vitaminjai”. Hiányzik a föld szaga, a mohák illata, az égboltnak, legalább ennek az északi égnek a látványa... Csak itt fent élvezem igazán a levegőt.

Egy kis méretű erkélyen álldogáltunk a kráter külső falán.

A külső hegyoldalban több ehhez hasonló erkély is volt, lejtős alagutakon lehetett megközelíteni őket a három felső emeletről. Az alagutakat és az emeleket liftek kötötték össze. Ezek az erkélyek egyben

örhelyek is voltak. De az orkán magával ragadott mindenkit, aki a hegy felől közeledett, fölöslegessé tette az állandó őréséget. A felsőbb emeletek kivételes helyzetű lakói csak arra használták az erkélyeket, hogy "igazi" levegőt szívjanak, és az eget nézegessék.

Nóra is kiválasztott magának egyet, s Bayley nagy kegyesen megengedte neki, hogy egyedül használja. Nála volt az erkélyre vezető alagút ajtajának kulcsa is (a másik kulcs Bayleynél maradt). Ez az ajtó közel volt a lány szobájához, Nóra tehát bármikor kimehetett az erkélyre. Sokáig álldogált itt, szeretett a "csillagokkal beszélgetni". Teljesen eldugott hely volt, mert a sziklák eltakarták, a szomszédos erkélyekről nem láthattak oda.

Alatta a hegyoldal meredek szakadéokban folytatódott. Körös-körül a hegyeket befűtta a hó. A sötét égen ragyogtak a csillagok. Szélcsend volt.

– "A levegő vitaminjai"... Milyen igaza van – válaszoltam. – Én nem érzem a földszagot, mindent beborított már a hó. De a moháét igen. S még valamit, talán a távolról érkező füst szagát...

– Ahol füst van, ott emberek vannak...

– És nekik is szükségük van a "levegő vitaminjaira". Mr. Bayley pedig mindettől meg akarja fosztani őket!

– Nézze csak!

Északon, a látóhatár szélén halvány fényoszlop tört a magasba, feljebb, egyre feljebb – egészen az égbolt közepéig. A tejszerű oszlop előbb halványkék, majd világoszöld színűre vált. Teteje rózsaszínbenjárt, s egyszerre, mint fatörzsből az ágak, széles csíkok nyúltak ki belőle minden irányba.

A látóhatártól finoman áttetsző, a szivárvány minden színében játszó függöny emelkedett. Csodálatos volt a sarkvidéki éjszaka. Az égbolton a színek néma szimfóniája játszódt. S a színek összecsengtek, mint a zenekar hangjai, hol erőteljesen lángoltak fel, hol meg pianissimóban, alig érzékelhető árnyalatokban villódtak.

– Milyen szép a világ! – szólalt meg Nóra szomorúan.

Megfogtam prémkesztyűs kezét. Mintha észre se vette volna, mozdulatlanul állt és nézte az előttünk húzódó hegyesvölgyes vidéket. A fehér hó visszatükrözte az égbolt tüzeit, hol égszínkék, hol meg rózsaszín árnyalatban játszott. Felejthetetlenül szép volt. Kihalt, hallgatag táj... Csak a csodálatos, néma fények kiáltoznak egymásnak... Mintha egy másik, egy fantasztikus világba kerültünk volna. De ott, a hegyláncon túl, délnyugatra és délkeletre emberek vannak.

– Miss Engelbrekt! Beszél az édesapjával? – törtem meg a csendet.

Nóra mintha a csillagokból hullott volna vissza a földre.

– Igen, beszéltem vele – felelte lehorgasztott fejjel.

– Hogyan végződött a beszélgetésük? A lány fáradt tekintettel nézett rám.

– Hogyan végződött a beszélgetésünk? – kérdezte vissza, mintha rosszul hallotta volna szavaimat. – Homlokon csókolt, mint kislány koromban, ha este aludni mentem, és azt mondta: "Aludj jól, kislányom". Én pedig visszamentem a szobámba. Az én apám! Az én drága apám, akitől soha, egyetlen napra sem váltam meg, olyan messze került tőlem, idegen és érthetetlen lett, és néha... ijesztő... Nem tudok már úgy bízni benne, mint azelőtt...

Hallgattunk mind a ketten. Az északi fény pedig nőtt, kibomlott, mint egy hatalmas fényorgona, hidegen, hangtalanul, gyönyörűen... s oly távol volt tőlünk, gondjainktól...

Egyhangúan, unalmasan teltek a napok. Végeztük munkánkat a laboratóriumban, de Nóra már nem dolgozott olyan örömmel, mint azelőtt. Régebben boldog volt, ha az apja megdicsérte. Most gépiesen végezte a munkáját, mint egy kiszolgáltatott, aki a darab kenyérért robotol. Őszintén szenvedett. Arcáról lehervadt a pír, szeme beesett, szemlátomást lefogyott. Szórakozott lett. Az edények kiestek a kezéből, gyakran tévedett. Engelbrekt professzort csak ritkán láttam, de ő is megváltozott. Lesoványodott, megöregedett, arca komorrá vált.

Munka után néha kimentünk Nórával az erkélyünkre, bámultuk a sarki fényt, szívtuk a vitaminos levegőt és beszélgettünk. A lány csak velem oszthatta meg gondjait.

Már napok óta nem tombolt a szél a kráter fölött. Szokatlanul nagy volt a csend.

– Úgy látszik, Mr. Bayley egy kis pihenést engedélyezett a levegőnek – jegyeztem meg.

– Igen, de nincs miért örülnünk – felelte Nóra. – Újfajta légszűrésre térünk át. Télen a levegővel rengeteg hó jutott be, s ez megnehezítette a munkát. A hó eltávolítása rengeteg gondot okozott. Látja ezt

a hegyet? Mesterséges, hóból van. Nyáron sem fog elolvadni. Egy év múlva már olyan nagy lenne, mint a Mont-Blanc. Apám csatasorba állította a vegyészetet, az elektromosságot, s több új módszert dolgozott ki a levegő beszívására és felbontására. Ezután még gyorsabban dolgozzuk fel a levegőt! És rövidesen fuldokolni fog a föld, mintha asztma gyötörné.

– Nóra! Szökjünk meg! – tört ki belőlem. Rám nézett, és tréfásan megkérdezte.

– Fogjuk meg egymás kezét és ugorjunk le? Nem hagyott szóhoz jutni, folytatta.

– Nem is törnénk össze magunkat – mutatott le. – Puha óra esnénk. Aztán egykettőre eltűnnénk.

Figyelmesen nézegettem a hóhegyet. De hisz ezen az úton csakugyan meg lehet szökni! Itt nincsenek kürtők, csatornák, a kanyargós szakadék megvéd a széltől, ha Bayley, a “szelek istene” netán feltámasztaná.

– Ne tréfáljon, Nóra, erre megszökhetnénk – mondtam ki hangosan gondolataimat. – Igaz, kicsit magasan vagyunk... Ha nem szánja rá magát, egyedül megyek.

Nóra szemében rémület villant.

– Itthagyna egyedül? Nem engedem el...

– Ófelsége, Mr. Bayley parancsára?

– Nem engedem el – folytatta. – Elfoghatják, mint az első alkalommal, és akkor már semmilyen közbenjárás sem mentheti meg. Azonkívül maga nem is alkalmas ilyen útra. Főlösképpen hozna áldozatot. Erre az útra csak olyan ember vállalkozhat, aki itt született, talán egy jakut, mint a maga Nikolája... Csakugyan, miért ne mehetne ő? Nagyszerűen megbirkózna a feladattal. Aztán egykettőre lövedékek repkednének a fejünk felett. Mi pedig “meghalunk, mint a hősök” – mondta keserű iróniával.

– Majd figyelmeztetik csapatainkat, s talán elkerülhetjük a hősi halált. Mr. Bayley bizonyára megadja magát, ha belátja, hogy reménytelen a harc – próbáltam elűzni borongós gondolatait. – Jó az ötlete. Gondolkodás nélkül kockáztatnám az életemet, de igaza van, Nikola jobban megbirkózik ezzel a feladattal.

– És vajon beleegyeznek?

– Nikola!? Maga még nem ismeri. Annyiszor nézett már szembe a halállal, hogy a tervünk nem rémiszti el. Egy csöppet sem fog csodálkozni.

Egyszerre könnyebb lett a szívem, és Nóra is felvidult. Mintha megnyílt volna a bűvös kör. Most már határozott elképzelésünk volt. Meghánytuk vetettük a dolgot, s ez elűzte Nóra borongós gondolatait.

Mikor a szobában találkoztam Nikolával, magamhoz intettem.

– Nikola – sűgtam neki –, rájöttem, hogyan lehet megszökni. Eltalálsz Verhojanszkba? Szerzek meleg ruhát, pisztolyt, kétszersültet és szárított húst.

– És te? – kérdezte halkan.

– Nem mehetünk együtt. Elfoghatnak. Ha neked nem sikerül, utánad én megyek. De ha nem akarsz egyedül menni...

– Dehogynem akarsz! Itt unalmas nagyon. És miért Verhojanszk?

– Elviszel egy levelet. Nos, vállalod?

– Persze! – bólintott Nikola.

– Azért gondold meg jól, nem kényszeríthetlek. Ha elfognak, most már nem úszod meg olyan könnyen. Megölhetnek.

– Medve ölhet, ember ölhet – fogalmazta meg Nikola a maga fatalizmusát. – Mikor indulni? Máris?

– Várunk egy ideig. Mindent elő kell készíteni. Hamarosan visszajön a nap. Végefelé járunk a télnek.

– Nap nem kell. Én mindent látok. Erősen akarok máris.

Nagy nehezen tudtam csak lebeszélni, hogy ne induljon el azonnal.

S attól kezdve készültünk Nikola szökésére. Úgy döntöttem, hogy az én szőrmebundámat és csizmámat adom neki. Nikola “ellophatta” tőlem. Pisztolyt Nórától kaptam. Már csak élelmet kellett szerezni. Ez volt a legnehezebb. Étkezéskor kellett észrevétlenül zsebrevágnunk egy-egy darab kenyeret, kétszersültet. Nikola is takarékoskodott volna, de nem engedtem meg, mert neki erőt kellett gyűjtenie.

Nóra is gyűjtötte az élelmet. Egyszerre “farkasétvágya” lett. Nemsokára megtelt a párnám alatt rejtegetett zsákocska. Még néhány nap, és Nikola útnak indulhat. Gondolnunk kellett arra is, hogy ne terelődjék rám a gyanú. Ha nem jut el Verhojanszkig, én következem. Számítanunk kellett erre is.

Mr. Klimenko «viccei»

Tanácsomra Nikola baráti körben, a munkahelyén néhány nappal a szökés előtt arról kezdett panaszkodni, hogy nagyon megunta a föld alatti telepet, és elhatározta, hogy megszökik.

– Klimenko elvtárs nem is sejti. Ha tudná, megkapnám a magamét – mondogatta.

Mindenki próbálta lebeszélni, borzalmas büntetéssel ijesztgette, de Nikola egyre csak a magáét hajtogatta: állat ölhet, ember ölhet – mindegy. Nem bírja tovább.

Félő volt, hogy valaki esetleg jelenti Bayleynek Nikola szökési tervét, de ezt a kockázatot vállalnunk kellett. Mindenesetre Nikola félrevezette őket, mert azt mondta, hogy megint a csatornán át próbál megszökni. Ha valaki besúgná, Bayley akkor is nyugodt lehet, tudva, hogy ez a kísérlet eleve kudarcra van ítélve.

Végre eljött a szökés napja, illetve éjszakája. Megállapodtam Nikolával, hogy “menetfelszerelésben” jön az erkélyre, mihelyt elaludt mindenki.

A megbeszélt időben Nóra már az erkélyen várakozott.

Meglehetősen sötét éjszaka volt. Olykor távoli reflektorok sugarára hasonlító halvány fénycsíkok suhantak át az égen. Telt-múlt az idő, és Nikola nem jött. Már-már nyugtalankodni kezdtem, mikor végre nyílt az erkélyajtó.

– Miért késtél? – kérdeztem. Nikola arcán széles mosoly jelent meg.

– Ravaszkodtam – mondta. – Dolgoztam csatornában, kivártam, míg a többiek elmentek. Aztán háttal visszajöttem, mintha mennék, hogy majd ilyen nyomomat találják.

Nemhiába volt Nikola szenvedélyes nyomkereső. Nemezszer láta, miként zavarják össze az állatok a nyomokat, hogy félrevezessék a vadászt; gondolta – felhasználhatja ezt az állat-bölcsességet, megtévezve a maga emberi ravaszságával. Friss nyomokat hagyott a havon, a csatornában, hogy üldözői azt higgyék, erre ment a kijárat felé.

– Járj szerencsével – búcsúztam tőle izgatottan, s odaadtam a levelet.

– Semmiség – mondta és lenézett. – Azért magas. Nem baj. Lent puha. Isten veled, elvtárs! – szorította meg a kezemet, majd bölintott Nórának: – Isten veled, kislány.

Bátran átlépett a szakadék fölé nyúló erkély vasrácsán, megkapaszkodott a peremben, egy másodpercig még a levegőben lógott, aztán elengedte az erkélyt.

Meredten néztem utána a félhomályban. Alakja egyre kisebb lett; legalább negyven métert zuhant, mielőtt elérte a havas lejtőt.

Lába most elérte a havat, s belesüppedt, mintha vízbe ugrott volna. Hiába erőlködtem, nem láttam sehol, egészen elmerült a hóban. Csak nem ütötte meg magát? Elvesztette az eszméletét?... A hullámos, zöldesrózsaszín északi fény beragyogta az eget, s bizonytalanul remegve tükröződött a lejtőn. Végre fölfedeztem a lyukat, amelyet Nikola ütött a hóban, de ő még mindig nem bukkant elő.

– Nézze, nézze! Ott mozog valami... – szólalt meg Nóra izgatottan.

– Hol? Nem látok semmit. Képzeli.

– Nem ott! Lejjebb, sokkal lejjebb!

S akkor valóban megláttam valamit, amint éppen előtűnt a hóból, jó húsz méterrel lejjebb attól a helytől, ahová Nikola leugrott.

– A keze! – kiáltotta Nóra; jobb szeme volt, mint nekem. Feszülten figyeltem, s végre én is megláttam Nikolának a hóból kinyúló kezét. Ahogy lezuhant, mint valami lövedék, átütötte a még porhanyós, felső réteget, jó néhány méter mélyen befűrődött a hóba, és most lyukat kapart magának, hogy kijusson. Már előtűnt a másik keze is, aztán a szőrmesapkája. Előbb derékig látszott ki, végre kibújt egészen. Felénk fordult, kesztyűs kezével integetett.

Csak nehezen tudtam visszatartani magam, hogy ne kiáltsak le neki.

Még egyszer intett, majd az oldalára feküdt és legurult a lejtőn, egészen a szurdok aljáig. Aztán csúszkálva kúszott tovább a szurdok kijáratáig, mígnem alig látható pont lett belőle. Sítalpa nem volt, nem tudtunk szerezni, de ez nem zavarta. “Majd csinálók” – mondta nekem.

Nikolát nem kell félteni! Itt nőtt fel ezen az “elátkozott vidéken”, megszokta ezt a zord életet. Ha nem kerül Bayley karmai közé, a természettel meg a négylábú ragadozókkal megbirkózik.

Kihuny a fény. Nikolát szem elől veszítettük, de még sokáig bámultunk a sötét szakadék felé.

– Ideje bemennünk. Nem maradhatunk tovább itt – mondta Nóra.

– Menjünk! – S végre elfordultam a szakadéktól. – Holnap jön a leszámolás. Mr. Bayley biztosan magához rendel kihallgatásra. Nóra! Kérhetnék valamit? Nincs még egy pisztolya?

– Mire kell?

– Ha Bayley bűnösnek tart Nikola szökésében... én golyót ereszték belé.

Sokáig töprengett.

– Nem tudom... Nekem nincs. Talán apámnak... Ha meg tudom szerezni, reggel elhozom. Jöjjön korábban a laboratóriumba.

Hálásan megszorítottam a kezét. Igen, Nóra derék teremtés. Nem félt részt vállalni Nikola megszökötésében, s nem fél segíteni a tervezett gyilkosságban sem.

Rosszul aludtam. Két óra tájt, amikor már éppen elszundítottam, kopogtak az ajtómon. Mialatt öltöztem, megkérdeztem, ki az.

William válaszolt. “Úgy! Bayley tehát mindent tud, jön a kihallgatás” – gondoltam, s kinyitottam az ajtót. William két fegyveres férfi kíséretében lépett be. A két “gentleman” hozzám lépett és gondosan megmotoszt. Most örültem, hogy még nem kaptam Nóráról pisztolyt. Aztán William és a két fiatalember nagy szakértelemmel átkutatta a szobámat, de szerencsére nem volt semmi nálam, ami kompromittáló lett volna. Miután végeztek a “házkutatóssal”, a “gentlemanek” Bayley dolgozószobájába kísérték. Felháborodottan, dühösen fogadott.

– Miféle vicceket talált ki megint? – ordította az öklét rázva. – Képtelen beletörödni, hogy fütyülök a maguk külkereskedelmére, hogy a Marssal üzletelek? Ó, igen, tudom, Mr. Bayley bűnös! A Legfelsőbb Bíróság elé kell állítani. Mondja csak nyugodtan! Mr. Bayley ellopja az orosz munkásoktól a levegőt, ezentúl jegyre adják majd a levegőt, de csak a szakszervezeti tagoknak. Ha-ha-ha! Így gondolja? Az angol imperialisták cselszövése?! Ó, tudom jól, mit gondol magában. Én viszont azt gondolom, hogy ideje lesz elfoglalnia helyét a panteonban. Régóta várja magát a talapzata.

Előre felkészültem a támadásra, most tehát jól játszottam szerepemet. Vártam, míg elhallgatott, aztán nyugodtan, de “őszinte” csodálkozással az arcomon megkérdeztem:

– Miről van szó, Mr. Bayley? Nem értem önt. Minek köszönhetem a szemrehányást? Szorgalmasan dolgozom a laboratóriumban, nem követtem el semmit.

– Hazudik! Nagyon jól tudja, miről beszélek. Hol van Nikola?

– Fogalmam sincs róla! Ma éjjel nem aludt a szobában. Azt hittem, dolgozik vagy elkövetett valamit és bezárták.

– Hazudik, hazudik! – ordította tovább. – Ilyenek a maga viccei! Hívják ide az embereket, akik Nikolával dolgoztak!

A jakut munkások elmondták, hogy Nikola napok óta emlegette a szökést, mert már nagyon vágyott a szabad életre. Azt is mondta, hogy nem mer beszélni tervéről Klimentkóval, fél, hogy megharagszik rá. Azért nem jelentették, mert nem hitték, hogy komolyan meg akar szökni.

Ezek a vallomások valamelyest lehűtötték Mr. Bayleyt. Többen is tanúsították, hogy ártatlan vagyok.

– Magának sem hiszek, nekik sem – mondta. – Egy húron pendülnek! Fedezik egymást.

Majd hirtelen az elfogulatlan bíró, szerepében tetszelegve kijelentette.

– Nem ítélem el bizonyítékok nélkül. A nyomozást folytatjuk. Addig pedig gyanúsított marad. Elmehet.

Örültem, hogy ilyen szerencsésen alakult a dolog, s visszatértem szobámba. Csak eszükbe ne jusson átkutatni a völgyet. Nikola ravaszsága, azok a félrevezető nyomok talán segítenek és rossz irányban fogják keresni őt.

Reggel Nóra odasúgta a laboratóriumban.

– Nem találtam meg a pisztolyt.

– Jobb is – válaszoltam. – Nem olyan könnyű Mr. Bayleyt eltenni láb alól. Már kihallgatott.

Elmondtam mindent, ami az éjszaka történt. Nagy figyelemmel hallgatott végig.

– Csak meg ne találják a nyomokat a völgyben! – fejeztem be.

– Ne nyugtalankodjék. Kora reggel kint voltam az erkélyen. A hófűvás betakarta a nyomokat. Attól félek, hogy talán Nikolát is örökre betakarta...

– Nem történik baja – nyugtattam meg a lányt. – Majd pihen útközben. Még aludni is fog a hóban, mint egy bölcsőben.

Aznap este felkeresett Loock, hóna alatt egy csomaggal.

– Új sakk-készlet? – néztem rá.

– Sakk és még valami. – Azzal kibontotta a csomagot. – Tessék, egy rádió. Magának csináltam. Mr. Bayley megtiltotta, hogy bejárjon hozzám a rádiós szobába. De én tudtam, milyen szívesen hallgatja a

“Kominternjét”. Gondoltam, meglepem ezzel a csekélységgel. Legalább nem unatkozik.

Kis híján megcsókoltam Loockot ezért a “csekélységért”. Nem is sejtette, milyen nagy szolgálatot tett nekem. S azon az estén azzal jutalmaztam, hogy kétszer is megmattolhatott.

Később sajátkezűleg beállította a rádiót, kipróbálta, majd kijelentette:

– Hallgassa hát a Moszkváját.

Jó éjt kívánt és magamra hagyott. Én pedig sóvárán tapadtam a rádióra.

Fuldoklik a világ

Múltak a hetek. Továbbra is gyanús voltam, de nem zaklattak. Bayley talán kezdett meggyőződni ártatlanságomról? Kissé megnyugodtam. A rádió hírei viszont elkeserítettek. A levegő fogyása egyre érezhetőbb lett. Most már nemcsak a tudósok észlelték a légnyomás csökkenését.

Először a hegyvidékeken lakók érezték meg a légritkulást. Sokan kénytelenek voltak a völgyekbe költözni. A völgyekben viszont a betegek szenvedtek miatta. Az asztmások belehaltak rohamaikba, a tüdőbetegek fuldokoltak, nehezen lélegeztek, s gyorsabban hatalmasodott el rajtuk a betegség, vérzések léptek fel náluk.

Leálltak a megszokott légnyomáson üzemelő gépek. A repülőgépmotorok már kis magasságban is kihagytak. Szeszélyesen működtek a porlasztók és a szivattyúk. Mindez természetesen kihatott a termelésre és a közlekedésre.

A szerencsétlenségek betetőzéseként kemény hidegek és szokatlan viharok, s a halál előhírnökeiként pusztító forgószelek tomboltak mindenfelé. Mintha egy gonosz kéz lopná a földi légkört. Fentről, a csillagok világából jéghideg áramlatok ereszkedtek alá. Lehűlt a Föld, miután megritkult vastag légkörbundája, s apránként átadta belső melegét a világűrnek.

A katasztrófa hamarabb következett be, mint ahogyan a hatalmas levegőkészletekből ítélve várható lett volna.

Megkérdeztem Nórától, mivel magyarázza az apja a vészjósló jelenségeket. Nóra azt válaszolta, hogy apját és Mr. Bayleyt mindez szemlátomást váratlanul érte.

– Apám beszélni is akar magával – közölte. – Elvégre ez inkább a maga szakmájába vág.

S az a megtiszteltetés ért, hogy Engelbrekt hívatott. A megbeszélésen Bayley is részt vett. Egyáltalán nem bánta a világban lejátszódó eseményeket, sőt ellenkezőleg, a levegőkereskedő kellemesen izgatott volt, mint a lapjában bízó kártyás.

Tanácskozásunk elég hosszú ideig tartott. Különböző számítások után arra a következtetésre jutottunk, hogy a föld alatti telepen átalakított levegő elenyésző része a légkörnek, s a Föld légköréből hiányzó mennyiség közvetlenül nem okozhatott ilyen katasztrófális jelenségeket.

– De hát akkor mi ez? – kérdezte Bayley, hol rám, hol Engelbrekre nézve.

Végre egyenlíthettem. Mr. Bayleynek szüksége van a véleményemre! A legbölcsebb kifejezést erőltettem az arcomra és elmondtam a véleményemet:

– Mr. Bayley ventilátorai megváltoztatták az ismert szélirányokat, ennek következtében megváltozott a földön a légtakaró “feszültsége” is: a levegő ott sűrűsödött össze, ahol a szokásos és a mesterségesen keltett légáramlatok útvonala megegyezett, azokon a helyeken viszont, ahol azelőtt ellentétes irányú légáramlatok voltak, megritkult. Ennek következtében megnőtt a maximális és minimális légnyomás közötti különbség. Fokozódott a ciklontevékenység. Az összeütköző ciklonok légtömegeket szívtak fel, a szokásos hatótávolságuknál jóval magasabbra. Vagyis nemcsak horizontálisan, de vertikálisan is felborult a levegő cirkulációja...

Láttam, hogy Bayley és Engelbrekt feszült figyelemmel hallgatja magyarázatomat.

– Lehetséges, hogy ez a kép nem egészen pontosan tükrözi a helyzetet – fejeztem be –, de azt hiszem, alapjában véve helyes a feltevés. Alapgondolatom tehát a következő: Mr. Bayley ventilátorai megsértették a szabályos légáramlást, s ezzel előidéztek, hogy ebben a játékban most már részt vesznek elemi erők is... Ön, Mr. Bayley, Faustra hasonlít, aki felidézte a Föld szellemét, de nem tudott megbirkózni vele.

Bayley nem háborodott fel a hasonlaton. Felnevetett.

– Faustnak nem volt gyakorlati érzéke – jelentette ki. – Hadd játsszanak szabadon a “Levegő Szellemei”! Egy a fontos, hogy a számomra legkedvezőbb módon használjuk ki ezt a játékot.

Ezzel véget ért a tanácskozásunk.

A rádió egyre újabb híreket közölt. A szörnyű katasztrófa láttán hevesebb lett a létért folytatott küzdelem. Közeledik a vég? Akkor pusztuljanak előbb a gyengék, s csak utánuk az erősebbek. A tőke világában pedig természetesen a tőkésék voltak a legerősebbek.

Nem tudom, hogy Bayley szállított-e nekik konzervált levegőt vagy önállóan kezdtek-e levegőt cseppfolyósítani, hogy ne fulladjanak meg. Akármint is volt, a tőkésék kezébe került ez az új, mindennél értékesebb valuta. A cseppfolyósított levegő a piac királya lett, térdre kényszerített minden egyéb értéket. Különleges, garantáltan robbanás- és párolgásmentes csomagolásban árusították.

A gazdagok élelmiszert, konzerveket vásároltak az új valutáért. A lehűlt föld nem termett többé gyümölcsöt és gabonát. Pusztulásra volt ítélve a mezőgazdaság és az állattenyésztés. Az maradhatott legtovább életben, aki a legtöbb élelmet, vizet, levegőt és meleget tartalékolta. Többé nem építkeztek a föld felett. Az emberek lassacskán beásták magukat a földbe, mint a vakondok. Ott melegebb volt: lent, a hermetikusan elzárt lakásokban teli tüdővel szívhatták be a konzervált levegőt.

Bámulatosán gyorsan peregték az események a világban.

Az önző és lázas önmentő intézkedések a munkások szeme előtt játszódtak le, akik sok helyütt már nyugtalankodtak. Mivel a föld minden pontjáról Szibéria felé fújtak a szelek, a burzsoázia azt igyekezett elhitetni, hogy az iszonyú katasztrófa a moszkvai kommunisták műve, akik így akarják "térdre kényszeríteni" a világot.

Mintha megőrült volna mindenki. Európa és Amerika lázasan fegyverkezett, készült az "emberiség söpredéke" elleni háborúra.

A munkások nem akartak az egyre értéktelenebb pénzért dolgozni, követelték, hogy levegővel fizessék őket. Munkaadóik kénytelen-kelletlen elfogadták követelésüket, de a normát rendkívül alacsonyan szabták meg: a cseppfolyós levegőből csak annyit adtak, hogy a munkások ne tartalékolhassanak belőle. Gázmaszkhoz hasonló álarcok kerültek forgalomba, egyre többen hordták őket. De rádió nem volt bennük, mint a mi telepünk szkafandereiben, így az emberek jelbeszéddel érintkeztek.

"Jobb is így, legalább nem agitálnak" – mondogatták a fasiszták. A jómódú körök beszereztek hordozható rádiótelefonokat. Természetesen a rendőrséget is ellátták velük.

Az agitátorok azonban találtak megoldást, röplapokat terjesztettek. Újult erővel lángolt fel az osztályharc. Pattanásig feszült a helyzet. Itt is, ott is lázadások törtek ki; a tömeg megtámadta és lerombolta a raktárakat, amelyekben a cseppfolyós levegőt tárolták.

Éjszakákat nem aludtam, hallgattam a rádiót. Volt okom a kétségbeesésre. Még Mr. Loock is elvesztette nyugalma. Gyakran felkeresett szolgálat után, de a sakkot nem hozta magával.

– Rosszul alakulnak a dolgok – zsörtölődött. – Mi haszna a pénznek, amit Mr. Bayleynél összegyűjtöttem. Nem ér semmit. Egy ballonért, sőt talán egy üveg cseppfolyós levegőért kapok egy szép kis házat. De mondja, mihez kezdek vele? A föld fulladozik...

– És ki ezért a felelős? – kérdeztem ingerülten.

– A pánikkeltők és a spekulánsok – vágta rá.

– És miért tört ki a pánik?

– Az emberek ostobasága miatt. A mi generációnknak még elég lenne a levegő, Mr. Bayley nem falja fel az egészséget.

Nem, Loockkal nincs mit kezdeni. Még a világra zúdult szerencsétlenség láttán is az marad, aki volt: a ház, egyéni jóléte mindennél fontosabb neki. Már kezdett az idegeimre menni. Ilyenkor úgy tettem, mintha fájna a fejem vagy sok lenne a munkám, s igyekeztem mielőbb megszabadulni tőle, hogy a rádióm mellé ülhessek.

Nagyon rossz idegállapotban voltam. Nem ment a munka, Nóra sem érezte jól magát. Nyoma sem maradt rózsás arcszínének, sápadt volt, lefogyott, mozdulatlan tekintettel bámult maga elé.

– Elpusztul minden – suttogta. – Mi itt oxigéndús tiszta levegőt szívunk, odakint pedig pusztulnak az emberek, fuldoklanak a gyerekek... És egyikük sem tudja az okát...

Aztán eljött a nap, amikor megmondtam, amit talán már régen mondanom kellett volna.

– Meg fogják tudni – jelentettem ki. – Nikola nyilván elpusztult. Ma éj szaka útnak indulok... Mr. Bayley-t lekötik amerikai "konkurrensai" és az átépítés, a felügyelet gyengült, remélem, sikerül megszöknöm...

Nóra felém fordította arcát, s mint egy alvajáró, közönyösen megjegyezte:

– Maga is elpusztul, mint Nikola. – S reménytelenség, már-már közöny ült az arcán.

– Inkább elpusztulok, minthogy elviseljem ezt az iszonyú tehetetlenséget, amikor milliókra leselkedik a halál.

– Igen, jobb meghalni, mint... – mondta ugyanolyan érzéketlenül.

Aznap mosolytalanul vált el tőlem. Mindennap fakóbb, szomorúbb lett a mosolya, és ma végképp lehervadt az arcáról.

– Visszontlátásra – nyújtottam a kezemet.

– Isten önnel.

– Elkísér? Kijön az erkélyre?

– Kimegyek! Hová? Ó, igen az erkélyre? Persze, persze... – mondta zavartan és megint lehajtotta a fejét.

Kezdődik a játék

Csöndesen távoztam. Nóra a laboratóriumban maradt. Visszatértem a szobámba, s fáradtan ereszkedtem le az egyik székre. Fejemben mindenféle gondolatok kavargtak. Nikola elpusztult. A világ elpusztul. És Nóra is megőrül, ha így megy tovább...

Gépiesen, csupán megszokásból feltettem a fülhallgatót.

A Komintern adó beszélt... Nincs már zene, nincsenek a vidám dalok... Csak hírek, szünet nélkül, hírek a Földről, amely fuldoklik. Igaz, nálunk másképpen van, mint külföldön. Nincs vad küzdelem a levegőért. A kormány mindent elkövet, hogy elejét vegye a pániknak és megmentse a lakosságot. De mit tehet?! A szétszórtan élő falusi emberek különösen nehéz helyzetben vannak. Csakugyan itt lenne a vég?...

Már le akartam tenni a hallgatót, amikor egy újabb hírtől egyszerre megkönnyebbülten lélegeztem fel.

“... Kedves hallgatóink! Ma rendkívül fontos hírt kapott a kormány, amely teljesen megváltoztathatja a helyzetet...”

S a bemondó felemelte a hangját, és tagoltán a következőket mondta:

“Halló! Aj-Tojon! Figyelem! Minden rendben! – Majd az előbbi hangon folytatta: – Kedves hallgatóink! Önök nem értik ezt az üzenetet, de hamarosan hallani fognak még Aj-Tojonról, s fellélegeznek, a szó szoros értelmében megkönnyebbülten lélegeznek fel.”

Legelőször is én lélegeztem fel megkönnyebbülten.

“Aj-Tojon. Minden rendben.” Ezt kértem, hogy közöljék rádión, ha Nikola átadja a levelet helyettesemnek, Sirjajevnek, aki Moszkvába továbbította üzenetemet. Nikola tehát él, a kormány mindent tud Mr. Bayley föld alatti gyáráról!

Kapkodva felöltöztem és rohantam az erkélyre. Nóra még nem volt ott. Az égen fények daloltak. S nekem úgy rémlett, hogy már nem olyan rideg, nem olyan idegen a daluk. Magam is dalolni, kiáltozni szerettem volna. S fogságom hosszú ideje óta először dúdolni kezdtem.

– Megőrült? – hallottam a hátam mögött Nóra hangját.

– Meghallják. Ilyen hidegben énekelni?! Torokgyulladás! kap.

– Valóban megőrültem! Hadd hallják. Hadd fázzak meg! Nikola él! “Aj-Tojon! Minden rendben!”...

– Mi történt magával, Georgij? – Most első ízben szólított a keresztnememen.

Hirtelen átöleltem, felkaptam a levegőbe és forogni kezdtem vele az erkélyen.

– Örült! Azonnal tegyen le és mondja el, mi történt.

– Az történt, hogy minden nagyszerű! Megkaptam a rádióüzenetet. Nikola él! Átadta a leveletem. Hamarosan fontos események várhatók. Az elrabolt levegő kiszabadul. Nemsokára mi is a levegőbe röpködünk! De ez nem számít! Majd megszökünk valahogy az utolsó pillanatban, amikor megjelennek fölöttünk a bombázók. Ó, micsoda nap lesz!

– Georgij! Csakugyan igaz? – kiáltott fel, s arcára visszatért a régi pír.

Éppolyan boldog volt, mint én. Örömtől ragyogó szeme azonban hirtelen elkomorult. Már jól ismertem arcának minden rezdülését. Megint az apjára gondolt, akinek a magatartása még mindig rejtély volt számára. Aztán gondolatai másfelé kanyarodtak.

– Most már nem kell elindulnia a veszélyes útra – mondta.

– Ez nagyszerű. De azért még korai lenne örülnünk. Mr. Bayleyt nem olyan könnyű legyőzni. Végőkéig fog védekezni. Félelmetes ellenség.

– Ugyan! – kiáltottam fel. – Mit tehet egy ember az egész állam, a világ ellenében?
– Nem tudom. De maga nem is sejti, milyen szörnyűséges pusztító fegyverei vannak Mr. Bayleynek.
– De ez legalább harc lesz, nem beletörődés a pusztulásba. Aztán meg... Mr. Bayleynek “belső ellenségei” is vannak. Igaz, nagyon kevesen, de azért veszélyesebbek lehetnek egy hadseregnél.
– Csak két belső ellensége van: maga meg én – mondta Nóra. – De igaza van, sokat tehetünk. Ó, ha az apám!... – Lehorgasztotta a fejét.

Aztán hirtelen kiegyenesedett és határozottan így szólt:

– Hamarosan eljön a perc, amikor egyenes választ kérek tőle: barát vagy ellenség...

Egyszerre hideg szél támadt. A kráter felmorajlott.

– Újra megindultak a ventilátorok – mondta Nóra. – Mr. Bayley igyekszik feldolgozni a maradék levegőt. Hideg van... Gyerünk...

Amikor ezen az estén elváltam Nórától, magammal vittem mosolyának emlékét, s úgy éreztem, mintha hosszú tél után újra megláttam volna a napot.

Visszaültem a rádióhoz.

A Komintern a legfrissebb kormányközleményeket ismertette.

Sirjajev, az expedíció vezetője megtalálta a széláramlatok központját. A kormány új expedíciót indít, hogy pontosan megállapítsa, miért tűnik el a levegő az ilyen és ilyen szélesség és a keleti hosszúság 135. fokán.

Elmosolyodtam, amikor ezt a közleményt meghallottam. Tudtam, hogy Sirjajev ki sem mozdult Verhojanszkból. A “levegőt elnyelő pont” megtalálásának dicsősége az én tanácsomra lett az övé, nehogy Mr. Bayley gyanakodjon rám, mert hisz nyilvánvaló, hogy átadják neki ezt a fontos rádióközleményt. Elképzeltem, hogy felbőszül, ha megtudja, hogy megállapították föld alatti telepének pontos helyét. A hírt annál is inkább el fogja hinni, mert hatalmas ventilátorai egy ideig nem működtek, s az expedíció tagjai ez idő alatt megközelíthették a krátert anélkül, hogy a levegő beszippantotta volna őket.

Kormányunk ezúttal is gyorsan és határozottan cselekedett. Sajnos, Mr. Bayley fegyveres erejéről semmit nem közölhettem a forradalmi katonai tanáccsal, mert magam sem tudtam róla semmit. Csak azt sikerült kiderítenem, hogy a telep lakóinak száma nem haladja meg az ötszázat. Eleinte meg is lepett, hogy ilyen kevés a munkás és az alkalmazott, de Mr. Bayley mindent gépesített, a lehető legésszerűbben szervezte meg a munkát.

Ötszáz ember egy hadsereggel szemben – jelentéktelen erő! De vajon milyen fegyvereket vet be ez az ötszáz ember? Csak arra figyelmeztethettem a mieinket, hogy a harc nehéz lesz és készüljenek fel meglepetésekre is. Így vagy úgy, de a kibontakozásra már nem kell sokáig várni. A lapokat kiosztották, elkezdődött a játék...

Mr. Bayley kihirdette az ostromállapotot. A “helyőrség” készült az ostromra. Elektromos lehallgatókkal felszerelt őrtornyokat építettek a hegygerincen. A kráter külső falában lőrések és vastag üveggel védett kerek ablakok nyíltak ki, amelyeknek létezéséről nem is tudtam. A lőrésekből fenyegetően meredtek elő az ágyúcsövek. Újra leállították az óriási ventilátorokat, mintha meg akarnák könnyíteni az ellenség útját.

Közeledett a tavasz. Szélcsendes, derűs idő volt. A hosszú téli álom után előtűnt a nap a horizont mögül és lángvörös fénybe vonta a havas hegycsúcsokat.

Feszült várakozással teltek a napok, de a telepen nem észleltem különösebb mozgólódást. Most is olyan néptelen és kihalt volt, mint máskor. A laboratóriumokban is folytatódott a munka. Ám a jelekből ítélve a laboratóriumok és műhelyek a “védelem érdekében” dolgoztak. Az állandóan működő felvonók lövedékeket szállítottak az álcázott ütegekhez. A gépek egész hadsereget pótoltak.

A mi munkánk továbbra is az volt, hogy Engelbrekt professzor hosszú képletei alapján laboratóriumi úton kidolgozzuk “nyersanyagunk” feldolgozásának és átalakításának új módozatait. Számptalan kísérletet végeztünk, melyeknek nem ismertük végső szintézisét, eredményét és célját. Ez a körülmény nagyon nyugtalanította Nórát. Lehetséges, hogy újabb pusztító eszközök előállításában működünk közre? Engelbrekt csak határozatlan válaszokat adott Nóra kérdéseire.

Estéknként kis erkélyünkről bámultuk az üres égboltot.

Ám a szárnyas hímökök nem tűntek fel (biztosra vettem, hogy az új expedíció repülőgépeken jön). A szovjet légierők fő ereje messze volt tőlünk, de már kiszámítottam, mennyi idő alatt ér ide. Szerintem még néhány napig kell várnunk, hogy megjelenjenek fejük fölött a repülőgépek, melyek nekünk a

halált, az emberiségnek az életet jelentik.

– Nézze csak! Mintha embereket látnék a lövegek mellett – mondta Nóra az egyik gyötrelmes estén.

Valóban árnyak mozogtak a sötét lőréséknél. Valószínűleg az elektromos lehallgatók a repülőgépek közeledtét jelezték, s a telep védői felkészültek a légitámadásra.

Izgatottan vártuk a fejleményeket. Néma csend borult a tájra. A nap lebukott az ég alján, csupán a fogyó hold bágyadt fénye világította meg a lábunknál elterülő komor vidéket. Hideg volt, mégsem mozdultunk.

Talán egy óra telhetett el, amikor egyszerre éles fény vakított el bennünket. Tucatnyi hatalmas reflektor gyulladt ki a kráter peremén, messze bevilágította a környéket. Mintha ragyogó trópusi nappalba csöppentünk volna a sarkvidéki éjszakából. Mikor a széniünk már hozzászokott a világossághoz, néhány ezüstös szárnyú szitakötőt vettünk észre a látóhatár szélén. Már hallottuk is a repülőgépmotorok halk zúgását.

– Jönnek – suttogta izgatottan Nóra.

– Igen – válaszoltam halkán, s közben figyeltem, hogy a szitakötőkből előbb fecskék, majd sólymok lettek... Közelebb, egyre közelebb értek... Egy, kettő, három, négy... öt, hat, hét... nyolc, kilenc, tíz... Egész raj, ékalakban, mint a darvak!

– Nézze, ott is! – kiáltott fel Nóra. Délről még egy repülőszázad közeledett.

– Észak felől is!...

A motorok zúgása betöltötte a levegőt, visszhangzóit a völgyekben. A nyugat felől közeledő század egyenesen a kráter fölé tartott, az északról és délről jövő lassan elkanyarodott keletnek, hogy az első század nyomán repüljön a telep fölé és szórja le bombáit.

– Hamarosan mindennek vége – jegyezte meg Nóra. Eszembe jutott menekülési tervem, de mozdulni sem tudtam, mintha odaszögezték volna.

A repülőgépek már olyan közel értek, hogy a reflektorfényben megláttam a szárnyukon a vörös csillagot.

– Furcsa – szólalt meg Nóra. – Mr. Bayleynek vannak messzehordó ágyúi. Miért hallgat a telep, a gépek már lőtávolságban vannak?

– Hát már maga is azt akarja látni, hogyan lövik le ezeket a madarakat? – néztem rá mosolyogva.

– A fejleményeket szeretném látni... akárcsak maga.

Igaza volt. Engem is hatalmába kerített az ideges türelmetlenség, hogy mielőbb lássam az elkerülhetetlent, Mr. Bayley fegyvereinek hatását. Nem kellett sokáig várnunk. Az emberek már az ágyúknál sürgölődtek, aztán észrevettem a lövést kísérő mozgást, dörrenést azonban nem hallottam.

– Pneumatikus ágyúk, levegővel töltött lövedékeket lőnek ki – magyarázta Nóra.

– Azok milyenek? – kérdeztem, s tovább figyeltem az eget, hogy lássam, milyen kárt tesznek a lövedékek a repülőgépekben.

A levegővel töltött lövedékeknek azonban másmilyen volt a hatásuk.

– Lefelé nézzen! – figyelmeztetett Nóra. Megfogadtam a tanácsát, s láttam, hogy a hó kavarogni kezd.

– Ez lenne az? – Kis híján felnevettem.

De hát mi történik itt?... A becsapódások helyén egyszerre mintha felforrat volna a hó. Hatalmas gőzoszlopok törtek a magasba, fülsiketítő süvítéssel, üvöltéssel és tombolással légörvények keletkeztek. Az oszlop szinte az égig vágott fel, ott gyorsan szétterült, megnövekedett és iszonyatos hóviharrá erősödött. Bayley hóvihart támasztott! A fehér hófelhő örült sebességgel közeledett a repülőgépek felé. A vezérgép felemelkedett, megpördült, mint valami papírlap, melyet forgószél táncoltat.

Aztán a második, a harmadik... Néhány másodperc múlva a repülőgépek úgy kavarogtak, mint vihartépte őszi levelek.

Az eget szürke homály takarta el.

Mikor lassan eloszlott a homály, olyan üres volt az égbolt, mint máskor. A holdsarló szinte beleakaszkodott az egyik szikla hegyébe, mintha attól félne, hogy a repülőgépek sorsára jut, s szomorúan bámult le a kihalt lejtőkre...

Csüggedten álltam az erkélyen. Rázott a hideg. Nóra sápadtan dőlt a falnak, s tágra meredt szemmel nézett fel az égre, hol néhány perce még büszkén szálltak a gépmadarak. Nehéz sóhaj tört fel belőle.

– Nem könnyű Mr. Bayley ellen harcolni – mondta reményvesztetten... – Ez a következménye.

– Ez csak a kezdet, nem a vég! – próbáltam tiltakozni, de bevallom, abban a pillanatban engem is

elfogott a kétség. – Meglátjuk, mi lesz ezután.

– Nem lesz mit meglátnunk – legyintett Nóra. – Esztelenség lenne még egy támadást indítani.

Igaza volt, a támadás nem ismétlődött. Idő kell hozzá, míg kiheverik a csapást, s levonják az ütközet tanulságait.

«Bemutató robbantás»

A Vörös Hadsereg repülőgépei másnap már újra támadtak. Nórával éppen a laboratóriumban dolgoztunk, amikor meghallottuk a vészjelet. Összenéztünk, szó nélkül is megértettük egymást, letettük a kémcsöveket, s rohantunk fel az erkélyre.

Déli tizenkét óra volt. Szürke felhőtakaró borította az eget. Magasan felettünk, alig hallhatóan zúgott egy repülőgép, látni nem lehetett. Értettem pilótáink taktikáját: minél magasabbról, az alattuk elterülő felhőtől takarva támadnak. Parancsnokságunk nyilvánvalóan úgy döntött, hogy nem vet be nagyobb erőket, csak egy-egy gép támad. Az adott körülmények között ez volt a lehető legésszerűbb taktika. De sajnos, ez sem járt eredménnyel.

Mr. Bayley valóban ura volt a viharoknak. Mielőtt a repülőgép fölénk ért volna, bekapcsolták a hatalmas ventilátorokat, melyek óriási légoszlopot hajtottak az ég felé. Ez a levegő áttörte és szétoszlatta a felhőket. Előttunt a kék égbolt... De hol lehet a repülőgép? Most sem láttuk. A hirtelen támadt vihar süvöltése közepette nagy nehezen sikerült meghallanom, hogy akadozik a repülőgép motorja. A felhőkkel együtt a szél a gépet is messze elsodorta.

Még aznap megtudtam a rádióból az első ütközetek eredményeit. Ha az áldozatok számát “stratégiai megfontolásokból” nem szépítették, ahogy Bayley állította, akkor légiflottánk veszteségei nem voltak olyan nagyok, mint hittem: három pilóta meghalt, hat megsebesült és két repülőgép tört össze. A többi gépet sikerült kiegyensúlyozni, de a vihar több száz kilométerre elsodorta őket. A támadók harci kedve azonban nem tört meg. A kormány kijelentette, hogy mindaddig folytatja a küzdelmet, amíg nem semmisíti meg az ellenséget.

– Majd meglátjuk, ki kit semmisít meg! – jelentette ki gögösen Bayley. – Még nem kóstitáltak meg valamennyi csemegémet.

A következő napokban folytatódtak a légitámadások, de nem jártak eredménnyel. A hangerősítők jó előre jelezték a közeledő gépeket, bár hangtompító berendezéseket szereltek rájuk, amelyek szinte tökéletesen elnyelték a motorok zúgását. Minden esetben messzire visszavetették a repülőgépeket. “Aj-Tojon orlikát” már világszerte ismerték. Most hatalmas erővel fújta ki a levegőt, be viszont nem szívta, nehogy a repülőgépekkel együtt a bombákat is beszippantsa és azok a ventilátorokban robbanjanak fel.

Pilótáink végre rájöttek, hogy a levegőből nem lehet eredményesen támadni a telepet. A légitámadások megszűntek.

– Megjött az eszük – jelentette ki Bayley. – Csak azt sajnálom, hogy annyi levegőt kellett kiengednem. Mit tegyünk, a háború veszteségekkel jár. Majd visszaszerzem a levegőmet. Térden csúszva jönnek még hozzám, könyörögni fognak egy szippantásért!...

Újra aggasztó várakozásban teltek a napok. Csak a megfigyelő tornyokban strázsáló örök emlékeztettek a háborúra, a telepen egyébként szokott medrében folyt az élet.

Néhány hetes szünet után távoli ágyúzás űzte el ezt a csendet. Mintha tüzérségi tűz lett volna, bár a becsapódásokat nem hallottam. Az ágyúzás hajnaltájt kezdődött. Sietve felöltözködtem, kimentem a folyosóra. Váratlanul Bayleybe ütköztem.

– A maga elvtársai nem férnek a bőrükbe – mondta dühösen. – Messzehordó ágyúkkal akarják lerombolni a telepet. Ostobák! Hát nem értik meg, hogy ezzel csak meggyorsítják a világ pusztulását? Most már fölösleges titkolnom, hogy itt van nálam. Jöjjön velem a rádiós szobába, szükségem van magára.

– Rádiótáviratot küldünk – szólt Loockhoz, amint beléptünk.

Loock a készülékhez ült. Bayley diktálni kezdett.

“A hadseregpáncsnoknak. Azonnal szüntesse be az ágyúzást. Ha egyetlen lövedék eltalálja Mr. Bayley föld alatti telepét, világkatasztrófa lesz belőle. A telepen óriási mennyiségű folyékony cseppfolyós hidrogént tárolnak. Ha a hidrogén kiömlik és lángra lobban, egyesül a folyékony levegővel, amely rendkívül alacsony hőmérsékletű ugyan, de az erős oxigénkoncentráció miatt durranógáz keletkezik és lángra gyúl. Az így kifejlődő óriási hő szempillantás alatt gázneművé változtatja az összes

folyékony levegőt. Hirtelen erejű robbanás következik be, s a nyomában támadó orkán elsöpri a föld színéről a városokat és falvakat. Soha nem tapasztalt szerencsétlenség zúdul az emberiségre. Klimenko.”

– Azt kívánja, hogy az én nevemben menjen el ez a távirat? – kérdeztem meglepetten.

– Igen! Vagy talán nem akarja elhárítani a borzalmas katasztrófát? Magának jobban hisznek, mint nekem. Nem hazudok. Maga látta a cseppfolyós hidrogént, a cseppfolyós levegőt tartalmazó tavat és levegőgömböket. De ha nem hisz nekem, megkérdezheti Engelbrekt professzortól is.

“Vajon Engelbrekt csakugyan Bayley oldalán áll?” – villant fel bennem.

– Nem küldhetem el az üzenetet – válaszoltam.

– És miért nem?

– Mert csak azt hiszem el, amit látok. Márpedig nem ismerem a levegőgömbök hatását.

– Úgy?! Tehát nem hisz nekem! Nos jól van, alkalmat adok, hogy láthassa. Nem olcsó mulatság, de az elvtársai még nagyobb árat fizetnek érte.

Azzal Loockhoz fordult.

– Küldje csak el Klimenko nevében azt a táviratot. Megleszünk az engedélye nélkül is.

– Tiltakozom!

– Amennyit csak akar!... Gyerünk! Nem mozdultam.

– Azt akarja, hogy letartóztassam?

A kezében voltam. Ha letartóztat, nem tehetek semmit, így talán mégis árthatok neki. Engedelmeskednem kellett.

A táviratot elküldték. Egy ideig szünetelt az ágyúzás, a parancsnokság bizonyára Moszkvával tárgyalt. De másnap újra megszólaltak az ágyúk, s az egyik lövedék a kráter tövében robbant fel. Bayley úgy döntött, hogy nem kockáztat tovább, parancsot adott a “bemutatóra”. Újból elküldték egy rádiótáviratot, ezúttal bejelentették, hogy Mr. Bayley “felrobbantja” levegőkészleteinek egymilliomod részét, hogy meggyőzze az ellenséget és a világot, milyen hatással lenne, ha a levegőbe röpítenék az egész telepet.

A kráter nyugati lejtőjén legurítottak néhány hordót, amelyek csillogó gömböcskékkel voltak megrakva. A lőrészeket és kémlelőnyílásokat bezárták. Bayley meghívott engem és Nórát, hogy a sziklatető alatt vágott kis ablakból nézzük a robbanás hatását. Az ablakot öt centiméter vastag üveg védte.

– Most gyönyörködhet a gömbjeim hatásában – mondta.

– Egyelőre nem robbannak, bár csak mínusz tizenkét fok van kint és a légnyomás is alacsonyabb a normálisnál.

– Azt várta, hogy azonnal felrobbannak? Akkor hogyan vittük volna ki őket? Engelbrekt feltalált egy olyan védőanyagot, ami lassítja a párolgást és késlelteti a robbanást. Várjon egy kicsit...

– De ha így van, miért nem von be minden gömböt ezzel a védőanyaggal?

– Mert a tűzérési lövedék robbanásakor keletkező hő ellen nincs védelem. Nézze, kezdődik!...

A felső gömbök valóban gőzölgögni látszottak. Hamarosan gőzfelhő terjengett a hordók fölött. A felhő hihetetlen gyorsasággal növekedett, s eltakart a szemünk elől mindent.

– Ez még nem a robbanás – közölte Bayley –, csak a védőburok elpárolgása... És most... – De nem tudta befejezni.

Egy recsenést majd dörrenést hallottam, s elvesztettem az eszméletemet.

... Amikor kinyitottam a szememet, az eget láttam a fejem felett, amelyen felhők rohantak és kavarogtak, mint sebesen forgó örvények. A helyiség külső falának nyoma sem maradt.

A tető is lerepült, de a hirtelen támadt orkán olyan erős volt, hogy szalmaszálként fújt el minden követ, egy sem zuhant ránk. Mellettem Nóra, a hátsó falnál pedig bezúzott fejjel Bayley feküdt. Alatta vértócsa sötétlett.

Nem ismertem fel a völgyet, amikor lenéztem. Az erdő nyomtalanul eltűnt. A tövestül kitépett fák elrepültek valamerre. Hegycsúcsok, sőt hegytetők semmisültek meg. Közvetlenül előttem, a hegyek között, új völgy született, mögötte végtelen hómező terült el... Arrafelé még tombolt a vihar, de körülöttünk valamennyire elcsendesedett.

Megpróbáltam felülni. Minden porcikám sajgott, sokkal jobban, mint amikor beszívott a ventillátor. Még egyszer Bayley felé néztem. Szája félig nyitva, a szeme üveges. Meghalt. Annál jobb!... Magának köszönheti.

Nóra fölé hajoltam, hogy magához térítsem. Nem történt semmi baja, csak elájult. Sokáig élesztgettem, végre kinyitotta a szemét.

- Hogy érzi magát? – kérdeztem.
- Köszönöm, tűrhetően. Mr. Bayley?
- Vége! – közöltem leplezetlen örömmel.

Abban a pillanatban Bayley hörögni kezdett a hátam mögött, majd rekedt hangon megszólalt:

- Az ördögbe is!... Úgy látszik, túllöttem a célon. Két kézzel a padlót tapogatta.
- Nem tudom felemelni a fejemet – folytatta színtelen hangon. – Segítsen.

Odacsúsztam hozzá, felültem, hátát a falnak támasztottam. A feje oldalra billent.

– Ötvenezer atmoszféra nyomás... A főhullámnak a hevítés irányában kellett volna hatnia... A hevítőt nyugat felé állítottuk. Mégis micsoda légnyomás keletkezett... – dűnnyögte Bayley a tévedésén morfondírozva. Aztán felnyögött és lehunyta a szemét.

Bayley a kezemben van! – hasított belém a felismerés. Ha most... Senki sem tudja meg!... Felkaptam egy kődarabot, már majdnem lesújtottam a fejére, amikor Nóra elkapta a kezemet és odébbhúzott.

- Nem szégyelli magát? Megölne egy sebesültet, egy beteg, védtelen embert?! – suttozta.
- Zavarban voltam, a kő kiesett a kezemből.

– De hiszen maga is...

– Mit sustorognak? Mi?... – nyitotta ki jobb szemét Bayley.

– Be kell önt vinni a szobába, mindjárt hívok embereket – mondta Nóra az arcát dörzsölve, amely egészen elfehéredett a hidegtől. – Mr. Klimenko, kérem, hívjon segítséget.

Tétováztam. Ebben a pillanatban megjelent az összetört ajtó nyílásában William. Tépetten lógott rajta a ruha, arcán kék foltok, horzsolások. Neki is kijutott. Mögötte két szolga közeledett. A karjukra vették Bayleyt és elvitték.

Nóra a borzalmas pusztítást nézte.

- Szörnyű! – suttozta.
- Hamarosan megbánja jószívűségét.
- Lehet. Mégsem tehettem mást – felelte a lány.

Bayley leveti álarcát

Nóra a sebesült Bayleyt ápolta, akinek az állapota eléggé súlyos volt. Fejfájás gyötörte, időnként félrebeszélte. Nóra napokig nem mozdult mellőle.

– Hogy van? – kérdeztem a lánytól, valahányszor találkoztunk. Abban reménykedtem, hogy Bayley nem éli túl.

– Egyformán – mondta Nóra, látva kiábrándulásomat, s zavartan hozzátette: – Maga bizonyára neheztel rám gyöngeségemért, de nem tudom megtenni...

– Milyen a hangulata?

– Ma reggel magához tért és azt mondta: “Jókora púpot kaptam a fejemre, de ellenségeim sokkal nagyobbakat”.

Igaza volt Bayleynek. A “bemutató robbantás” hatalmas pusztítást végzett. A robbanás fő ereje nyugati irányban hatott, s több ezer kilométeres távolságban elkésérítő látványt nyújtott az ország. Mintha egy gigantikus kést húztak volna végig a föld arcán, mely leborotválta a százados erdősekeket, a falvakat és városokat... A folyók kiléptek medrükből, s az áradások bevégezték, amit az orkán elkezdett. Aki túlélte az orkánt, az áradatban lelte halálát. Emberi és állati tetemek hevertek mindenfelé, házakat kapott fel a szél és röpített hegytetőkre vagy tavakba, olykor több száz kilométer távolságba.

Az északi szélesség 60. és 70. foka közötti sávot érte a legnagyobb csapás. Szerencsére a Szovjetunió sűrűbben lakott európai része és Nyugat-Európa távol estek a légrobbanás központjától. Az Ural is felfogta valamennyire az orkánt. Ufát, Szverdlovskot, Permet és az Ural hegység közelében fekvő városokat nem sújtotta annyira a katasztrófa, mint a Volga vidékét. Az Uraiban a szél mintha megugrott volna, majd lezúdult Szamárára, Nyizsnyij Novgorodra, Vologdára és innen tovább száguldvá elérte Moszkvát, Rigát, Varsót. Mintha erős földrengés rázkódtatta volna meg Lengyelországot, Németországot, Észak-Franciaországot és Angliát. Majd a forgószél végigsöpört az Atlanti-óceánon, rengeteg hajót süllyesztve el, ezután elérte Amerika északi partvidékét, óriási károkat okozott Kanadában, az Amerikai Egyesült Államokban, majd a Csendes-óceán fölött száguldvá Japánra zúdult,

megkerülte az egész földet, visszaérkezett az ázsiai sivatagok fölé. A vihar, egyre veszítve erejéből, még négyyszer száguldott a körbe a földet.

A lecke jól sikerült! A világ reszketett a félelemtől. Szertefoszlott már a mese, hogy a bolsevikok meg akarják fojtani a világot. Mindenki ismerte már Bayley nevét, mert rádióüzenetet intézett az emberiséghez, hogy tegye le a fegyvert és ismerje el az ő hatalmát. A legtöbbet szenvedett országokban pánik tört ki. A sajtó követelte, hogy kössenek fegyverszünetet és azonnal kezdjenek tárgyalásokat Mr. Bayleyvel.

Csak a Szovjetunió jelentette ki, hogy nem teszi le a fegyvert. Ez az elhatározás felbőszítette a német, az angol, a francia és az amerikai sajtót... Ha a Szovjetunió makacskodik, az európai államok és Amerika nélküle kötnek békét Mr. Bayleyvel. És ha a Szovjetunió ellenszegül, az “egész világgal találja szemben magát.”

S valóban, a német, a francia, az angol és az amerikai kormány rádiótáviratban kérte Mr. Bayleyt, ismertesse békefeltételeit.

Bayley nem váratott sokáig magára. Ultimátuma három pontot tartalmazott:

1. A nagytőke diktatúrájának megteremtése mindenhol.
2. A kommunisták fizikai megsemmisítése.
3. A levegő árusítása továbbra is Mr. Bayley monopóliuma marad az általa megteremtett politikai rendszer szilárdságának garanciájaként.

Bayley végre megmutatta igazi arcát. Kétségbe vonom, hogy kereskedett a Marssal. De “földi” céljai tökéletesen érthetőek lettek a számomra, amint tudomást szereztem az ultimátumról. Bayleynek társadalmi, politikai céljai voltak: örök időkre le akarta igazni a munkásosztályt, csupán annyi jogot biztosítva neki, hogy levegőért, a szó szoros értelmében levegőért dolgozzon.

A burzsoá kormányok a maguk szempontjából fölültébb elfogadhatónak találták Mr. Bayley feltételeit. A munkástömegek azonban hevesen tiltakoztak ellene. De a tőkésék úgy vélték, könnyen leszámolhatnak a munkásokkal. “Aki ellenünk van, az nem kap levegőt!” – közölték tömören a Bayleyvel kötendő szerződés hívei.

Ezeket a híreket elmondtam Nórának. Némán hallgatott végig, csak a szája remegett.

– Nem mehet így tovább – jelentette ki némi töprengés után. – Még ma beszélek apámmal. Jöjjön éjjélkor az erkélyünkre. Elmondom, mit tudtam meg tőle.

Este Mr. Loock keresett fel. Szokatlanul komor volt, sakkozni sem akart. Sötét ábrázattal járkált a szobában és időnként szitkozódott.

– Rosszkedvű, Mr. Loock? – kérdeztem.

– Minden okom megvan rá! – dünnyögte. – Hogy az ördög vinné el Bayleyt és a maga “elvtársait” is.

– Mi történt, Mr. Loock?

Szétvetette a lábát, karját összefonta a mellén, és tragikus hangon közölte:

– Egy korty gin sincs a telepen!

– Hogyan? néztem rá meglepetten. – Elfogytak a készletek?

– El! – sóhajtott búskomoran. – Nincs gin, hamarosan ennivalónk sem lesz, csak fagyasztott hús. – Elhallgatott, legyintett, majd így folytatta: – Eh, minek titkolózzam? Úgysem jut ki ebből az egérfogóból. Kintről kaptuk az élelmet, repülővel szállították. Mr. Bayley állandó kapcsolatban állt a külvilággal. Bármilyen gazdag, az ő vagyona kevés lett volna hozzá, hogy felszereljen és üzemeltessen egy ilyen gyárat. Nincs egyedül, társai vannak. Ők támogatták mindvégig, ők töltötték fel a raktárakat... De most blokád alatt vagyunk. A maguk pilótái olyan kordont vontak körénk, hogy egy varjú sem jut át rajta, nemhogy egy repülőgép. Háromszor küldtünk már kétségbeesett táviratot szövetségeseinknek Angliába, de mindig azt válaszolják: “Tehetetlenek vagyunk. Tartsanak ki, hamarosan megkötjük a békét.” Tartsanak ki! – mérgeledőtt Loock. – Könnyű nekik. Lennének csak itt!...

Mindez új volt számomra. Bayley tehát erősebb, mint hittem. Nincs egyedül. Meglehet, hogy az egész nemzetközi tőke támogatja. A “levegőkereskedőnek” az a szerepe, hogy a munkásság és a lakosság gyűlölete csak ellene, ne minden tőkés ellen forduljon. Úgy intézik a dolgot, mintha egyetlen örült, egyetlen elvetemült gazember uralná a levegőt, s a tőkésék kénytelenek lennének elfogadni az ultimátumát.

Másrészt Bayleynek és birodalmának a helyzete katasztrofális, ez derült ki Loock szavaiból. Ha pedig a telep megadja magát, az egész összeesküvés megghiúsul. Ezt nem tudták a munkások, nem tudta a szovjet kormány sem. A kapitalista államok nem véletlenül igyekeznek mielőbb megkötni a szerződést

Mr. Bayleyvel. Sorsdöntő napok következnek. Most már nem válogathatok az eszközökben...

Az órára néztem: tíz perc múlva tizenkettő, ideje indulnom. Nóra még nem volt az erkélyen. Az égen lilás színű virágok nyíltak, vidám sárga és kék fénycsíkok remegtek. A horizont narancssárga fényfüggöny mögé bújt. Ma ünnepi kivilágítás volt az égen.

Halkan nyikordult mögöttem az ajtó. Megfordultam. Nóra!

Falfehér volt. Némán hozzám lépett, a vállamra tette a kezét, és hirtelen megcsókolt.

– Nóra – suttogtam boldogan.

De már el is lépett mellőlem, és kapkodva beszélni kezdett.

– Most már minden rendben lesz. Le kell mennem a tóhoz. Apám küldött, meg Bayley. Jöjjön velem.

– Nóra! Nóra! De mit mondott az apja? Mit jelent ez az egész. Miért olyan sápadt?

Megfeledkeztem mindenről, amit meg akartam beszélni vele. Olyan furcsán viselkedett, olyan parancsoló volt a hangja, hogy szinte gépiesen követtem. Sietős léptekkel megindult, s hiába próbáltam beszélni vele, csak szaporázta lépteit. Abba a szobába léptünk, ahol a szkafandereket tartották, melyek nélkül nem lehetett lemenni az abszolút hideg világába.

– Segítsen, gyorsan! – sürgetett Nóra. – Ne kérdezzen semmit. Rövidesen megtud mindent.

Engedelmeskedtem. Belebújtunk a “búvárruhába”, majd leereszkedtünk a liften, szótlánul haladtunk át az ajtókon és beléptünk a föld alatti barlangba. A kék tó alig észrevehetően párologott. Utunkat hideg fényű lámpák világították meg.

A tó partján mentünk. Nóra lépte meglassultak, néhányszor megbotlott, mintha nem bírná emelni a lábát. Karonfogtam, de kiszabadította a kezét.

– Menjen előre – szólt rám.

– Miért.

– Menjen!

Néhány lépést tehettem, amikor elhaló kiáltást hallottam. Visszafordultam és megremegtem a rémülettől.

– Mit csinál? – ordítottam fel. De már késő volt.

Nóra felnyitotta a szkafandert.

A 273 fokos hideg pillanatok alatt végzett vele. Hozzárohantam, remegő kézzel próbáltam fejére húzni a sisakot és becsukni a védőruhát. Teste, melyet egy pillanat alatt finom zúzvara lepett be, megkeményedett, mint az acél... Még nyitott szemét is vékony hártya vont be, ajkáról jégcsap vált le – Nóra utolsó lehelete. Élettelen testéről lassan hull dogált a dér a padlóra.

– Nóra! Nóra! – kiáltottam őrjöngve.

Ott álltam a szoborral dermedt lány előtt, s nem tudtam, mitévő legyek. S akkor megpillantottam a lábánál egy dérlepte levelet. Felemeltem.

... Nórára meredtem. Akkor már lábát is dér borította. Elhatároztam, hogy beviszem a panteonba, és arra a talapzatra állítom, amelyet nekem szánt Bayley. Úgy gondoltam, hogy ez lesz szegény lány méltó temetése.

Megrendített és elkésérített Nóra hirtelen halála. Megfogtam és a panteonban felraktam a talapzatra. Aztán kisétem a komor barlangból, visszarohantam a szobámba. Ahogy kissé magamhoz tértem, elolvastam levelét.

“Kedves barátom!

Bocsássa meg, hogy kellemetlen perceket szereztem magának. De féltem, hogy maga nélkül nem tudom megtenni, amit meg kellett tennem. Jelenléte erőt adott.

Beszéltem apámmal. Rábírtam, hogy mindent elmondjon. S most már tudom, mi kényszerítette rá, hogy Bayleyvel dolgozzon.

Mr. Bayley becsapta apámat. Ide csalta azzal az ígérettel, hogy egy év múlva távozhat. De amikor letelt az esztendő, Bayley nem engedte el. Ha nem engedelmeskedik, mind a ketten életünkkel fizettünk volna. De ő mindennél jobban szeret engem, nem merte kockáztatni az életemet. Maradt. Nem akarta beismerni, hogy fogoly, ezért próbált meggyőzni arról, hogy a munkája tartja vissza.

Miattam volt tehetetlen. Miattam volt kénytelen részt venni a szörnyűségekben.

Egyszer maga szememre vetette, hogy nem hasonlítok forradalmár elődömrre, a bányász

Engelbrektre. Igen, be kell vallanom, hogy belőlem hiányzik az ő akaratereje, törhetetlen energiája. Nem tudtam rászanni magam, hogy végezzek Bayleyvel. És sokáig nem tudtam egyenesen megkérdezni apámat sem, részt vesz-e a bűntényben. Engelbrekt dédunokájához méltóan akarok meghalni. Ez minden, amit tehetek. Most már szabad lesz apám. Nem tudok írni neki, de kérem adja át üzenetemet: «Apám, most már szabad kezet kaptál. Tégy úgy ahogy a helyedben a bányász Engelbrekt cselekedne.»

Nóra.”

Többször elolvastam a levelet. Szegény Nóra. Ha vár... Ha elmondhattam volna neki, amit Loocktól hallottam, talán még élne... Nóra... szeretett engem. De most már mindennek vége! A levélben azonban nem mindent értettem. Talán az apja megmagyarázza.

Közben reggel lett. Felkerestem Engelbrekt professzort.

A dolgozószobájában ült, képletei mellett. Amint meglátott, felemelte fejét és nyugodt hangon megkérdezte:

– Nem látta a lányomat?

– Az ön lányával... miss Eleonórával, borzalmas szerencsétlenség történt – válaszoltam.

Engelbrekt elsápadt.

– Mi történt? Beszéljen!

Szó nélkül letettem az asztalra Nóra levelét. A professzor keze remegett, de igyekezett uralkodni magán. Elolvasta a levelet, rám nézett és halkán megszólalt:

– Mi történt vele?

Kissé megnyugodtam már, és elmondtam, mi történt a barlangban.

Engelbrekt a kezébe temette az arcát, így ült néhány percig. Amikor felemelte a fejét és rám nézett, alig ismertem meg, annyira megváltozott, megöregedett.

Nagy nehezen felállt, de megtántorodott és újból leült.

– Én öltem meg...

Majd hirtelen ökölrel az asztalra csapott, szemében gyűlölet villant.

– Bayley ölte meg! Jöjjön velem ehhez a gonosztevőhöz! – kiáltott fel.

– Csak egy kérdést, professzor úr.

– Beszéljen, gyorsan...

– Miss Eleonóra azt írja, hogy Bayley halállal fenyegette önöket, ha netán el akartak volna menni. Miss Eleonóra viszont azt mondta, hogy Bayley nem tartóztatta őt.

– Játék volt csak, pszichológiai játék. Bayley tudta, hogy Nóra nem megy el nélkülem. Én viszont kénytelen voltam azt a látszatot kelteni, hogy Nóra bármikor elmehetne. Még nehezebb lett volna a helyzet, ha tudja, hogy fogoly.

– És ha mégis el akart volna menni?

– Bayley soha nem engedte volna el.

– De hát ön... miért nem ölte meg Bayleyt?

– Többször gondoltam erre. De mit változtatott volna a helyzeten, ha megölöm? Bayley csak egy szem a bűnös láncban. Tudja, kik élnek ezen a telepen? Néhány jakut segédmunkást kivéve bankárok, befolyásos emberek fiai! És nem kegyelmeztek volna nekem, ha megölöm Bayleyt. Megöltek volna engem és Nórárt is. Vagy csak engem... Mi történt volna vele? Szegény gyermekem, milyen igaza volt: valóban megkötötte a kezemet. Ha tudom, mire készül... De ezen most már hiába kesergünk. Igen, Bayley nem tréfál. Velem is úgy tett volna, mint két kollégámmal, akik az Arcticon lelték halálukat. Azért ölték meg őket, mert nem akartak engedelmessé válni Bayleynek.

Engelbrekt valamit keresett az íróasztal fiókjában.

– Az ördögbe is, hova lett a pisztolyom?

Meg akartam mondani neki, hogy már Nóra is hiába kereste, de hallgattam.

– Éneikül is megleszünk! Jöjjön, Mr. Klimenko.

– Mit szándékozik tenni?

– Megmondom a magamét Bayleynek...

Nem a legjobbkor érkezünk. Bayley a karosszékekben ült, bizalmasai körében. Tízen lehettek.

Engelbrekt elkomorodott, amikor meglátta őket, de már nem vonulhattunk vissza.

– Ó, professzor úr, kapóra jött! – szólalt meg Bayley. – Éppen kéretni akartam. Kisebb haditanácsot tartunk. Csakhogy még elég nehezen működik az agyam...

Bayley elhallgatott és az előtte fekvő kis lapos tálon csillogó gömböcskéket rakosgatta. Engelbrekt legújabb találmánya volt, különleges burokból sűrített levegőt tartalmazott. Ebben a burokból normális hőmérsékleten sem párologott a levegő, veszélytelenül lehetett szállítani, csak a hőmérséklet hirtelen emelkedésekor robbant. Bayley lázasan készült a levegő exportálására, arra számítva, hogy hamarosan megkötik a békeszerződést az általa diktált feltételekkel.

– Igen, a fejem... – folytatta Bayley. – Nincs rendben. Beszélek, beszélek, és olykor ostobaságokat mondok. De majd elmúlik. Foglaljon helyet, sir... – Engem nem kínált helyet, a szeme sarkából rám nézett, de nem küldött ki.

– Nem dolgozom tovább! Ezentúl ne számíton rám, nem vagyok többé az alkalmazottja – jelentette ki Engelbrekt és állva maradt.

– Nem dolgozik?! – Bayley arca elsötétült. – Mit jelentsen ez?

– Azt jelenti, amit mondtam.

– Itt csak az jelent valamit is, amit én mondok – kiáltott fel Bayley dühösen. – Ön megfélemezik magáról, Mr. Engelbrekt! Ha azonnal nem...

– Elég volt – ordított fel Engelbrekt. – Nem akarok továbbra is együttműködni ezzel a bandával!

– Fellázad? Tudja, mi vár magára?

– Gazember! – ordított fel Engelbrekt. – Megölted a lányomat, borzalommal mételeyezted meg a földet, te... te... – Bayleyhez ugrott és elkapta a torkát.

Senki sem várta ezt a professzortól. Bayley cinkosai döbbenetesen ültek néhány pillanatig, aztán egyszerre rávetették magukat a professzorra. A segítségére siettem. Engelbrekt meglepően erős férfi volt. Én is szorgalmasan használtam az öklömet. Ellenfeleink azonban többen voltak, legyőztek minket. Bayley az íróasztal mögé bújt, székekkel barikádozta el magát, onnan irányította a küzdelmet.

Engelbrekt lerázta támadóit, Bayleynek akart nekirontani.

– Megöllek... széttéplek!

Erőnk fogytán volt. Odakiáltottam Engelbrektnek.

– Vissza! Meneküljünk, különben végünk!

Engelbrekt magához tért. Körülnézett, látta, hogy a helyzet reménytelen. Hárman ugyan a padlón feküdtek, de a többiek székeket ragadtak, készültek az újabb támadásra.

Két férfi kezében már pisztoly csillant.

Kétségbeesetten védekezve az ajtóig hátráltunk, majd futásnak eredtünk a folyosón, nyomunkban az üldözőkkel. Befordultunk a saroknál, beugrottunk a liftbe, s néhány pillanat múlva egy emelettel lejjebb, a kivezető csatornánál voltunk. Az ajtaja zárva volt.

– Gyorsan! Ide! – kiáltott Engelbrekt, aki jól ismerte a telep minden zugát.

Halálra ítélve

Beugrottunk a csatorna melletti barlangba, s gyorsan becsuktuk az ajtaját.

Ebben a helyiségben is sűrített levegőt akartak raktározni, de az építkezés még nem fejeződött be. A hűtőberendezéseket sem szerelték még fel, így a hőmérséklet elviselhető volt.

Átmenetileg tartalék csilléket és szerszámokat raktároztak benne. A világítást sem kapcsolták be.

– A csilléket! – vezényelt Engelbrekt.

A vasajtó elé csilléket gurítottunk, aztán megraktuk őket csákánnyal, lapáttal, mindennel, ami a kezünk ügyébe került, amit ki tudtunk tapogatni a koromsötétben. Elbarikádoztuk magunkat.

– Úgy – lihegett a professzor. – Itt ki tudunk tartani.

Üldözőink dörömbölni kezdtek az ajtón. Nem válaszoltunk. Egy idő múlva abbahagyták a dörömbölést, csend lett. Rájöttek, hogy nem tudják kinyitni az ajtót vagy megváltoztatták a tervüket? Nem tudtuk, de örültünk, hogy lélegzethez jutunk. Alig álltunk a lábunkon.

Engelbrekt végignyúlt az egyik csillékben.

– Ostobaságot követtem el – mondta. – De nem tudtam fékezni magam. Ilyen a természetem: sokáig tűrök, de aztán robbanok.

Elhallgatott.

– Azt hiszi, Bayley cinkosa vagyok? – kérdezte nagysokára.

– Ön nem tehetett mást – siettem megnyugtatóan.

– De tehettem volna. Ha feláldozom magamat és a lányomat, elháríthattam volna a katasztrófát,

megmenthettem volna az embereket. Csakhogy nem könnyű ilyen áldozatot hozni. De inkább két ember haljon meg, mint ezrek.

– Mire jó ez az önkínzás?

– Szó sincs róla. Nem közömbös számomra az ön véleménye. A lányom magának írt búcsúlevelet, nem nekem. Szerette önt, láttam...

Hallgattam. Engelbrekt, ez a rendkívül erős ember, iszonyúan szenvedett, és már nem tudta eltitkolni fájdalmát.

– Ne legyen rólam túlságosan rossz véleménnyel – folytatta. – Ha vétettem is az emberiség ellen, megbűnhődtem érte. Éjszakákon át nem aludtam, kerestem a megoldást. Úgy akartam levegőbe röpíteni Bayley gyárát, hogy ne okozzak katasztrófát. Az utóbbi időben már ezen dolgoztak Nórával. Nyugodt lehet a lelkiismerete: nem Bayleynek dolgozott, hanem ellene. A kísérletek sikeresen haladtak, és már közel jártunk a megoldáshoz. Ha Nóra mindezt tudta volna. Szegény gyermekem!... Sokáig nem találtam a megoldást. Voltak napok, amikor kétségbeesésemben elhatároztam, megölöm Nórárt, aztán Bayleyt és végül magamat... De amikor bejött hozzám a lányom, üdén, ifjúsága teljében!... – Engelbrekt felsóhajtott. – Nem tudtam kezem emelni rá. Aztán kezdett bizalmatlan lenni. Azt hiszi, nem láttam Nóra szemében a szörnyű kérdést? “Vajon az apám is? Bűnös lenne az az ember, akit szeretsz, akinek a becsületességében soha nem kételkedtem?” Engelbrekt egyszer csak felállt és mellém lépett.

– A lányom meghalt. Sz szenvedek. De... van fogalma róla, mekkora kő esett le a szívemről?! Vége a “tudathasadásnak”... Mi ketten halálra vagyunk ítélve. Nem érdekel, mi lesz velem. Csak azt sajnálom, hogy nem sikerült megfojtanom azt a gazembert... Minket éhhalálra ítéltek. Még szerencse, hogy nem tudnak megfagyasztani. Egyébként mindegy lenne. Nóra is megfagyott.

A lány halála nekem is fáj. Szerettem őt! S akkor vesztettem el, amikor megtudtam, hogy viszonzza érzelmeimet. De az én lelkemet nem nyomta olyan nagy teher, mint Engelbrektét. Fiatalabb is voltam nála, nem vesztettem el ilyen gyorsan minden reményt. Élni akartam.

– Mondja, nem lehetne kiszabadulni innen? – kérdeztem. A professzort túlságosan lekötötték keserű gondolatai, nem fogta fel rögtön a kérdésemet.

– Kijutni? – szólalt meg végül. – Nem könnyű. Bár ha ezt a falat áttörnénk, kijutnánk a szabadba.

– Akkor hát? Csákányunk van, és sötétben is tudunk dolgozni.

– Tudunk – felelte Engelbrekt közönyösen. – Csakhogy éhen döglünk, mielőtt áttörnénk a sziklát. Főösleges fáradság lenne. Feküdjön le maga is, és várja beletörődéssel a halált.

Én azonban egyáltalán nem akartam nyugodtan várni a halált. Pihentem valamennyit, majd kitapogattam egy csákányt és odamentem a falhoz.

Pendült a csákány a kövön.

– Ne ott, menjen kicsit odébb, balra – hallottam Engelbrekt hangját a sötétben. – Ott vékonyabb a fal. Néhány lépéssel arrább folytattam a munkát.

Elfáradtam, leültem pihenni: Engelbrekt krárogott, majd leugrott a csilléről.

– Fáradt vagyok, lelkileg vagyok fáradt arra, hogy sziklát törjek az életemért. De ön fiatal, még boldog lehet. Segítenem kell, Nóra miatt is...

Csörömpölést hallottam, Engelbrekt csákányt keresett magának.

– Így kell sziklát törni? – hallottam a közelemben a hangját. – Menjen arrébb. Majd én megmutatom, hogyan csinálta ezt az öreg Engelbrekt, a bányász.

Egyenletes, hatalmas csapásokkal törte a falat.

Több órát dolgoztunk egyfolytában. Én már kimerültem, eldobtam a szerszámot, de Engelbrekt csákányütései még sokáig visszhangzottak a tágas barlangban.

– Mára elég lesz – mondta végül.

Ledobta a csákányt. Mielőtt lefeküdtünk, sorba állítottuk a csilléket a vágányokon úgy, hogy az első az ajtónak, az utolsó a szemközti falnak támaszkodott.

– Így. Ha most megrakjuk a csilléket szerszámmal meg kővel, az ördög sem tudja kinyitni ezt az ajtót.

Nagyon elfáradtunk, mikor végre lefeküdtünk. Mélyen aludtunk.

Arra ébredtem, hogy fázom. Éhes voltam. Hallottam, hogy Engelbrekt nagyot ásít. Felébredt? – kérdeztem tőle.

– Régóta nem alszom. Ennék valamit, de mit tegyünk, reggeli nélkül kell munkához látnunk.

Felvette a csákányt. Az ütések először bizonytalanok, egyenetlenek voltak. Később belejött, s olyan

energiával dolgozott, mint tegnap. Én is munkához láttam.

De az éhség megtette a magáét. Egyre gyakrabban pihentünk. Az idő hihetetlenül lassan vánszorgott. Mintha még a szikla is keményebb lett volna, mint tegnap. Végül kétségbeesetten levágtam a csákányt, s úgy dőltem le a kőrakásra, mint valami zsák. Engelbrekt még dolgozott egy darabig, aztán ő is abbahagyta.

– Így nem bírjuk sokáig – mondta komoran. – Alig az egyharmadát bontottuk ki. Nem dolgoztunk gazdaságosan. Kisebb darabon kell törnünk és váltanunk kell egymást.

Eltelt még egy nap, ha nem csalt az időérzékünk. Újból megpróbáltunk aludni. Most egy csillébe feküdtünk, hogy melegítsük egymást, de a hideg egyre jobban kínozott. Nem tudtam elaludni. Az éhség görcsbe fogta a gyomromat. A lábam meggémberedett, a fejem tüzelt, sajgott minden porcikám. Hiába próbáltam elűzni borongós gondolataimat, nem hagytak nyugton. Már nem bíztam benne, hogy kijutunk. Beszélgetni akartam, de Engelbrekt mozdulatlanul feküdt, talán aludt. Sajnáltam fölkelteni...

Látva, hogy végképp nem tudok elaludni, felkeltem, a sötétben kitapogattam a rést, amelyet eddig vágtunk, s méregettem, hogy mennyit haladtunk előre. Egy kő kigurult a lábam alól, felverte a csöndet.

– Ki az? – kiáltott fel Engelbrekt.

– Én vagyok. Nem alszik?

– Nem. Az átkozott gondolatok nem hagynak nyugton. Hideg van... Gyerünk, melegedjünk fel.

Felkelt, megfogta a csákányt.

– Az ördögbe is, milyen nehéz lett! – dörmögött. Egy ideig csákányozott, aztán hirtelen csend lett.

– Nem bírom – mondta lihegve. – Kiesik a kezemből... De kell, kényszerítem magamat! – S meglepő erővel újra lecsapott, hogy szikrák pattantak a csákány alól.

Ez már az utolsó fellobbanás volt. A csákány kiesett a kezéből, s Engelbrekt rázuhant a kőrakásra.

– Pihenjen. Most majd én – mondtam, és munkához láttam.

De én még rosszabbul jártam. Azt hittem, teljes erőből töröm a követ, pedig csak kapargattam a sziklát. Csupa apró kis darabkákat törtem le belőle. Ilyen ütemben tíz nap alatt sem jutunk át! Az éhhalál sokkal hamarabb végez velünk...

Azt hiszem, elaludtam. Vagy talán elájultam. Nem tudom, mennyi ideig tartott. Lehetséges, hogy teljes napot feküdtem így, de talán csak néhány percet. Az idő megállt, fogalmam sem volt róla, hányadik napja zártuk be magunkat ebbe az egérfogóba. Egyre mélyebbre zuhantam az önkívület sötét szakadékába. Időnként átvillant rajtam a halál gondolata, de már ez sem izgatott. Olykor feltisztult a tudatom, mintha életerőm összeszededegetné a maradék "üzemanyagot". Hiszen csak a tudat található kiutat és mentheti meg a haldokló szervezetet.

Az egyik ilyen világos pillanatban nagyon halk, nagyon távoli csákányütésekre lettem figyelmes.

"Engelbrekt újra kezdte. Ennyire meggyöngyül az éhhalál küszöbén az ember hallása? – gondoltam. – Vagy ez már eszméletlenség."

– Maga kopog, professzor? – kérdeztem Engelbrekttől.

– Éppen ezt akartam kérdezni magától én is – válaszolt elhaló hangon, amelyet azonban nagyon jól hallottam.

– Nem süketültem meg és nem is hallucinálok – gondolkodtam fennhangon. – Vajon miféle kopácsolás ez? Honnan hallatszik?

– Néhány perce, vagy talán órája én is ezen gondolkodom

– felelte Engelbrekt. – Azt hittem, maga kezdett el dolgozni. Aztán sokáig nem hallottam. Innen jött, a járat túloldaláról, mellette fekszem. – Rövid szünetet tartott, majd így folytatta:

– Úgy látszik, Bayley mielőbb végezni akar velünk, s parancsot adott, hogy törjék át a falat. Bayley tiszteli a törvényt, és szabályosan akar elítélni bennünket, hogy aztán megfagyasszon és beállítson a "panteonba".

Hallgatóztunk. A zaj erősödött, közeledett, majd hirtelen félbeszakadt. Most másféle zajt hallottunk – egy fűró zúgását.

– Már fűrnak is – jegyezte meg nyugodtan Engelbrekt.

– Ezek szerint hamarosan ideérnek...

Az újabb veszély mintha visszaadta volna erőnket...

– Mitévők leszünk? – kérdeztem.

– Várjuk az ellenséget és harcban halunk meg, ahogy férfiakhoz illik – válaszolt Engelbrekt.

Gúnyosan elmosolyodtam, mert nem kellett attól tartanom, hogy Engelbrekt észreveszi.

– Ön még fel tudja emelni a kezét?

– Ahhoz még van erőm, hogy egy kővel fejbe verjem, aki először bújik be. Húzódjon mellém.

Az általunk vágott kis járathoz kúszunk. Kétoldalt hasaltunk, s éles köveket készítettünk a kezünk ügyébe. Egyhangúan zúgott a fűrő, de küzdöttem az álmoság ellen. Amikor már egészen közel hallatszott a zaj, elmúlt az álmoságom. Mozdulatlanul feküdtem, mint az egerésző macska.

– Még néhány pillanat és itt lesznek – súgta Engelbrekt.

A fűrő felsivített, a fal megrepedt, apró kövek hullottak a mi oldalunkon. A sivítő, csikorgó hangokat tompa zúgás váltotta fel. Az elvékonyodott falon, mely elválasztott bennünket ellenségeinktől, előbb egy keskeny rés jelent meg, majd mégegy... Aztán megint csákányütések. A rés már akkora volt, hogy átfért rajta egy ember. A munka abbamaradt, a sötétben halk lihegés hallatszott. Valaki tehát már kúszik a nyílás felé. Megfeszítettem elernyedt izmaimat, felemeltem a követ. Figyeltem minden zörrenésre. Közeledett, egyre közeledett... Már itt is van.

“Most” – gondoltam és előrelemdültem. De a kő kiesett a kezemből, mert ismerős suttogás ütötte meg a fületem.

«Szétpukkadt a kupec»

– Erősen sötét van...

– Nikola! – üvöltöttem fel.

– Nahát! Klimenko elvtárs!

Prémkesztyűs keze az én kezemet szorongatta, amellyel kis híján fejbe vágtam.

– Hogy kerülsz ide?

– Erősen kiabálsz! – csöndesített Nikola, majd visszafordult valakihez, aki mögötte állt a nyílásban. – Kúszatok, elvtársak. Mi embereink itt. Mi – fordult a professzorhoz – jöttünk téged menteni, a kupec Bellit megölni.

– Kik vagytok?

– Hát a Vörös Hadsereg!

– De miért pont itt fúrtatok járatot. Tudtad, hogy itt vagyok?

– Nem tudni semmit. Te mondtad magad, hogy itt erősen könnyű bejutni – felelte Nikola.

Nem emlékeztem, hogy valaha is mondtam volna ilyesmit. Csak jóval később jutottak eszembe azok az éjszakák, amikor Nikolával a szökési tervet latolgattuk, és eszembe jutott, hogy valóban megmutattam neki ezt a barlangot, ahol a legkönnyebben lehet bejutni a föld alatti telepre. Nem hittem volna, hogy Nikola ennyire értelmes, hogy ilyen jó az emlékezete. A véletlen ebbe a barlangba sodort bennünket, s így kerülhetett sor a szerencsés találkozásra.

Nikola sietve elmondta, hogyan jutottak idáig.

Parancsnokságunk egyetlen percre sem mondott le arról, hogy elfoglalja a föld alatti telepet. Amikor kiderült, hogy a légitámadások eredménytelenek, a tüzérség sem lőhet, akcióba léptek a műszakiak. Eldöntötték, hogy alagutat ásnak. A munkát megkönnyítette, hogy a krátert vastag hóréteg takarta. Nem volt nehéz alagutat vágni benne és a szikláig eljutni. A műszakiak majdnem egy hónapig fúrtak. A helyet jól választották meg. Nikola többször is dolgozott ebben a barlangban, tudta, hogy nem lakik itt senki, és éjszaka, amikor nem dolgoznak benne, észrevétlenül bejuthatnak.

Míg Nikola beszélt, egymás után bújtak be a nyíláson a vöröskatonák.

– Itt nem látják meg, lehet gyújtani világot – jelentette ki Nikola, és bekapcsolta a kezében tartott zseblámpát.

– Erősen jó dolog! – örvendezett. – Megnyomom. Ég!. Ajajaj! – sóhajtott fel, ahogy az arcomba világított. – Erősen sovány vagy. Nem ettél? Ez az elvtárs se. Enni gyorsan. – Azzal kinyitotta a hátizsákját és megvendégtelt bennünket.

Miután ettem, elmondtam Nikolának és az osztag parancsnokának, hogyan kerültünk ide. Aztán megbeszéltük a további tervet. Időközben reggel lett, s a parancsnok úgy határozott, hogy, meg várjuk a következő éjszakát, akkor meglepetésszerűen támadhatunk.

Csöndben maradtunk, nehogy felkeltsük az ellenség figyelmét. Nikola tüzet rakott, teát főzött, és állandóan tömött bennünket. Észrevétlenül múltéi a nap, beszélgettünk, mérlegeltük a támadás kilátásait. Este hatkora parancsnok őrséget állított. A többiek aludtak, hogy kipihenjék magukat a bevetés előtt. Jól is laktam, fel is melegedtem a tűznél, most mélyen aludtam. Amikor éjjel Nikola

felrázott, egészen frissnek éreztem magam. Még remegett ugyan a lábam, mégsem akartam visszamaradni, részt akartam venni a támadásban.

Óvatosan elhúztuk a csilléket, szabaddá tettük a kijáratot. Vajon ránk zárták az ajtót? Az egyik katona meghúzta – engedett. Nem tartották szükségesnek, hogy kívülről ránk zárják, mi ketten nem veszélyeztettük Bayley “hadseregét”; egyébként is halál várt ránk az ajtó mindkét oldalán.

Az osztag megkapta a parancsot, s a vöröskatonák előreszegezett puskával megindultak az üres folyosón. A liftnél találtuk az első őrt. Szunyókált, de amikor lépteink zajára felriadt és riasztani akarta a telepet, a parancsnok ráfogta a pisztolyát.

– Maradj veszteg, barátocskám! – Igaz, oroszul beszélt, de fölöttébb kifejező hangsúllyal.

Az őr megadta magát. A liften felmentünk az első emeletre. Már az utolsó vöröskatona is fent volt, amikor egy árny suhant át a folyosón és eltűnt a fordulóban. Néhány perc múlva fellármázta a telepet. Megszaporáztuk lépteinket és szinte futottunk Bayley szobája felé.

Az ajtó nem volt bezárva. Felrántottam és beugrottam.

Bayley még nem aludt. A fotelben ült, “léggömböcskéit” rakosgatta a tálkán. Fején kötés volt.

Meredt szemmel bámult rám, ahogy meglátott a vöröskatonák élén.

– Bayley úr? – kérdezte az osztagparancsnok.

– Ő az! – kiáltottam fel.

A parancsnok Bayleyhez lépett.

– Letartóztatom.

Bayley arca eltorzult. Szeme még jobban kitágult, és az örület lángja lobbant benne. Kezdődött megint a roham, amely sebesülése óta többször kitört rajta.

– Itt vannak a bolsevikok! – ordított fel. – Már itt is? Mindenütt a világon? Nincs menekvés! El akarják rabolni a levegőmet?

Beletúrt a kincseibe, a “léggömböcskébe”, majd felkapott néhány szemet, nagy nehezen a szájához emelte és lenyelte.

Engelbrekt rögtön tudta, mi következik. Megragadta Bayleyt a gallérjánál fogva és az ajtó felé húzta.

– Mit csinál vele? – kérdezte a parancsnok, akinek fogalma sem volt róla, milyen veszély leselkedik ránk.

Bayley tovább őrzöngött, próbálta kitépni magát Engelbrekt kezéből.

– Vigyük fel! Gyorsan! Segítsenek! – kiáltotta Engelbrekt kétségbeesetten.

Nikolával és két vöröskatonával megragadtuk Bayleyt, végigvonszoltuk a folyosón, benyomtuk a liftbe és felmentünk vele arra az erkélyre, ahol oly sokszor beszélgettem Nórával, ahol vitaminos levegőt szívtunk és gyönyörködtünk a sarki fényben.

Bayley ordította és megpróbálta kitépni magát a kezünkből.

Egyszerre észrevettem, hogy hideg, fehér párát lehel. Teste, különösen a mellkasa, hihetetlen gyorsasággal puffadt. Gyomrának melege leoldotta a gömbökről a védőburkot, a levegő párologni kezdett s ugyanaz történt Bayleyvel, ami a felszínre vetett mélytengeri hallal: a belső nyomás nagyobb volt a légnyomásnál és szétfeszítette. Még egy pillanat...

Engelbrekt azonban nem várta be ezt a pillanatot. Megragadta Mr. Bayleyt és átlökte az erkélyrácson.

Bayley teste tovább puffedt, hatalmassá növekedett, szájából, mint a mozdony nyitott szelepéből, dőlt a pára. Mielőtt elért volna a havas lejtőre, felrobbantak a “léggömböcskék”. A fehér felhőben még láttam, hogy a robbanás szétvetette a testét, végtagjai szanaszét repültek. Abban a pillanatban levegővé vált a fehér felhő, s a légnyomás a falhoz lapított bennünket.

Percekig mozdulatlanul álltunk, mindannyiunkat megdöbbenett ez a különös vég. Nikola szólalt meg először.

– Szétpukkadt a kupec.

A vöröskatonák egykettőre lefegyverezték a föld alatti telep védőit. Loock rádióján nyomban jelentettük is a győzelmet.

Engelbrekt közben nagyon lassan, óvatosan emelte a hőmérsékletet, s egyidejűleg csökkentette a légnyomást a barlangokban. Kinyitottak minden rést, csatornát, kürtőt. A hideg, fehér pára sisteregve tört elő a föld mélyéből, éltető levegővé vált, visszatért a Földre.

Aj-Tojon “orrlika” végre kifújta az elrabolt levegőt.